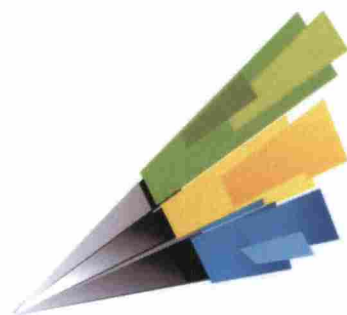

SIEMIANOWICE
ŚLĄSKIE

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE NA LATA 2016-2022

**REWITALIZACJA
SIEMIANOWIC ŚLĄSKICH**

MAJ 2016

PREZYDENT MIASTA

URZĄD MIASTA SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE
UL. JANA PAWŁA II 10, 41-100 SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE

Rafał Piech

NACZELNIK
Wydziału Programów Pomocowych

Magdalena Faratik-Nowak

SEKRETARZ MIASTA

Agnieszka Gladysz

1. WYKAZ SKRÓTÓW	5
2. SPIS POJEĆ	6
3. ZAŁOŻENIA I CEL OPRACOWANIA	9
4. REWITALIZACJA W ŚWIELE PRZEPISÓW REGIONALNYCH, KRAJOWYCH ORAZ EUROPEJSKICH	13
4.1. KRAJOWA POLITYKA MIEJSKA	13
4.2. NARODOWY PROGRAM REWITALIZACJI	18
4.3. USTAWA O REWITALIZACJI	24
4.4. WYTYCZNE MIR DOT. REWITALIZACJI	26
4.5. REWITALIZACJA W RPO WSL 2014-2020	26
4.6. REWITALIZACJA W STRATEGII ZIT	32
4.7. REWITALIZACJA W STRATEGICZNYCH DOKUMENTACH GMINY	34
4.8. REWITALIZACJA W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	37
4.9. POWIĄZANIE FUNKCYJNE Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY	38
5. SYTUACJA SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNA GMINY SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE	41
5.1. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW	42
5.2. EDUKACJA ZAWODOWA	53
5.3. POLITYKA SPOŁECZNA	58
6. DIAGNOZA OBSZARU WSKAZANEGO DO REWITALIZACJI	60
6.1. DIAGNOZA ZJAWISK I PROCESÓW KRYZYSOWYCH W SIEMIANOWICACH ŚLĄSKICH	60
6.2. PROBLEMY DEMOGRAFICZNE, W TYM ZJAWISKO DEPOPULACJI I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA.	62
6.3. PROBLEMY SPOŁECZNE, W TYM ZJAWISKO WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO	77
6.4. PROBLEMY GOSPODARCZE, W TYM BEZROBOCIE I POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	81
6.5. ANALIZA ZJAWISK I PROCESÓW KRYZYSOWYCH MIASTA W WYMIARACH URBANISTYCZNO-INFRASTRUKTURALNYM I EKOLOGICZNYM	88
6.6. SYNTEZA	89
7. STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI „ŚRÓDMIEŚCIE ZE SROKOWCEM” NA LATA 2016-2022	94
7.1. DELIMITACJA STRATEGICZNEGO OBSZARU REWITALIZACJI ŚRÓDMIEŚCIE I SROKOWIEC	94
7.2. BILANS STRATEGICZNY OBSZARU REWITALIZACJI ŚRÓDMIEŚCIE I SROKOWIEC	96
7.3. SZANSE I WYZWANIA W PRZEKROJU CZTERECH WYMIARÓW REWITALIZACJI	102
7.4. WIZJA OBSZARU ŚRÓDMIEŚCIE I SROKOWIEC PO PRZEPROWADZENIU PROCESU REWITALIZACJI	107
7.5. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE REWITALIZACJI ŚRÓDMIEŚCIA I SROKOWCA	108
8. STRATEGICZNY OBSZAR REWITALIZACJI „MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM” NA LATA 2016-2022	118
8.1. DELIMITACJA STRATEGICZNEGO OBSZARU REWITALIZACJI MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM	118
8.2. BILANS STRATEGICZNY OBSZARU REWITALIZACJI MICAŁKOWICE I NOWY ŚWIAT	120
8.3. WIZJA OBSZARU MICAŁKOWICE I NOWY ŚWIAT PO PRZEPROWADZENIU PROCESU REWITALIZACJI	128
8.4. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE REWITALIZACJI MICAŁKOWIC I NOWEGO ŚWIATU.	130

9. KIERUNKI DZIAŁAŃ I PROJEKTY REWITALIZACYJNE DLA OBSZARU REWITALIZACYJNEGO.	139
9.1. KIERUNKI I PROJEKTY	139
9.2. PLAN RZECZOWO-FINANSOWY REALIZACJI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH	145
10. SYSTEM KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ LPR NA LATA 2016-2022	150
10.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES TWORZENIA LPR	150
10.2. MAPA INTERESARIUSZY	152
10.3. KOMUNIKACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI W LATACH 2016-2022	154
11. ZARZĄDZANIE PROCESEM REWITALIZACJI W LATACH 2016-2022	157
11.1. STRUKTURA INSTYTUCJONALNA ZARZĄDZANIA PROCESEM REWITALIZACJI MIASTA SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE.	157
11.2. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU.	160
11.3. KLUCZOWE WSKAŹNIKI	162
SPIS TABEL	168
SPIS WYKRESÓW	170
SPIS RYSUNKÓW	171
SPIS MAP	171
WZÓR KARTY PROJEKTU	173
NOTATKI	174

Prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Siemianowice Śląskie na Lata 2016-2022 były realizowane przez zespół ekspercki Fundacji Edukacji Przedsiębiorczej z Chorzowa oraz pracowników Wydziału Programów Pomocowych. Funkcję głównego konsultanta metodologicznego pełnił prof. dr hab. Andrzej Klasik. Ponadto w skład zespołu wchodził: dr Krzysztof Wrana dr Adam Polko, dr Marcin Budziński oraz w szczególności w zakresie opracowań mapowych i wykorzystania siatki GRID dr Artur Ochojski. Zakres merytoryczny opracowania wpisuje się także w cele statutowe Fundacji Edukacji Przedsiębiorczej, w tym w szczególności w przygotowanie i realizację projektów i programów badawczych, ekspertyz oraz organizowanie doradztwa rozwijającego potencjał przedsiębiorczy mieszkańców, organizowanie lokalnych spotkań, seminariów i konferencji animujących i rozwijających podejmowanie i rozwijanie inicjatyw lokalnych i obywatelskich realizowane w ramach współpracy z samorządem.

1. Wykaz skrótów

UE - Unia Europejska

JST - jednostka samorządu terytorialnego

Dz. U. - Dziennik Ustaw

Poz. - pozycja

JESSICA - (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) - wspólne europejskie wsparcie na rzecz trwałych inwestycji w obszarach miejskich. Inicjatywa ta jest instrumentem inżynierii finansowej opracowanym przez Komisję Europejską, Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) oraz Bank Rozwoju Rady Europy (CEB).

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS - Europejski Fundusz Społeczny

FS - Fundusz Spójności

RP - Rzeczpospolita Polska

GPR - Gminny Program Rewitalizacji

LPR – Lokalny Program Rewitalizacji

PUP - Powiatowy Urząd Pracy

OZE – Odnawialne Źródła Energii

ZSOiZ - Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych

ZSTiO "Meritum" - Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących "Meritum"

ZS Specjalnych - Zespół Szkół Specjalnych

ZSP COGITO - Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych "COGITO"

MOPS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

SCK - Siemianowickie Centrum Kultury

MOSiR – Miejski Ośrodek Polityki Społecznej

2. Spis pojęć

Rewitalizacja to kompleksowy proces przemian społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i technicznych służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego najbardziej zdegradowanych obszarów. Rewitalizacja miast to najbardziej kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową polskich miast.

Krajowa Polityka Miejska (KPM) jest dokumentem określającym planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, uwzględniającym cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz krajowej strategii rozwoju regionalnego. Służy ona celowemu, ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju.

Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR) jest dokumentem rządowym, który tworzy przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce, np. poprzez projekty zmian w prawie, stworzenie spójnego systemu i określenie źródeł finansowania rewitalizacji, promowanie dobrych praktyk, dzielenie się wiedzą czy wypracowanie wzorcowych dokumentów. Skierowany jest przede wszystkim do samorządów, ale też do społeczności lokalnych, osób prywatnych, przedsiębiorców, organizacji samorządowych.

Obszar rewitalizacji – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, ale nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% jej mieszkańców łącznie.

Obszar zdegradowany – to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Może on być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Stan kryzysowy – należy rozumieć jako sytuację, w której mierniki poziomu rozwoju społecznego oraz gospodarczego i przestrzennego, infrastrukturalnego lub środowiskowego są na niskim poziomie lub obserwuje się ich silną tendencję spadkową. Za stan kryzysowy można uznać także sytuację występowania intensywnych (z dużym natężeniem) problemów społecznych oraz gospodarczych lub przestrzennych.

Program Rewitalizacji należy rozumieć jako narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez samorząd gminny na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, środowiskowej, kulturowej i technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Projekt – jest złożonym działaniem o charakterze jednorazowym, które jest podejmowane dla osiągnięcia z góry określonych celów. Złożoność wynika z szeregu działań, jakie należy wykonać w określonej kolejności, aby można było osiągnąć cele. Jednorazowość projektu jest jednym z jego kluczowych atrybutów, nie możemy bowiem nazwać projektem działania powtarzalnego. W tym przypadku projektem będą wszelkie pomysły i koncepcje zgłoszone przez interesantów, w tym urzędników magistratu, realizujące cele LPR, przyczyniające się do osiągnięcia zamierzonych wskaźników.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (skrót: RPO WSL 2014-2020) - dokument planistyczny określający obszary a czasem szczegółowe działania, jakie organy samorządu województwa podejmują lub mają zamiar podjąć na rzecz wspierania rozwoju województwa lub regionu. Jak nazwa wskazuje jest to dokument o charakterze operacyjnym, a więc jest bardziej szczegółowy i podrzędny wobec strategii rozwoju. Podstawę prawną dla funkcjonowania RPO stanowi uchwalona 11 lipca 2014r.

Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych – dokument programowy RPO WSL 2014-2020, określający szczegółowo rodzaje projektów, typy beneficjentów, wskaźniki i kwoty alokacji przypadające na dane działanie w ramach Programu.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 - zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. poz. 1146, z późn. zm.), oraz z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. Celem Wytycznych jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele i procesy rewitalizacji, zwanych dalej „projektami rewitalizacyjnymi”. Wytyczne określają schemat postępowania z rewitalizacją.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (skrót: ZIT) - to narzędzie, które po raz pierwszy pojawiło się w przedstawionych przez Komisję Europejską aktach prawnych na nową perspektywę finansową 2014-2020. Przy pomocy tego instrumentu, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego (JST) miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miasto i

samorządy znajdujące się w jego oddziaływaniu) mogą realizować wspólne przedsięwzięcia, łączące

działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. ZIT to także wyjście poza sztywne granice administracyjne JST i większe możliwości oddziaływania projektów unijnych.

Strategia ZIT Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego jest narzędziem, które w jasny i precyzyjny sposób przedstawia zdiagnozowane problemy gospodarcze, środowiskowe, klimatyczne, demograficzne i społeczne, które mają wpływ na obszar, który Strategia obejmuje swoim działaniem, oraz sposoby ich rozwiązania na gruncie operacyjno-wdrożeniowym m.in. w postaci propozycji projektów do realizacji.

Projekt rewitalizacyjny – projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy 4, wynikający z programu rewitalizacji tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Obiekt – wyodrębniony element rzeczywistości (np.: przedmiot, rzecz, budynek, zabytek, park, drzewo, budowla, itp.) mający znaczenie w programie rewitalizacji lub do którego program rewitalizacji się odnosi.

Lokalizacja obiektu – położenie obiektu w przestrzeni względem innych elementów tej przestrzeni.

Przebudowa (modernizacja) – działania remontowe, uzupełnione wprowadzeniem nowych, lepszych, sprawniejszych lub dodatkowych elementów wyposażenia podnoszących jakość obiektu lub urządzenia.

Renowacja – proces odnowienia, przywrócenia stanu poprzedniej świetności obiektu lub urządzenia, przy czym nie jest istotne czy obiekt (urządzenie) ma wartość historyczną.

Konserwacja – zespół stałych i systematycznych działań mających na celu utrzymanie obiektu zabytkowego w dobrym stanie technicznym. Konserwacja w szczególności polega na zabezpieczaniu obiektów architektonicznych, całych zespołów urbanistycznych, zabytkowych parków, itp., w celu zachowania ich wartości historycznych i architektonicznych. Konserwację przeprowadza się po dokładnym zinventaryzowaniu obiektu lub po dokonaniu badań

techniczno-naukowych mających na celu ustalenie stanu dzieła, zakresu prac, wybraniu odpowiedniej metody, itp.

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020, (Dz. U. Poz. 1146) – ustawa wdrożeniowa regulująca zasady prowadzenia wydatkowania funduszy europejskich w kraju.

Adaptacja – przebudowa budynku lub zespołu obiektów w celu nadania innych niż dotąd funkcji użytkowych (np.: adaptacja na cele gospodarcze, społeczne, kulturowe) lub przystosowanie istniejącego obiektu do nowych wymagań, bez zmiany jego funkcji (np. wymiana instalacji, elementów konstrukcyjnych). Adaptacja zachowuje wszystkie walory historyczne i architektoniczne istniejącej budowli.

Budynek użyteczności publicznej – budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie drogowym lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, świadczenia usług dla lokalnych społeczności (remizy strażackie, świetlice wiejskie) oraz inny ogólnodostępny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynek biurowy i socjalny.

3. Założenia i cel opracowania

Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji, powstałego w czerwcu 2014r., rewitalizacja to proces holistyczny. Definiowany jest on jako zespół działań prowadzonych kompleksowo, wielowymiarowo, skoordynowanych i skoncentrowanych tematycznie i terytorialnie, w celu osiągnięcia założonych przemian w obszarach kryzysowych. Jedną z naukowych definicji rewitalizacji określa ją jako kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta, w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym.

Głównym celem *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2016-2022* jest wskazanie zintegrowanego podejścia kompleksowych rozwiązań w zakresie rewitalizacji tych obszarów miasta, w których w największym stopniu występują negatywne

zjawiska społeczno-gospodarcze pogłębiane problemami urbanistycznymi, infrastrukturalnymi i ekologicznymi. Celem równoległym jest stworzenie platformy współpracy pomiędzy różnymi interesariuszami procesu rewitalizacji, w celu umożliwienia im tworzenia i wdrażania wszelakich inicjatyw i projektów oraz skutecznego ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe.

W trakcie przygotowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2016-2022* uwzględniono trzy podstawowe kategorie uwarunkowań. Po pierwsze przyjęto, że program ma stanowić odpowiedź na wyzwania rozwojowe miasta, uwzględniając szeroko rozumiany wymiar społeczny, w tym wyzwania demograficzne, wymiar gospodarczy, wymiar urbanistyczno-infrastrukturalny oraz wymiar ekologiczny (środowiskowy). Po drugie dostosowano program do zmian legislacyjnych, w szczególności biorąc pod uwagę rozwiązania wskazane w ustawie o rewitalizacji, a także wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, zwłaszcza te które precyzyjnie określają układ i zakres treści programów rewitalizacji. Po trzecie wskazano możliwe źródła finansowania, w tym środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego, fundusze zwrotne (m.in. JESSICA) oraz środki własne, jednocześnie przyjmując założenie, że będzie dążyć się do dywersyfikacji źródeł finansowania i tworzenia w miarę możliwości montażu finansowego uwzględniając realne warunki finansowe poszczególnych interesariuszy procesu rewitalizacji Siemianowic Śląskich.

Formułując treść *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2016-2022* przyjęto, że **obszary rewitalizacji pokrywają się (są tożsame) z obszarami zdegradowanymi**. Wytyczono dwa obszary rewitalizacji: **Śródmieście i Srokowiec oraz Michałkowice i Nowy Świat**. Są one ze sobą połączone tworząc jedną zwartą całość, jednak w dokumencie będzie pojawiać się podział na dwa obszary ze względu na historyczne uwarunkowania dwóch dzielnic: Centrum i Michałkowice. Łącznie obszar rewitalizacji stanowi 15,95% ogółu powierzchni miasta, a ludność zamieszkująca ten teren – 27,4% ogółu mieszkańców. Dane mieszkańców zliczono na podstawie danych meldunkowych zebranych w Wydziale Spraw Obywatelskich w UM. Obszar rewitalizacji wyznaczono zgodnie z Wytycznymi Ministerialnymi.

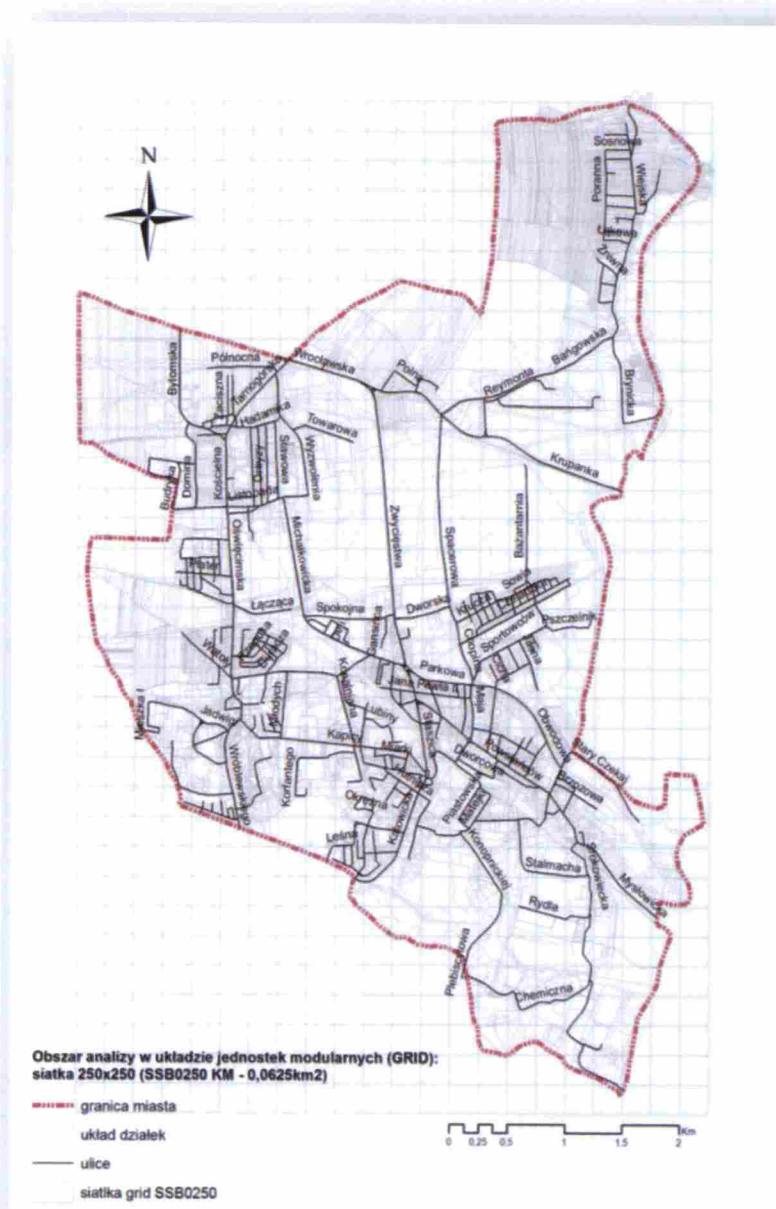
Proces tworzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2015-2022* uwzględnia następujące metody pracy (Rysunek 2): analizę danych ilościowych (wykorzystującą m.in. siatki GRID) oraz analizę dokumentów strategicznych, planistycznych i programowych- obowiązujących na poziomach krajowym, regionalnym i miejskim; warsztaty

strategiczne umożliwiające wykreowanie celów, kierunków i projektów rewitalizacji; wizyty studyjne pozwalające na bliższe rozpoznanie lokalnych uwarunkowań.

Na mapach wykorzystujących tzw. siatkę GRID (mapa 1) zilustrowano poszczególne procesy zachodzące w mieście w latach 2004-2014.

Podział miasta na jednostki modularne (gridy) o wielkości 250 m x 250 m pozwolił na opracowanie szczegółowych kartogramów wspomagających przede wszystkim analizę strukturalną zjawisk społecznych i gospodarczych zachodzących w przestrzeni miasta. Siatka GRID pozwala na agregację danych na poziomie bardziej szczegółowym niż podział administracyjny, tym samym dalsza analiza sytuacji i proces monitorowania programu rewitalizacji winny uwzględniać aspekt gromadzenie danych ilościowych pozwalających na ocenę zmian.

Rysunek 1 Mapa graficzna miasta GRID

Źródło: opracowanie FEP

Rysunek 2 Metody pracy nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2016-2022

Na poszczególnych etapach tworzenia programu rewitalizacji Siemianowic Śląskich wykorzystywano narzędzia konsultacji przyczyniających się do uspołecznienia procesu rewitalizacji miasta (Rysunek 4).

Rysunek 3 Proces konsultacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2015-2022

Lokalny Program Rewitalizacji powstawał od pierwszego kwartału 2015r. Proces ten trwał kilka miesięcy z powodów zmieniających się warunków politycznych (w trakcie konstruowania dokumentu weszła w życie ustawa o rewitalizacji), a także powstających i aktualizowanych dokumentów programowych dot. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Dokument zawiera szczegółową diagnozę społeczną obszaru wskazanego do rewitalizacji, a także listę projektów kluczowych i komplementarnych, przyczyniających się do niwelowania różnic społecznych i gospodarczych w obszarze rewitalizowanym. W Programie wskazano także mierniki oraz sposób zarządzania procesem rewitalizacji w mieście w ujęciu holistycznym. Lokalny Program Rewitalizacji współtworzony był z mieszkańcami gminy oraz partnerami społeczno-gospodarczymi. Na poszczególnych etapach tworzenia programu rewitalizacji Siemianowic Śląskich wykorzystywano narzędzia konsultacji przyczyniających się do uspołecznienia procesu rewitalizacji miasta (Rysunek 3).

4. Rewitalizacja w świetle przepisów regionalnych, krajowych oraz europejskich

4.1. Krajowa Polityka Miejska

W Krajowej Polityce Miejskiej określone zostały podstawy dla realizacji działań związanych z rewitalizacją. Procesy wymuszające rewitalizację uznano za kluczowe w kontekście rozwoju polskich miast. W dokumencie podkreślono, że w części ośrodków miejskich lub dzielnicach miast dochodzi do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych powiązanych z degradacją fizyczną zabudowy. W takim sformułowaniu wskazano na wieloaspektowy zakres procesu rewitalizacji i wzajemne przenikanie różnych wymiarów tego procesu. Zauważono też, że zjawiska kryzysowe mają tendencję do dalszej kumulacji, utrata dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych miast lub dzielnic prowadzi do dalszego pogłębiania występujących problemów, w szczególności spadku poziomu przedsiębiorczości, wzrostu bezrobocia, pogorszenia jakości infrastruktury. Na osobną uwagę zasługuje intensyfikacja problemów społecznych związanych z negatywnymi zjawiskami demograficznymi (depopulacja na skutek migracji, starzenie się „społeczeństwa”) oraz występującą koncentracją patologii i ubóstwa. Wskazane procesy prowadzą do

stopniowego i coraz silniej odczuwanego wyczerpywania sił witalnych niektórych miast i ich dzielnic. W dokumencie stwierdzono, że „Degradacja techniczna, gospodarcza, społeczna i środowiskowa obszarów zurbanizowanych przekłada się na pogorszenie jakości życia ich mieszkańców, a więc prowadzi do zmniejszania atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców. Skutkuje również znacznym wzrostem kosztów zarządzania obszarem miejskim, a także pogorszeniem się wizerunku miasta. Tym samym, przyczynia się ona do obniżania pozycji konkurencyjnej miast w stosunku do innych w kraju. Najpilniejszej rewitalizacji wymagają stare dzielnice śródmiejskie. Działania wymagają także osiedla w zabudowie blokowej, obszary przemysłowe, powojkowe i pokolejowe. Postawiona w Krajowej Polityce Miejskiej w sposób zgeneralizowany diagnoza niestety odpowiada w dużej części sytuacji obserwowanej w Siemianowicach Śląskich. Dotyczy to zarówno problemów społecznych, depopulacji, zanikania bazy ekonomicznej, degradacji zabudowy mieszkaniowej, pojawienia się dużych przemysłowych obszarów zdegradowanych, jak również niedostosowania infrastruktury do nowych potrzeb społecznych i gospodarczych.

W ujęciu Krajowej Polityki Miejskiej sugerowane jest określanie wizji rewitalizacji, w której obecne są następujące kwestie:

- społeczne, które są często kluczowym (i najtrudniejszym w zakresie osiągnięcia zakładanych efektów) elementem rewitalizacji (m.in.: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, pomoc społeczna i rozwój usług społecznych, poprawa jakości mieszkań i warunków ich eksploatacji, edukacja, aktywizacja zawodowa i przedsiębiorczość grup zagrożonych wykluczeniem, wsparcie rodzin osób długo pozostających bez pracy, kultura, sport, działania na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, rodzin wielodzietnych, praca ze społecznością lokalną itd.),
- gospodarcze (m.in. wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia, ekonomii społecznej, zwiększanie atrakcyjności dla inwestorów, szczególnie lokalnych),
- przestrzenne (wizja przekształcenia i zmiany funkcji terenów, poprawa dostępności, estetyki i jakości przestrzeni publicznych, infrastruktury komunalnej, uzupełnienia zabudowy i in.),
- środowiskowe (rekultywacja gruntów, remediacja, obniżenie szkodliwych emisji, adaptacja terenów na cele rekreacyjne, zieleń miejska itd.),
- związane z zachowaniem dziedzictwa materialnego (m.in. zabytki) i duchowego,

- funkcjonowania miasta (zwłaszcza w zakresie optymalizacji funkcjonowania gminnej gospodarki komunalnej i lokalowej).

Waga, jaka jest przywiązywana do rewitalizacji w Krajowej Polityce Miejskiej widoczna jest w sformułowaniu celu strategicznego, który brzmi następująco:

„Strategicznym celem krajowej polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.”

W kontekście takiego sformułowania rewitalizację i jej rezultaty należy postrzegać jako ścieżkę wdrażania szeroko rozumianych zasad zrównoważonego rozwoju – w wymiarze społecznym, gospodarczym, ekologicznym, przestrzennym i kulturowym. Siemianowice Śląskie są miastem o bogatym dziedzictwie kulturowo-przyrodniczym. W mieście odnaleźć można ślady rozwoju charakterystyczne dla historii rozwoju całego Górnego Śląska. Jest to też miasto, w którym zachowały się śląskie tradycje i wartości. Nietrudno też wskazać w mieście atrakcyjne tereny zielone o walorach przyrodniczych i rekreacyjnych. Jednakże moment, w którym obecnie Siemianowice Śląskie się znalazły zagraża zachowaniu tych wartości.

Wśród celów szczegółowych Krajowej Polityki Miejskiej wskazać można cel odnoszący się bezpośrednio do rewitalizacji (cel szczegółowy nr 3):

„Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.”

Z celu tego jasno wynika, że istotą działań w zakresie rewitalizacji jest zmiana strukturalna danego obszaru – nie tylko poprawa jakości życia i walorów estetycznych, ale przede wszystkim przywrócenie na nim aktywności gospodarczej i społecznej.

Warto w tym miejscu zacytować następujący komentarz do omawianego celu:

„Cel związany z odbudową zdolności miast i ich zdegradowanych dzielnic do rozwoju ukierunkowany jest na to, by wyprowadzać ze stanów kryzysowych dzielnice miast, miasteczka i inne obszary zdegradowane (np. wymagające rekultywacji i remediacji) w sposób skoncentrowany i efektywny. Cel ten wskazuje, że odnowa najbardziej problemowych obszarów powinna stanowić element całościowej polityki rozwoju miasta i powinna być prowadzona w oparciu o powszechnie wypracowaną wizję stanu docelowego oraz dobór właściwych działań. Celem polityki miejskiej w zakresie rewitalizacji jest wypracowanie skutecznych

mechanizmów koordynowania i integrowania zadań i działań różnych podmiotów w przygotowaniu i prowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W związku z tym, celem polityki miejskiej jest wsparcie merytoryczne samorządów miejskich oraz analiza i wskazanie koniecznych modyfikacji prawa dla umożliwienia skutecznego prowadzenia zintegrowanych działań rewitalizacyjnych. Ważnym elementem tego celu jest wypracowanie mechanizmów powszechnego angażowania podmiotów i kapitału prywatnego w realizację działań związanych z odnową miast.”¹

Z przytoczonego cytatu wynikają cechy, którymi powinien charakteryzować się zarówno Lokalny Program Rewitalizacji jak również sam proces rewitalizacji. Cechami procesu rewitalizacji są więc:

- wielowymiarowość,
- wielopodmiotowość, w tym współpraca różnych szczebli administracji,
- uplasowanie w szerszym kontekście rozwoju lokalnego.

W kontekście wielopodmiotowości nadmienić wypada, że w Krajowej Polityce Miejskiej do podstawowych wyzwań stojących przed wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w proces rewitalizacji zaliczono *„zapewnienie, aby był to kompleksowy, skoordynowany, wieloletni proces przemian społecznych, ekonomicznych, przestrzennych i technicznych, prowadzony na obszarze zdegradowanym, tak aby nastąpiło osiągnięcie ogólnego celu, którym jest wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności przez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.”*

Do istotnych dla procesu rewitalizacji zasad prowadzenia polityki miejskiej wskazać należy:

- zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego: oznaczającą realizowanie przedsięwzięć w sposób skoordynowany, komplementarny i prowadzący do synergii oraz adresowanych do obszarów miejskich rozumianych funkcjonalnie,
- zasadę wielopoziomowego zarządzania polegającą na ścisłej współpracy i koordynacji działań między rządem (i całą administracją rządową), samorządami województw i samorządami lokalnymi w układzie pionowym oraz poziomej współpracy jednostek

¹ Krajowa Polityka Miejska 2023, październik 2015 https://www.mr.gov.pl/media/12632/Krajowa_Polityka_Miejska_2023.pdf

samorządu terytorialnego (JST) i innych podmiotów dla osiągnięcia wyznaczonych celów.

Dla trybu opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji ważna jest zawarta w Krajowej Polityce Miejskiej sugestia, że „*Niezbędne jest zapewnienie włączenia lokalnych społeczności i przedsiębiorców w procesy programowania oraz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, bowiem priorytetowe znaczenie dla powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych musi mieć nakierowanie ich na poprawę jakości życia.*” Dlatego, w trakcie formułowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Siemianowic Śląskich wykorzystano szereg narzędzi umożliwiających bezpośrednio zaangażowanie środowisk związanych z obszarami kryzysowymi oraz podmiotów, które mogą się zaangażować w realizację projektów rewitalizacji.

Warto także zwrócić uwagę na to, że Krajowa Polityka Miejska wpisuje rewitalizację w inne strategie krajowe. Zakłada się, że cel dotyczący rewitalizacji będzie osiągnięty w szczególności poprzez realizację w wymiarze miejskim poniżej wymienionych celów strategii zintegrowanych.

Tak szerokie występowanie zagadnień powiązanych z rewitalizacją w dokumentach krajowych pozwala oczekiwać, że dłuższej perspektywie wsparcie procesu rewitalizacji na poziomie lokalnym może być wspierane z wielu różnych źródeł i dotyczy wszelkich wymiarów rewitalizacji.

Tabela 1 Powiązanie LPR z kluczowymi strategiami krajowymi

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	<ul style="list-style-type: none"> - Cel 1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki - Cel 2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy - Cel 3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców - Cel 4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	<ul style="list-style-type: none"> - Cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	<ul style="list-style-type: none"> - Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko perspektywa do 2020 r.	<ul style="list-style-type: none"> - Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska - Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię - Cel 3. Poprawa stanu środowiska
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<ul style="list-style-type: none"> - Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność), - Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność) - Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).

4.2. Narodowy Program Rewitalizacji

Narodowy Plan Rewitalizacji wynika w dużej części z omówionych wcześniej założeń „Krajowej Polityki Miejskiej”. W Planie określono szczegółowe sugestie dotyczące opracowania programów rewitalizacji; postuluje się, że:

- w procesie przygotowania programu konieczne jest opracowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla wyznaczenia obszarów kryzysowych;
- procesy rewitalizacji muszą być określane przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach; program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa; program rewitalizacji musi więc mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący konkretny obszar kryzysowy, zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy;
- to, że realizowane projekty powinny dotyczyć problemów zidentyfikowanych na obszarach zdegradowanych nie oznacza, że wszystkie te projekty powinny być realizowane bezpośrednio na obszarze zdegradowanym; niektóre problemy obszarów zdegradowanych mogą być rozwiązywane dzięki realizacji projektów poza tymi obszarami;
- programy rewitalizacji muszą ujmować działania w sposób kompleksowy, tak, aby nie pomijać kontekstu społecznego, ekonomicznego, środowiskowego związanego z tożsamością danego obszaru, a także jego społecznego i przestrzennego otoczenia;
- realizacja działań wynikających z programów powinna wiązać się z ich hierarchizacją oraz z identyfikacją przedsięwzięć koniecznych (nie jest ani możliwa, ani wskazana równoczesna realizacja wszystkich potencjalnych działań bez względu na ich efektywność); działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które w wyniku diagnozy uznano za najbardziej istotne dla powstania i trwania kryzysu danego obszaru;
- obszarowe podejście do formułowania programu rewitalizacji spowoduje, że będzie on miał treść niejednorodną pod względem szczegółowości – w odniesieniu do tych zagadnień, w których wykorzystane będą środki publiczne, będzie on bardziej konkretny i wiążący, a w odniesieniu do zagadnień, w których zakłada się wzbudzenie lub wywołanie określonych działań podmiotów prywatnych, będzie miał charakter kierunkowy;

- konieczne jest dążenie w realizacji programów rewitalizacji do koordynacji instrumentów wsparcia.

W Narodowym Planie Rozwoju sformułowano wskazówki dotyczące zakresu lokalnych programów rewitalizacji; wskazano następujące składowe LPR:

- diagnoza i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych,
- określenie terytoriów wymagających wsparcia,
- wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć,
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym,
- opis zaangażowania społeczności i innych partnerów w przygotowanie i realizację programu,
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków),
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

Sugerowany zakres programów rewitalizacji ma związek z wytycznymi Unii Europejskiej w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Sednem programu rewitalizacji jest wyeliminowanie jednostkowych i nieskoordynowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zagwarantowanie, że rewitalizacja będzie elementem szerszej wizji rozwoju lokalnego. Wytyczne określają przygotowywane przez władze lokalne programy rewitalizacji jako podstawę do prowadzenia rewitalizacji oraz minimalne oczekiwania wobec ich zakresu i sposobu przygotowywania. Programy rewitalizacji musi cechować komplementarność:

- przestrzenna (prowadzenie działań odnoszących się do całej przestrzeni kryzysowej),
- przedmiotowa (w odniesieniu do wszystkich aspektów rewitalizacji – społecznych, gospodarczych, przestrzennych etc.),

- procesowa (wzajemne uzupełnianie się różnych procedur i działań różnych instytucji),
- międzyokresowa (dla zapewnienia ciągłości wsparcia; w kontekście Wytycznych szczególnie w aspekcie działań podjętych w okresie 2007-2013),
- źródeł finansowania (programy rewitalizacji powinny mieć różnorodne źródła finansowania przedsięwzięć).

W tym ostatnim aspekcie w Narodowym Planie Rewitalizacji wskazane są trzy podstawowe źródła finansowania procesu rewitalizacji:

- środki publiczne wspólnotowe (Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne: EFRR, EFS i Funduszu Spójności, w ramach programów regionalnych i krajowych, w tym także sukcesywne zasilanie środkami pochodzącymi ze spłaty pożyczek udzielonych w ramach instrumentu Jessica),
- środki publiczne krajowe – istniejące instrumenty i źródła (poprzez terytorialne profilowanie - ukierunkowywanie na obszary zdegradowane istniejących instrumentów różnych polityk dotyczących m.in.: wykluczenia społecznego, edukacji, infrastruktury, środowiska, kultury, zabytków, mieszkalnictwa itd.) oraz sukcesywnie tworzonych nowych (w tym obejmujących instrumenty inżynierii finansowej),
- środki prywatne uruchamiane m.in. poprzez tworzenie zachęt do inwestowania na obszarach zdegradowanych oraz poprzez upowszechnianie formuły ppp.

Na podstawie Umowy Partnerstwa określono cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne o kluczowym oraz uzupełniającym znaczeniu dla rewitalizacji. Jako kluczowe priorytety inwestycyjne uznano (według celów tematycznych):

- Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP:
 - 3.1 Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości,
- Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach:

- 4.3 Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym,
- 4.5 Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej, multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu,
 - Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami:
- 6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego,
- 6.5 Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu,
 - Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników:
- 8.2 wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych,
- 8.5 zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników,
- 8.7 samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy,
 - Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem
- 9.1 inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych,

kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,

- 9.2 wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich,
- 9.4 aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnienia,
- 9.7 ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym,
- 9.8 wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Zawarte w programach rewitalizacji działania w zakresie spraw społecznych będą ponadto regulowane wytycznymi horyzontalnymi dotyczącymi Europejskiego Funduszu Społecznego. Przewiduje się w nich mechanizmy ułatwiające ukierunkowanie wsparcia środkami europejskimi na problemy i dysfunkcje na obszarach zdegradowanych. Działania będą miały charakter komplementarny dla interwencji infrastrukturalnych np. w zakresie mieszkalnictwa, edukacji, zatrudnienia czy integracji społecznej. Wśród zakresu wsparcia EFS zidentyfikowano 4 obszary o istotnym znaczeniu dla wzmocnienia społecznego i gospodarczego wymiaru rewitalizacji. Są to:

- działania na rzecz poprawy zatrudnienia (priorytet inwestycyjny 8.5) obejmujące różne formy aktywizacji osób bez pracy,
- działania na rzecz aktywnej integracji społecznej, a więc poprawy samodzielności i aktywności życiowej i społecznej oraz zwiększenia szans na zatrudnienie, realizowane zarówno w odniesieniu do osób indywidualnych, jak i wieloprotymowych społeczności (priorytet inwestycyjny 9.4),
- działania na rzecz promocji przedsiębiorczości (priorytet inwestycyjny 8.7) oraz przedsiębiorczości społecznej (priorytet 9.8) jako ważnych instrumentów o charakterze zatrudnieniowym, związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy, w tym zwłaszcza dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- działania na rzecz rozwoju usług społecznych ogólnego interesu (np. usług wsparcia rodziny, usług opieki nad seniorami) w celu poprawy ich dostępności i jakości (priorytet

inwestycyjny 9.7) oraz usług pozwalających na godzenie życia zawodowego i prywatnego np. usług opieki nad dziećmi do lat 3 (priorytet inwestycyjny 8.8).

Środki krajowe możliwe do wykorzystania na rzecz wdrażania programów rewitalizacji związane są z następującymi instrumentami:

- instrumenty z zakresu efektywności energetycznej, ochrony środowiska i niskoemisyjności,
- instrumenty wsparcia mieszkalnictwa,
- instrumenty z zakresu integracji i aktywizacji społecznej oraz zawodowej.

4.3. Ustawa o rewitalizacji

Ustawa została przyjęta 9 października 2015r. przez Sejm RP, po uwzględnionych poprawkach przez Senat RP. Ustawa ma na celu wprowadzenie ram formalnoprawnych przygotowania i prowadzenia procesów kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych. W tym celu definiuje podstawowe pojęcia – przede wszystkim samo pojęcie rewitalizacji. Ustanawia przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, jako jej fakultatywne zadania własne. Reguluje zawartość i tryb powstawania gminnego programu rewitalizacji – jako podstawy prowadzenia przez gminy działań. Proponuje katalog zachęt dla gmin i innych interesariuszy procesów rewitalizacji, a w zasadach ogólnych wprowadza zasadę partycypacji dla większego uspołecznienia działań rewitalizacyjnych. Umożliwia również wprowadzenie Specjalnej Strefy Rewitalizacji i ustanowienie na jej obszarze szeregu rozwiązań prawnych wspomagających przeprowadzenie tego procesu. Ustawa przewiduje szereg zmian w ustawach odrębnych, w tym wprowadzenie dodatkowego instrumentu planowania przestrzennego dla obszarów zdegradowanych – miejscowego planu rewitalizacji (specjalnej formy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).²

W myśl nowych przepisów za obszary zdegradowane uznaje się tereny, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji oraz dodatkowo negatywne zjawiska gospodarcze (np.

² Strona internetowa mr.gov.pl/rewitalizacja

słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw), środowiskowe (np. przekroczenie standardów, jakości środowiska), przestrzenno-funkcjonalne (np. brak dostępu do podstawowych usług albo ich niska jakość) lub techniczne (np. degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych).

Rewitalizacji podlegać będą mogły też niezamieszkałe przemysłowe tereny, w tym powydobywcze, pokolejowe, powojkowe, jeśli występują na nich negatywne zjawiska. Chodzi np. o niski stopień przedsiębiorczości, słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw, przekroczenie standardów jakości środowiska, czy obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia. Według resortu infrastruktury w Polsce zdegradowanych jest ok. 20 proc. terenów miejskich. Dzięki ustawie zdefiniowano pojęcie rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą jest to "kompleksowy proces wyprowadzania z kryzysu obszarów zdegradowanych". Jego istotę mają stanowić "zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy na podstawie gminnego programu rewitalizacji". Jako obszar rewitalizacji określono całość lub część obszaru zdegradowanego, na której występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Ustawa ogranicza zasięg obszaru rewitalizacji przesądając, że nie może on obejmować łącznie terenów większych niż 20 proc. powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30 proc. mieszkańców gminy, przy czym może być podzielony na podobszary.

Ustawa przewiduje także przepisy przejściowe w zakresie jej stosowania przez jednostki samorządu terytorialnego. Gmina Siemianowice Śląskie obecne działania rewitalizacyjne wynikające z niniejszego Programu może realizować do 31 grudnia 2023r. Po tej dacie ustawa przewiduje obowiązek uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) w przypadku, gdy gmina zamierza nadal prowadzić rewitalizację lub dopiero zaczyna jej prowadzenie. Po 31 grudnia 2023 r. gmina, która posiada program rewitalizacji inny niż GPR, uchwalony przed dniem wejścia w życie ustawy, nadal będzie uprawniona do skorzystania z szybciej ścieżki przekształcenia tego programu w GPR (art. 52 ustawy).

Prowadzenie rewitalizacji bez korzystania z rozwiązań ustawowych (bez uchwalania GPR) nie jest za to przeszkodą do aplikowania o środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej. Gmina opracowała bowiem Program Rewitalizacji zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (co do zasady – w aspekcie merytorycznym są to wymogi tożsame do ustawowych, jednak

uproszczone są kwestie proceduralne), oraz z wymaganiami i wytycznymi, które zostaną przyjęte przez Instytucje Zarządzające poszczególnymi RPO.

4.4. Wytyczne MiR dot. rewitalizacji

Wytyczne Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju opublikowano w lipcu 2015r. Stanowią one skróconą wersję ustawy o rewitalizacji, pomijając kwestie udogodnień urbanistyczno-planistycznych w mieście. Podstawowym celem Wytycznych jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów, które realizują cele rewitalizacji. Dokumentem odniesienia dla Wytycznych jest Umowa Partnerstwa, która formułuje wyzwania związane z zapewnieniem warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem. Obok kwestii definicyjnych związanych z samym procesem rewitalizacji oraz pojęciami z nią związanymi, takimi jak: stan kryzysowy, program rewitalizacji, projekt rewitalizacyjny, obszar zdegradowany czy obszar rewitalizacji, Wytyczne podejmują kwestie wsparcia projektów rewitalizacyjnych środkami poszczególnych celów tematycznych i priorytetów operacyjnych. Wsparcie projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE przewidziane jest głównie w ramach regionalnych programów operacyjnych, natomiast dodatkowym, komplementarnym źródłem ich finansowania są krajowe programy operacyjne.

Elementem kwalifikowania projektów rewitalizacyjnych do wsparcia środkami UE jest weryfikacja programów rewitalizacji, co do których minimalne wymogi są określone w Wytycznych. Wymogi te mają na celu zagwarantowanie, że powstające programy będą odpowiedniej jakości. Wytyczne dopuszczają różne sposoby ich weryfikacji, tak aby instytucje zarządzające elastycznie dopasowywały je do swoich potrzeb i możliwości.

Niniejszy dokument jest przygotowany w oparciu o powyższe Wytyczne.

4.5. Rewitalizacja w RPO WSL 2014-2020

Na poziomie województwa śląskiego najistotniejszym dokumentem określającym instrumenty wsparcia na rzecz rewitalizacji jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Wśród osi priorytetowych ujętych w RPO znalazły się:

- Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne.

- Oś Priorytetowa X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.

W ramach osi IX sformułowano następujące działania

(za: *Szczegółowy Opisu Osi Priorytetowych RPO WSL na lata 2014-2020 – wersja 5.1, stan na 24 maja 2016 r.*):

- Działanie 9.1 Aktywna integracja, w tym:
 - Poddziałanie 9.1.1 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych – ZIT
 - Poddziałanie 9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - konkurs
 - Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – tryb pozakonkursowy

- Działanie 9.2 Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne, w tym:
 - Poddziałanie 9.2.1 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT
 - Poddziałanie 9.2.5 Rozwój usług społecznych – konkurs
 - Poddziałanie 9.2.6 Rozwój usług zdrowotnych – konkurs

Tabela 2 Działania, poddziałania i typy operacji na rzecz rewitalizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne.

Działanie	Poddziałania	Typy operacji
Działanie 9.1 Aktywna integracja	Poddziałanie 9.1.1 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych – ZIT Poddziałanie 9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem	1. Programy na rzecz wzmacniania potencjału społecznego i zawodowego lokalnych społeczności uwzględniające specyfikę terytorium i zamieszkujących je społeczności z uwzględnieniem działań: a. opartych o samopomoc i wolontariat, b. środowiskowych, c. prozatrudnieniowych, d. edukacyjnych. Działania kulturalne mogą być realizowane wyłącznie jako wsparcie uzupełniające. 1. Kompleksowe działania na rzecz integracji osób, rodzin, grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (edukacyjnych, społecznych, zawodowych, z uwzględnieniem realizacji PAI) ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową;

	społecznym – konkurs oraz Poddziałanie 9.1.6 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – tryb pozakonkursowy	2. Wsparcie społeczno-zawodowe osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów reintegracyjnych, tj. w już funkcjonujących Centrach Integracji Społecznej, Klubach Integracji Społecznej, Zakładach Aktywności Zawodowej, Warsztatach Terapii Zajęciowej, w tym tworzenie miejsc pracy zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami; 3. Wsparcie dla tworzenia nowych podmiotów w ramach których prowadzona będzie aktywizacja społeczno - zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zgodnie ze zdiagnozowanymi potrzebami, tj.: a. Centrum Integracji Społecznej, b. Klubu Integracji Społecznej, c. Zakładu Aktywności Zawodowej, d. Warsztatu Terapii Zajęciowej. 4. Kompleksowe programy integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych; 5. Kompleksowe programy aktywizacji skierowane do osób usamodzielnianych, w tym: młodzieży z ośrodków wychowawczych i socjoterapii, mających na celu poprawę szans adaptacyjnych poprzez organizację dodatkowego wsparcia w zakresie umiejętności społecznych i zawodowych.
Działanie Dostępne efektywne społeczne zdrowotne	9.2 Poddziałanie i 9.2.1 Rozwój usługi i usług i społecznych i zdrowotnych - ZIT	1. Działania w zakresie podniesienia jakości i dostępności usług wsparcia rodziny wspierające proces deinstytucjonalizacji, w tym: a. wsparcie dla tworzenia nowych miejsc w funkcjonujących placówkach w połączeniu z rozszerzeniem oferty wsparcia lub tworzenie nowych placówek oferujących wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży, rozwijanie środowiskowych form opieki nad dziećmi i młodzieżą (np. świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe), b. wsparcie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz podnoszenie jakości usług realizowanych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, w tym kształcenie kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, doskonalenie kompetencji osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, c. wsparcie i rozwój form pracy z rodziną, asystentury rodzinnej, instytucji rodzin wspierających, pomocowych jako wspierających rodzinę w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; 2. Działania na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspieranego, poprzez zapewnienie dostępu do usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspieranych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych wspierających proces ich integracji społecznej i zawodowej; 3. Działania na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych z uwzględnieniem priorytetyzacji w kierunku środowiskowej formuły świadczenia, w tym prowadzone w miejscu zamieszkania, obejmujące m.in.: a. tworzenie miejsc opieki w istniejących lub nowotworzonych ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową, w tym miejsc opieki krótkoterminowej w zastępstwie osób na co dzień opiekujących się osobami niesamodzielnymi,

b. usługi asystenckie lub opiekuńcze w celu umożliwienia opiekunom osób niesamodzielnym podjęcie aktywności społecznej, zawodowej lub edukacyjnej,

c. usługi dziennej opieki środowiskowej, w tym usługi świadczone przez opiekunów dla osób niesamodzielnym, asystentów osób niepełnosprawnych, wolontariat opiekuńczy, pomoc sąsiedzka i inne formy samopomocowe,

d. rozwój usług opiekuńczych w oparciu o nowoczesne technologie, np. teleopieki, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) form samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii),

e. usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnym (np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, dowożenie posiłków) – wyłącznie jako wsparcie uzupełniające projekty dotyczące usług asystenckich lub opiekuńczych.

4. Działania na rzecz rozwoju środowiskowych form usług społecznych innych niż wymienione powyżej wspierających proces integracji społecznej, zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie zgodne z kierunkami określonymi w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*;

5. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zgodnie z kierunkami określonymi w *Wytycznych w zakresie zasad realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze zdrowia na lata 2014-2020*.

Poddziałanie

9.2.5 Rozwój usług społecznych – konkurs

1. Działania w zakresie podniesienia jakości i dostępności usług wsparcia rodziny wspierające proces deinstytucjonalizacji, w tym:

a. wsparcie dla tworzenia nowych miejsc w funkcjonujących placówkach w połączeniu z rozszerzeniem oferty wsparcia lub tworzenie nowych placówek oferujących wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży, rozwijanie środowiskowych form opieki nad dziećmi i młodzieżą (np. świetlice środowiskowe w tym z programem socjoterapeutycznym, kluby środowiskowe),

b. wsparcie i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz podnoszenie jakości usług realizowanych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, w tym kształcenie kandydatów na rodziny zastępcze, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, doskonalenie kompetencji osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą,

c. wsparcie i rozwój form pracy z rodziną, asystentury rodzinnej, instytucji rodzin wspierających, pomocowych jako wspierających rodzinę w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2. Działania na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspieranego, poprzez zapewnienie dostępu do usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspieranych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych wspierających proces ich integracji społecznej i zawodowej;

3. Działania na rzecz rozwoju usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych z uwzględnieniem priorytetyzacji w kierunku

środowiskowej formuły, w tym prowadzone w miejscu zamieszkania, obejmujące m.in.:

a. tworzenie miejsc opieki w istniejących lub nowotworzonych ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową, w tym miejsc opieki krótkoterminowej w zastępstwie osób na co dzień opiekujących się osobami niesamodzielnymi,

b. usługi asystenckie lub opiekuńcze w celu umożliwienia opiekunom osób niesamodzielnich podjęcie aktywności społecznej, zawodowej lub edukacyjnej,

c. usługi dziennej opieki środowiskowej, w tym usługi świadczone przez opiekunów dla osób niesamodzielnich, asystentów osób niepełnosprawnych, wolontariat opiekuńczy, pomoc sąsiedzka i inne formy samopomocowe,

d. rozwój usług opiekuńczych w oparciu o nowoczesne technologie, np. teleopieki, aktywizacja środowisk lokalnych w celu tworzenia społecznych (sąsiedzkich) form samopomocy przy wykorzystaniu nowych technologii),

e. usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnich (np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, dowożenie posiłków) – wyłącznie jako wsparcie uzupełniające projekty dotyczące usług asystenckich lub opiekuńczych.

4. Działania na rzecz rozwoju środowiskowych form usług społecznych innych niż wymienione powyżej wspierających proces integracji społecznej, zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie zgodne kierunkami określonymi w *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*.

Poddziałanie

9.2.6 Rozwój usług zdrowotnych – konkurs

1. Działania przeciwdziałające negatywnym procesom demograficznym poprzez zapewnienie dostępu do usług zdrowotnych w zakresie:

a. kompleksowej opieki nad matką i dzieckiem,

b. wczesnej diagnostyki i leczenia wad rozwojowych dzieci,

c. diagnozowania i leczenia chorób cywilizacyjnych u dzieci i młodzieży zwiększających zagrożenie ubóstwem w przyszłości,

d. opracowania i wdrożenia programów rehabilitacji leczniczej dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych;

2. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji usług zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zgodnie z kierunkami określonymi w *Wytycznych ...*

W ramach osi X sformułowano następujące działania (za: *Szczegółowy Opisu Osi Priorytetowych RPO WSL na lata 2014-2020 – wersja 5.1, stan na 24 maja 2016 r.*):

- Działanie: 10.1 Infrastruktura ochrony zdrowia.
- Działanie: 10.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych.
- Działanie: 10.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- Działanie 10.4 Poprawa stanu środowiska miejskiego

Tabela 3 Działania, poddziałania i typy operacji na rzecz rewitalizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – Oś Priorytetowa X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.

Działanie	Poddziałania	Typy operacji
Działanie 10.1 Infrastruktura ochrony zdrowia		Projekty inwestycyjne ukierunkowane na poprawę jakości i dostępności do świadczeń ochrony zdrowia, polegające na pracach remontowo – budowlanych, zakupie aparatury, sprzętu medycznego i wyposażenia.
Działanie: 10.2 Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych.	Poddziałanie 10.2.1- Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego oraz infrastruktury usług społecznych - ZIT	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach w celu adaptacji ich na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. 2. Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach na potrzeby utworzenia centrów usług społecznościowych.
Działanie: 10.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Poddziałanie 10.3.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – ZIT oraz Poddziałanie 10.3.3. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych - konkurs	<ol style="list-style-type: none"> 1. Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w obiektach przemysłowych/ powojkowych/popegeerowskich/pokolejowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia. 2. Zagospodarowywanie przestrzeni miejskich, w tym roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia. 3. Roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia.
Działanie 10.4 Poprawa stanu środowiska miejskiego		Wkład programu w fundusze poręczeniowe, pożyczkowe oraz inne instrumenty finansowe wspierające rozwój obszarów miejskich

4.6. Rewitalizacja w Strategii ZIT

W „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego województwa śląskiego na lata 2014-2020” sformułowano strukturę priorytetów oraz odpowiadających im działań. Wśród nich znalazły się takie, które w sposób bezpośredni lub pośredni odnoszą się do zagadnienia rewitalizacji. W ramach priorytetu 1.2. **Aktywność społeczna i zapobieganie wykluczeniom** sformułowano działanie D1.2.1. **Wzmocnienie lokalnych potencjałów rozwoju oraz kompleksowa rewitalizacja**. Można jednak wskazać także inne działania i priorytety, które nie odwołują się wprost do rewitalizacji, ale odnoszą się do szerokiego pojęcia rewitalizacji obecnego w omówionych wcześniej dokumentach.

Tabela 4 Powiązanie ze strategią ZIT

Priorytet powiązany z rewitalizacją	Działania
Priorytet 1.1. Gospodarka i miejsca pracy	D1.1.1. Przywrócenie funkcji gospodarczych na obszarach zdegradowanych D1.1.2. Wyrównywanie szans wejścia i powrotu na rynek pracy D1.1.3. Wzmacnianie zdolności adaptacyjnej pracowników i przedsiębiorstw
Priorytet 1.2. Aktywność społeczna i zapobieganie wykluczeniom	D1.2.2. Zapewnienie dostępu do dziedzictwa przyrodniczego
Priorytet 2.1. Ochrona powietrza i efektywność energetyczna	D2.1.1. Równoważenie mobilności D2.1.2. Zapobieganie niskiej emisji w nieruchomościach publicznych i budynkach mieszkaniowych

Wśród typów projektów zawartych w strategii ZIT, które są najściślej powiązane z rewitalizacją wskazać można:

- kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych typu brownfield w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych wraz z możliwością ich promocji

- identyfikacja potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia oraz diagnozowanie możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego, w tym identyfikacja stopnia oddalenia od rynku pracy,
- instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób, u których zidentyfikowano potrzebę uzupełnienia lub zdobycia nowych umiejętności i kompetencji, w tym m.in.: wysokiej jakości szkolenia,
- działania EURES związane z bezpośrednim świadczeniem usług dla osób bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo i pracodawców,
- programy na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego i zawodowego lokalnych społeczności uwzględniające specyfikę terytorium i zamieszkujących je społeczności z uwzględnieniem działań:
 - a. opartych o samopomoc i wolontariat;
 - b. środowiskowych;
 - c. prozatrudnieniowych;
 - d. edukacyjnych.
- działania wspierające proces ich integracji społecznej i zawodowej, na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspieranego, poprzez zapewnienie dostępu do usług świadczonych w mieszkaniach chronionych, treningowych i wspieranych, skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych,
- roboty budowlane w obiektach przemysłowych/ powojсковych/popegeerowskich/ pokolejowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia,
- zagospodarowywanie przestrzeni miejskich, w tym roboty budowlane w obiektach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia,
- roboty budowlane w zdegradowanych budynkach wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia,
- działania na rzecz rozwoju środowiskowych form usług społecznych wspierających proces integracji społecznej, zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie zgodne z kierunkami określonymi w wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- działania w zakresie zwiększenia dostępu i jakości usług zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zgodnie z kierunkami określonymi na poziomie wytycznych horyzontalnych w zakresie realizacji projektów w obszarze zdrowia,

- roboty budowlane (za wyjątkiem budowy nowych obiektów) w zdegradowanych budynkach na potrzeby utworzenia centrów usług społecznościowych,
- budowa, przebudowa liniowej i punktowej infrastruktury transportu zbiorowego (np. zintegrowane węzły przesiadkowe, drogi rowerowe, parkingi Park&Ride i Bike&Ride, buspasy),
- likwidacja „niskiej emisji” poprzez wymianę/modernizację indywidualnych źródeł ciepła lub podłączanie budynków do sieciowych nośników ciepła.

4.7. Rewitalizacja w strategicznych dokumentach Gminy

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich zostało poprzedzone zrealizowaniem warsztatów na temat aktualnych celów strategicznego rozwoju miasta. W wyniku warsztatów uzyskano zaktualizowaną listę pól strategicznych, priorytetów strategicznych, celów strategicznych oraz celów operacyjnych. Stały się one punktem wyjścia do podjęcia prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji. Aktualnie Gmina posiada Strategiczne Kierunki Rozwoju Miasta. Jednolity dokument strategiczny jest w trakcie powstawania.

Strategiczne Kierunki Rozwoju Miasta na lata 2014-2018 z perspektywą do 2022 oscylują wokół 4 obszarów strategicznych:

1. Atrakcyjne miejsce zamieszkania

- Bezpieczna i doskonała komunikacja
- Wysokie standardy ekologiczne
- Bezpieczeństwo mieszkańców

2. Miasto przyjazne rodzinie

- Rozwój mieszkalnictwa, racjonalna polityka mieszkaniowa
- Podnoszenie jakości świadczonych usług edukacyjnych
- Rewitalizacja terenów zielonych
- Zwiększenie atrakcyjności rekreacyjno-sportowej i kulturalnej miasta
- Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego

3. Miasto o wysokiej aktywności społecznej

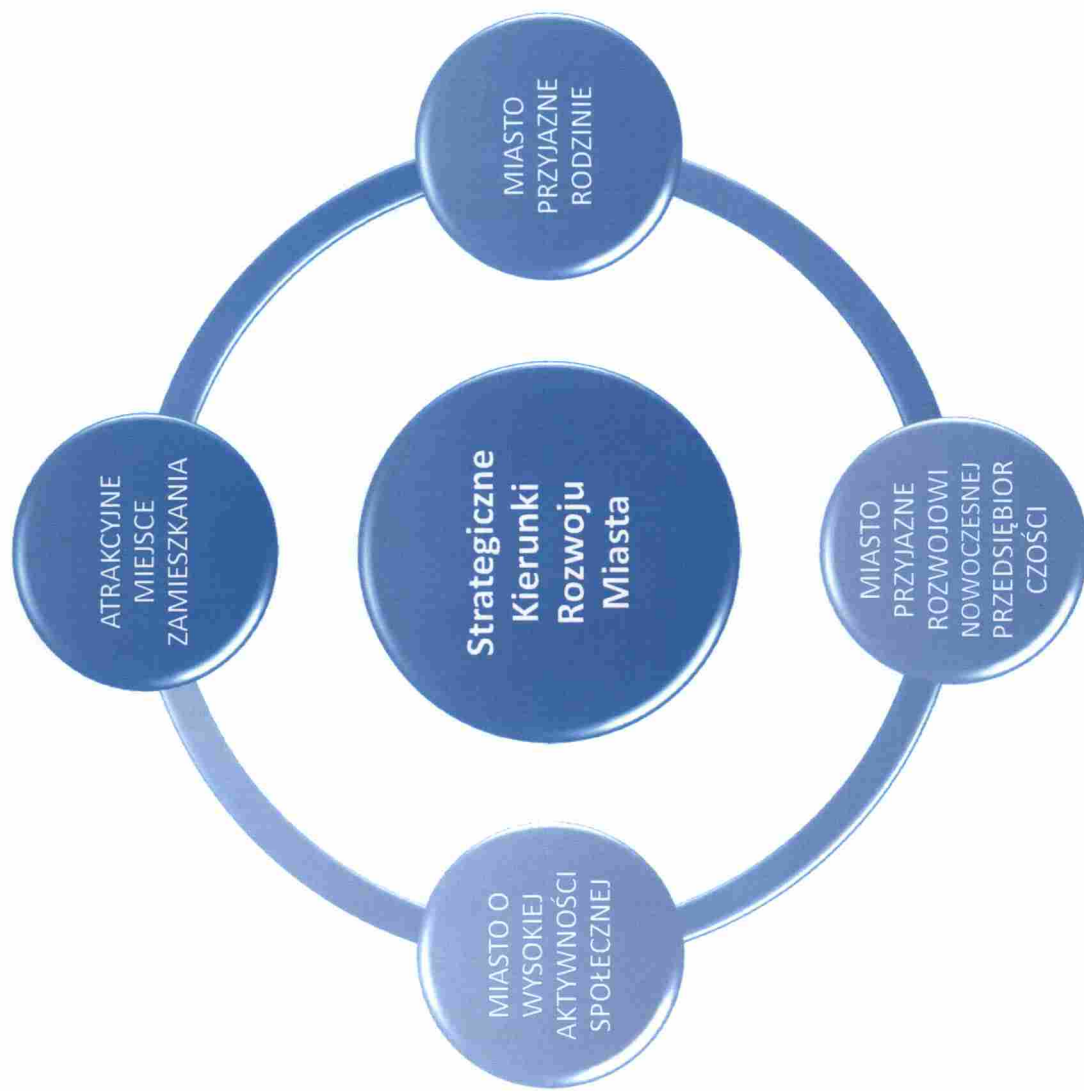
- Zwiększenie świadomości obywatelskiej i zainteresowania życiem Miasta
- Aktywizacja i integracja różnych grup społecznych

4. Miasto przyjazne rozwojowi nowoczesnej przedsiębiorczości

- Kształtowanie warunków przestrzennych dla rozwoju gospodarki
- Rozwój sektora MŚP
- Rozwój lokalnych instytucji otoczenia biznesu

Obszary te są zgodne z kierunkami działania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Powyższe kierunki obrazują również projekty rdzeniowe i uzupełniające zgłoszone w ramach LPR.

Poniżej zamieszczono graficzne przedstawienie kierunków rozwoju.

Rysunek 4 Strategiczne Kierunki Rozwoju Miasta/ Źródło: opracowanie własne

4.8. Rewitalizacja w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

W Studium w części „Obszary”, zostały uwzględnione obszary wymagające rewitalizacji dla których należy sporządzić plany miejscowe. Określono następujące kierunki odnoszące się do obszarów rewitalizacji:

- poprawa estetyki przestrzeni miejskich,
- porządkowanie istniejącej zabudowy urbanistycznej w harmonii z otoczeniem,
- zachowanie obiektów o szczególnej wartości i znaczeniu dla kultury i historii miasta,
- określenie zasad kształtowania przestrzeni publicznych,
- doprecyzowanie przeznaczenia dopuszczalnego, przede wszystkim w zakresie usług,
- doprecyzowanie wskaźników powierzchni zabudowy, powierzchni biologicznie czynnej oraz wysokości zabudowy,
- dla obszarów występowania płytkiego kopalnictwa oraz rejonów nieczynnych szybów, dla których nie można wykluczyć możliwości występowania deformacji nieciągłych, należy uzyskać od organu nadzoru górniczego informacje o uwarunkowaniach geologiczno-górniczych posadowienia obiektów budowlanych,
- w obszarach zasilania Głównych Zbiorników Wód Podziemnych doprecyzowanie zakresu możliwości inwestycyjnych oraz form ochrony.

Z powyższych kierunków wynika, że jako obszary do rewitalizacji traktuje się tereny i obiekty przemysłowe, jak również przestrzenie publiczne oraz strefy zamieszkania. Pojawiają się także kierunki związane z realizacją zasad zrównoważonego rozwoju.

Ponadto, w Studium pojawiły się następujące zapisy odnoszące się do rewitalizacji:

- wśród głównych problemów zagospodarowania przestrzennego miasta wskazano na:
 - konieczność rewitalizacji śródmieścia,
 - adaptację terenów przemysłowych,

- zagospodarowanie terenów pod funkcje gospodarcze na Srokowcu i w Michałkowicach,
- wymieniono obszary i tereny górnicze zlikwidowanych kopalń,
- zasygnalizowano relacje między działalnością górniczą (a także jej likwidacją) a stanem wód,
- wyliczono obiekty zabytkowe, w tym o charakterze postindustrialnym.

4.9. Powiązanie funkcyjne z innymi dokumentami strategicznymi Gminy

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2016-2022 jest dokumentem interdyscyplinarnym, co oznacza, że obejmuje zestaw komplementarnych i spójnych działań w wymiarach społecznym, gospodarczym, urbanistyczno-infrastrukturalnym i ekologicznym. Dokument ten nie tylko jest zgodny z obowiązującymi w mieście dokumentami strategicznymi i programami sektorowymi, ale wręcz stanowi swoisty łącznik pomiędzy nimi przyczyniając się do osiągnięcia efektu synergii w zakresie realizacji celów rozwojowych. Poniżej przedstawiono zestawienie strategii i programów sektorowych obowiązujących w Siemianowicach Śląskich wraz celami powiązanymi z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 5 Cele wynikające z miejskich dokumentów strategicznych i programów sektorowych powiązane celami Lokalnego Programu Rewitalizacji

Tytuł dokumentu	Wybrane cele dokumentu powiązane z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji
Program Integracji Społecznej i Zawodowej Osób Niepełnosprawnych na okres od 01.01.2014 r. do 30.06.2015 r. (na moment sporządzania LPR dokument obowiązywał)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie aktywności społecznej osób niepełnosprawnych w życiu społecznym miasta Siemianowice Śląskie, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawa dostępu osób niepełnosprawnych a także ich otoczenia do szerokiej jakości usług aktywizacyjnych
Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2015-2016	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integracja społeczna osób z niepełnosprawnością ▪ Aktywizacja zawodowa i edukacyjna osób niepełnosprawnych ▪ Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Powiatowy program zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli miasta Siemianowice Śląskie na lata 2012-2020.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania ▪ Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym
Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Siemianowice Śląskie na lata 2014-2016	<p>Systemowe wsparcie mieszkańców Siemianowic Śląskich dotkniętych problemami społecznymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwinięcie lokalnej oferty usług społecznych skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych i ciężko chorych ▪ Aktywizacja zawodowa i społeczna osób dotkniętych problemami społecznymi ▪ Wspieranie lokalnej społeczności, zwłaszcza rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu i wypełnianiu ról społecznych ▪ Ograniczenie sfery ubóstwa ▪ Rozwinięcie infrastruktury społecznej miasta.
Program ochrony i opieki nad zabytkami dla Miasta Siemianowic Śląskich na lata 2015-2018	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego ▪ Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych, edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw wspierających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami ▪ Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania
Program Wsparcia Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2015-2017	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Interdyscyplinarne działania mające na celu poprawę sytuacji dziecka i rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ▪ Prawidłowe przygotowanie wychowanków do samodzielności

Na szczególną uwagę zasługuje odniesienie do poprzedniego dokumentu rewitalizacyjnego, a mianowicie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Siemianowice Śląskie na lata 2007-2013, który został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Nr 559/2019 z dnia 26 listopada 2009 r. Dokument został zaktualizowany 27 czerwca 2013 roku uchwałą Nr 409/2013, przy czym jego aktualizacja dotyczyła jedynie jednego projektu (C13) - Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo-Parkowego w Siemianowicach Śląskich.

W dokumencie zdefiniowany został jeden cel główny w brzmieniu „odzyskanie dla miasta zdegradowanych terenów miejskich i przemysłowych z jego mieszkańcami, funkcjami miejskimi oraz społeczno-gospodarczymi”, który miał zostać osiągnięty poprzez:

- wstrzymanie degradacji i odbudowę infrastruktury,
- odbudowę i/lub adaptację do nowych funkcji zdekapitalizowanej substancji miejskiej wraz z infrastrukturą techniczną,
- wstrzymanie i zapobieganie rozwojowi negatywnych zjawisk społecznych wśród mieszkańców miasta,
- powstrzymanie procesów degradacji środowiska w mieście,
- budowę infrastruktury wspierającej powstawanie i rozwój nowych funkcji dla przestrzeni publicznej, podmiotów gospodarczych, w tym małych i średnich przedsiębiorstw.

Wszystkie te zapisy znajdują swoją kontynuację lub doprecyzowanie w strukturze celów obecnego dokumentu. W tym kontekście niezmiernie istotna jest również analiza stopnia wykonalności projektów (zadań) określonych w dokumencie na lata 2007-2013. Można wśród nich wyróżnić projekty infrastrukturalne zlokalizowane w jednym z dwóch wyznaczonych obszarów „Centrum” oraz „Michałkowice” jak również projekty „miękkie” o charakterze społecznym realizowane w całym mieście. W obszarze Centrum spośród 13 projektów „twardych” większość została zrealizowana całkowicie. W kilku przypadkach np. projekt C6 – budowa ścieżek rowerowych, oraz C9 – modernizacja i budowa przyszkolnych boisk sportowych inwestycje te realizowane są sukcesywnie do dnia dzisiejszego, a szczegóły zawarte w załączonych kartach projektów nie pozwalają stwierdzić ile kilometrów dróg rowerowych oraz ile boisk przyszkolnych miało powstać lub zostać zmodernizowanych. Największym wyzwaniem jest projekt C13 - Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo-Parkowego w Siemianowicach Śląskich, którego realizacja została rozpoczęta przez inwestora ze środków własnych, jednakże skala przedsięwzięcia determinuje ubieganie się o zewnętrzne źródła jego finansowania, co do tej pory nie było realizowane z powodzeniem. Z kolei w obszarze rewitalizacji „Michałkowice” oba planowane projekty infrastrukturalne – Budowa Parku Tradycji Górnictwa i Hutnictwa oraz Modernizacja Kompleksu Sportowego Michał zostały zrealizowane. Podobnie zrealizowane zostały wszystkie trzy projekty ogólnomiejskie

o charakterze społecznym koordynowane przez Powiatowy Urząd Pracy lub Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej: „Uwierz w siebie”, „Certyfikat”, „Wyprawa po zawód”.

5. Sytuacja społeczno-demograficzna Gminy Siemianowice Śląskie

Siemianowice Śląskie to leżące w północnej części Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego miasto na prawach powiatu³, wchodzące w skład – obok Bytomia, Chorzowa, Dąbrowy Górniczej, Gliwic, Jaworzna, Katowic, Mysłowic, Piekar Śląskich, Rudy Śląskiej, Sosnowca, Świętochłowic, Tych i Zabrze – centralnej części województwa śląskiego.

Siemianowice Śląskie zajmują obszar 25km². Jego obszar to zaledwie 0,2% powierzchni województwa Śląskiego. Jednocześnie gęstość zaludnienia w tym mieście (2692 osób na km²) znacznie przewyższa średnią dla województwa (372), co decyduje o zajmowaniu 3 miejsca w regionie ze względu na w/w kryterium (po Świętochłowicach i Chorzowie).

Siemianowice Śląskie zamieszkuje – według stanu na 2014r. – 68634 osób. 52,2% tej populacji stanowią kobiety. Od 1990r. liczba mieszkańców Siemianowic Śląskich systematycznie spada. Taka sytuacja stanowi odzwierciedlenie ogólnych tendencji charakteryzujących sytuację demograficzną w Polsce. Malejąca liczba ludności jest efektem ujemnego przyrostu naturalnego charakteryzującego sytuację demograficzną tego miasta od końca lat 80-tych. Niekorzystną sytuację w tym zakresie wzmacnia ujemne saldo migracji dominujące od połowy lat 90-tych.

Tabela 6 Ludność w Siemianowicach Śląskich – stan na 31.12.2014r.

Ludność ogółem	W tym		Przyrost naturalny	Saldo migracji
	Kobiety	Mężczyźni		
68 634	35 807	32 827	-1,5	-2,4
[100%]	[52,2%]	[47,8%]		

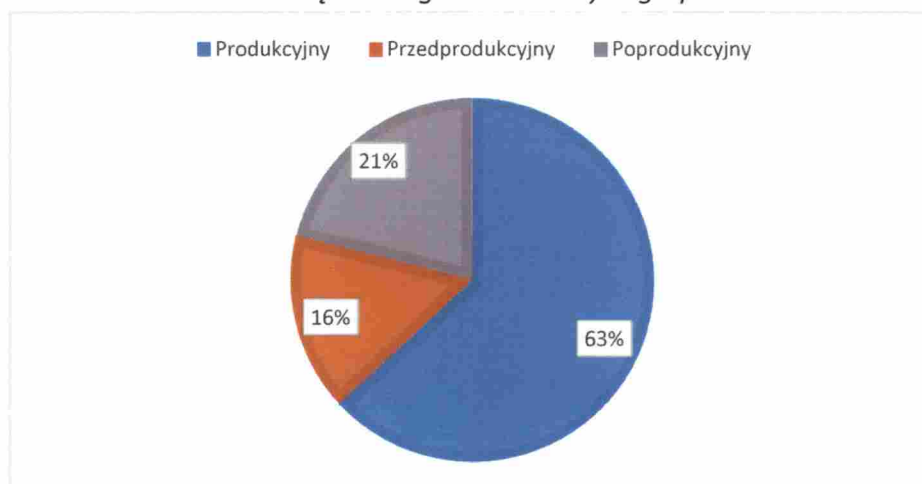
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

³ Stosowne uprawnienia Siemianowice Śl. Otrzymały na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998r. o utworzeniu powiatów (Dz.U. z 1998r. Nr 103, poz. 652).

Struktura ludności według grup ekonomicznych wieku wskazuje na stale zmniejszający się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i podwyższający się z roku na rok udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

5.1. Aktywność zawodowa mieszkańców

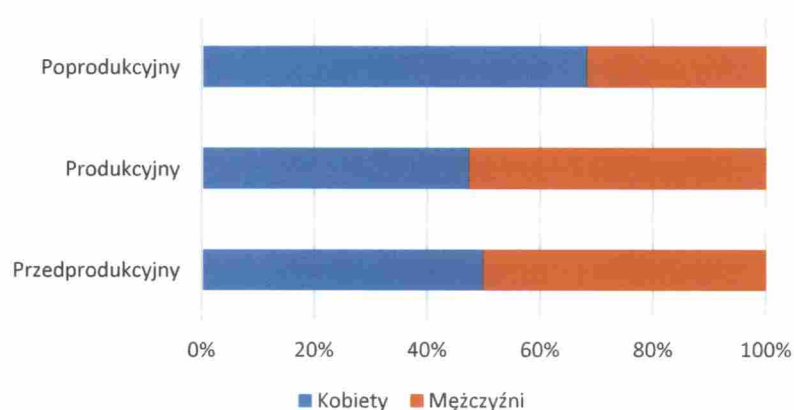
Wykres 1 Ludność Siemianowic Śląskich wg ekonomicznych grup wieku – stan na 31.12.2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach

W strukturze wiekowej mieszkańców Siemianowic Śląskich 43 308 (tj. 63,1% ogółu ludności) stanowi ludność w wieku produkcyjnym, czyli kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-64 lata. Kobiety po 60-tym roku życia mężczyźni po 65 roku życia stanowią 21,1% (tj. 14 482 osób). Najmłodsze pokolenie mieszkańców miasta liczy 10 844 osoby – tj. prawie 15,8% ogółu ludności Siemianowic Śląskich.

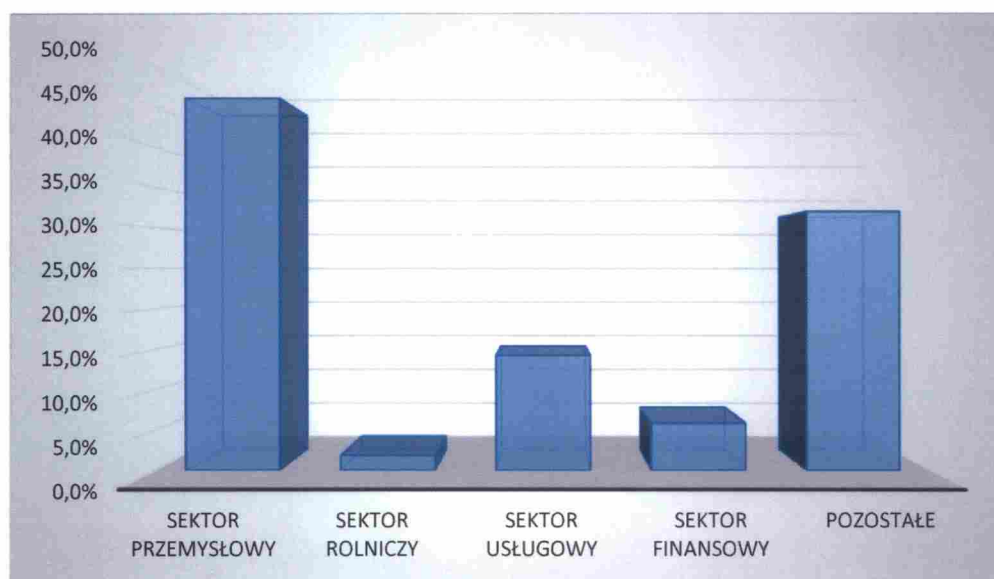
Wykres 2 Ludność Siemianowic Śląskich wg ekonomicznych grup wieku z podziałem na płeć – stan na 31.12.2004r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach

W Siemianowicach Śląskich – wg stanu na dzień 31 grudnia 2014r. liczba osób pracujących kształtowała się na poziomie 13 110 osób. Większość z nich nadal – mimo istotnych przekształceń w strukturze gospodarki miasta – znajduje zatrudnienie w przemyśle i budownictwie (46% zatrudnionych). Poza przemysłem dominuje zatrudnienie w sektorze usługowym (14,3%). Łącznie poza przemysłem pracowało - wg stanu na koniec 2014r. - 54% osób czynnych zawodowo.

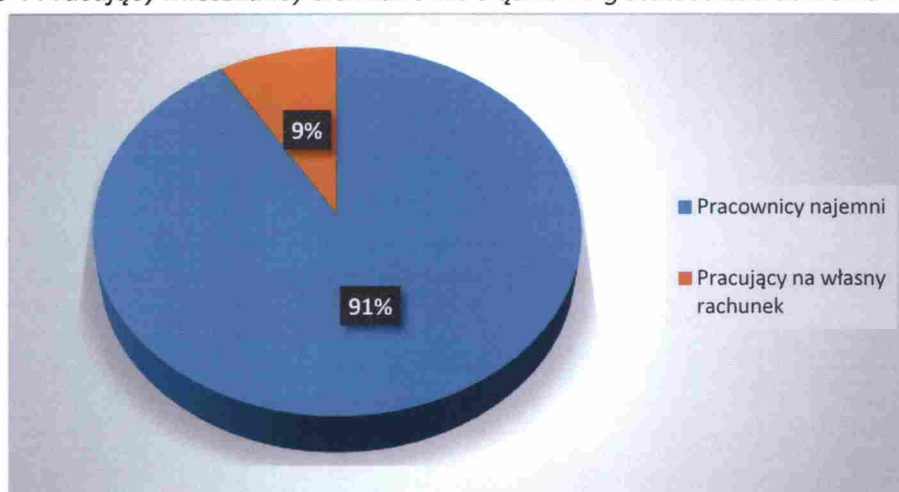
Wykres 3 Pracujący mieszkańcy Siemianowic Śląskich wg działów zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011r. dostarczają informacji dotyczących statusu zatrudnienia pracujących mieszkańców Siemianowic Śląskich. Zdecydowana większość z nich stanowią pracownicy najemni (91%). 9% pracujących mieszkańców Siemianowic Śląskich pracuje na własny rachunek, z czego aż 67,6% stanowią mężczyźni.

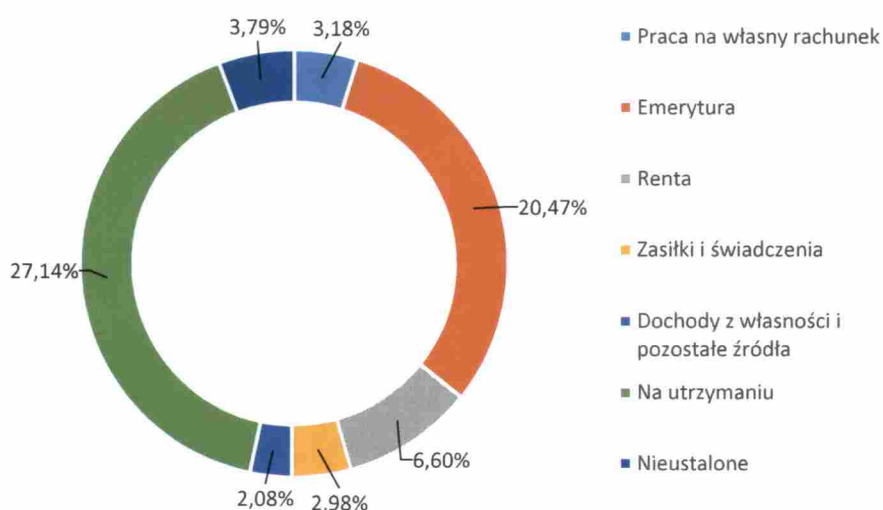
Wykres 4 Pracujący mieszkańcy Siemianowic Śląskich wg statusu zatrudnienia w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Narodowy Spis Powszechny 2011.

Na podstawie informacji spisowych wiadomo, że większość mieszkańców Siemianowic Śląskich określa dochody z pracy jako główne źródło utrzymania – 36,95%. Ponad 30,05% utrzymuje się z tzw. niezarobkowych źródeł utrzymania, w tym głównie z emerytury (68,12%), renty (21,97%) oraz zasiłków i świadczeń (9,91%). Dochody z własności jako źródło utrzymania deklaruje 2,08% mieszkańców Siemianowic Śląskich, natomiast aż 27,14% pozostaje na utrzymaniu innych osób.

Wykres 5 Ludność Siemianowic Śląskich wg głównego źródła utrzymania w 2014r.

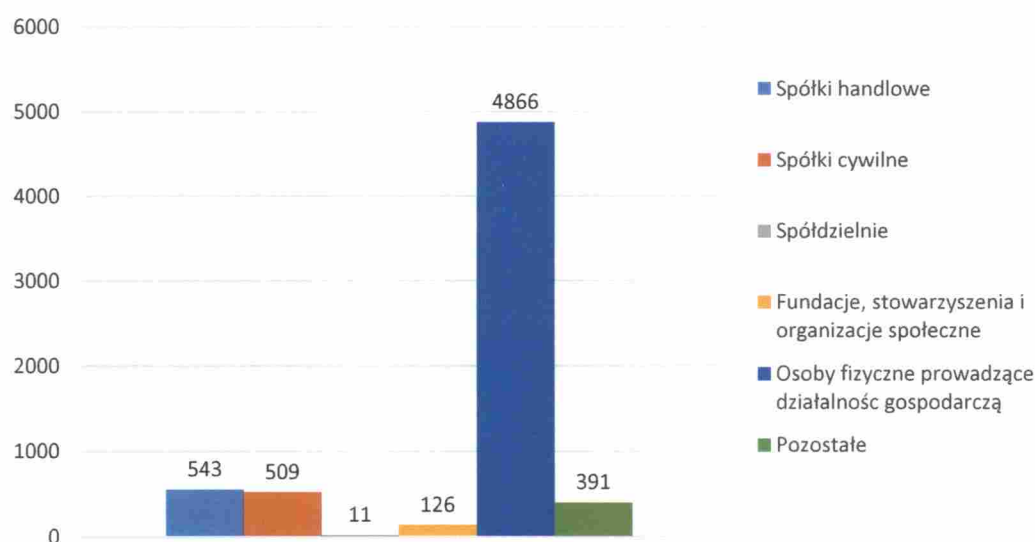

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Narodowy Spis Powszechny 2011.

Ważnych informacji dotyczących cech siemianowickiego rynku pracy dostarcza nam liczba i struktura zarejestrowanych w tym mieście podmiotów gospodarczych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014r. W Siemianowicach Śląskich zarejestrowanych było 6446 podmiotów gospodarczych. Przeważająca większość z nich to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (80,4%). Liczba spółek prawa handlowego stanowi 9,0% a spółek cywilnych 8,4% ogółu podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w tym mieście.

W liczbach bezwzględnych oznacza to 939 podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności, przy średniej dla województwa 1007 podmiotów na 10 tys. ludności.

Wykres 6 Struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Siemianowice Śląskie są jednym z miast aglomeracji śląskiej, w którym poziom bezrobocia negatywnie wyróżnia go zarówno w ujęciu regionalnym jak i ogólnokrajowym. Liczba osób bezrobotnych w Polsce – wg stanu na roku 2014r. - sięgnęła 1825,2 tys. osób, 51,5% z nich stanowiły kobiety. W analogicznym okresie w województwie śląskim liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych osiągnęła poziom 175,7 tys. osób. Większość z nich stanowiły kobiety (53,57%). Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siemianowicach Śląskich informują o zarejestrowaniu w tym czasie 2844 bezrobotnych (w tym 1504 tj. 52,88% kobiet). Podkreślić jednak należy, że – wg stanu na koniec roku 2013 – liczba osób bezrobotnych

w Siemianowicach Śląskich zdecydowanie uległa obniżeniu: 369 osób mniej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku (obniżka sięgnęła 11,5%).

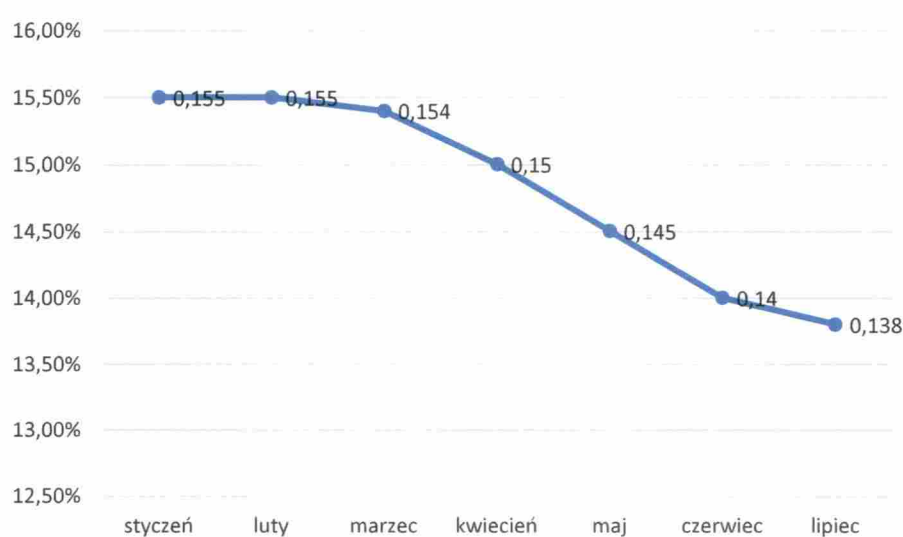
Tabela 7 Poziom bezrobocia wg stanu na 31.12.2014r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	
	[N]	W tym kobiet [%]
Polska	1.825,2 tys.	51,48
Woj. Śląskie	175,7 tys.	53,57
Podregion Katowicki	24,9 tys.	54,28
Siemianowice Śląskie	2.844	52,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Mimo pewnych oznak poprawy sytuacja na rynku pracy w Siemianowicach Śląskich nadal pozostaje bardzo niekorzystna. Stopa bezrobocia według stanu na koniec 2014r. Wyniosła 13,6%, podczas gdy w województwie Śląskim było to 9,6 %, a średnio w kraju 11,4%. Bezrobotni mieszkańcy Siemianowic Śląskich stanowią 1,6% ogółu bezrobotnych w województwie śląskim, a ludność tego miasta to 1,5% ludności województwa.

Wykres 7 Stopa bezrobocia w Siemianowicach Śląskich; 01-07.2014r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Sytuację dodatkowo komplikuje fakt, iż spośród ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Siemianowicach Śląskich zaledwie 13,0% zachowuje prawo do świadczeń z tytułu pozostawania bez pracy. Należy jednocześnie podkreślić, że odsetek ten systematycznie spada: wg stanu na koniec czerwca 2014r. wyniósł on 14,9%. Analogiczny współczynnik w województwie Śląskim wynosi 12,8%.

Tabela 8 Bezrobotni w wybranych powiatach Województwa Śląskiego

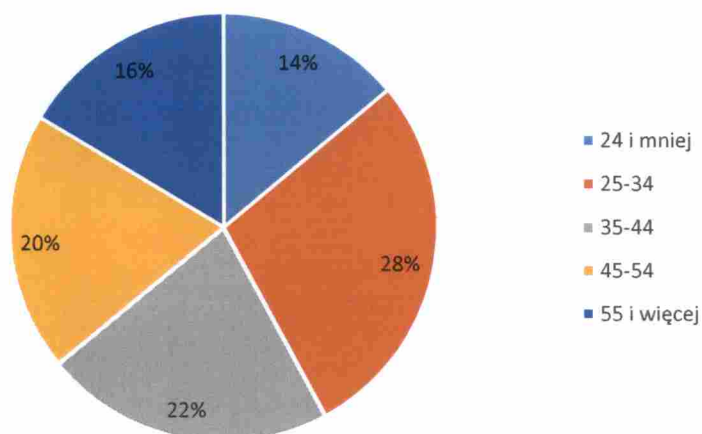
	Bezrobotni			Stopa bezrobocia [%]
	Ogółem	W tym kobiet [%]	W tym uprawnieni do zasiłku [%]	
Woj. Śląskie	175 675	53,57	12,8	9,6
Katowice	9 878	51,95	11,2	4,7
Chorzów	4 135	53,20	9,1	10,1
Piekary Śląskie	2 383	56,48	9,0	14,3
Świętochłowice	1 841	58,17	11,3	14,7
Siemianowice Śl.	2 844	52,88	13,0	13,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Katowicach.

Bezrobocie na terenie Siemianowic Śląskich dotyka osób w różnym wieku, z różnym stażem pracy i różnym wykształceniem. Najliczniejszą grupę wśród nich stanowią osoby w wieku 25-34 lata: 802 osób tj. 28%. Drugą co do wielkości grupą była kategoria osób pomiędzy 35 a 44 rokiem życia (623 tj. 22%). Kolejną stanowili bezrobotni w wieku 45-54 lata 556 tj. 20% oraz w grupie wiekowej 55 lat i więcej (467 tj. 16%).

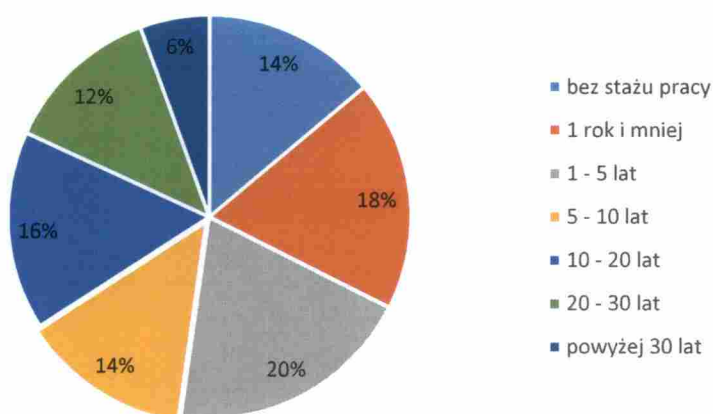
Istotny wpływ na efektywność poszukiwania pracy ma posiadana praktyka zawodowa. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych w Siemianowicach Śląskich największą grupę stanowią osoby mające niewielki staż pracy – 1-5 lat 19% oraz 18% poniżej roku. Kolejną grupę stanowią osoby o stażu pracy 10-20 lat (16%) oraz te nie mające żadnego doświadczenia zawodowego – 14%. Na tym samym poziomie kształtuje się liczba osób mających staż pracy w przedziale 5-10 lat, natomiast o punkt procentowy mniej bezrobotni posiadający ponad 20-letnią praktykę zawodową (13,0%). Najmniejszą grupę stanowią osoby z ponad 30-letnim doświadczeniem zawodowym (6%).

Wykres 8 Struktura wieku bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich – stan na dzień 31.12.2014r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Wykres 9 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg stażu pracy – 31.12.2014

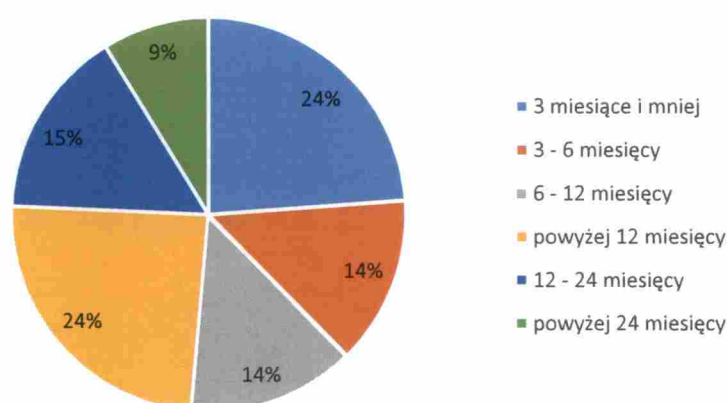

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Jeżeli do przedstawionych negatywnych parametrów dodamy niekorzystną sytuację w zakresie struktury osób bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy, budujący się na tej podstawie obraz siemianowickiego rynku pracy przedstawia się wręcz katastrofalnie.

Prawie połowa bezrobotnych zarejestrowanych w PUP – wg stanu na koniec grudnia 2014 - 48,6% pozostaje bez pracy ponad rok, z czego 8,8% więcej niż 2 lata. 14% pozostaje bez pracy od 6-12 miesięcy, a łącznie do 6 miesięcy poszukuje zatrudnienia 37,6% bezrobotnych.

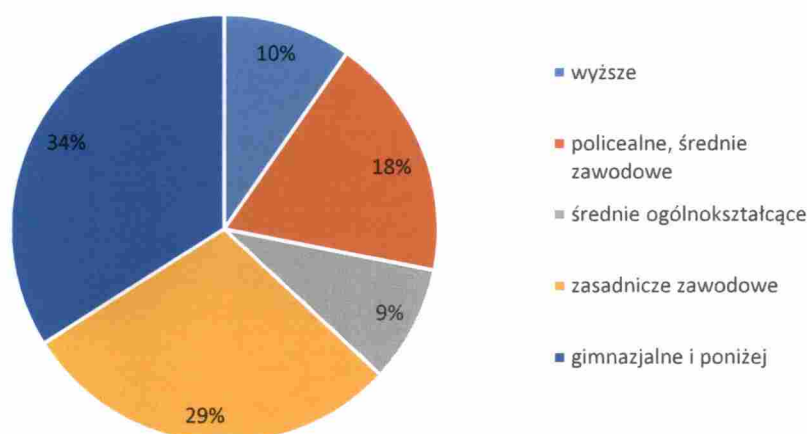
Wykres 10 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg czasu pozostawania bez pracy – 31.12.2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Bezpośredni wpływ na sytuację na lokalnym rynku pracy ma wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników. Struktura bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia w Siemianowicach Śląskich przedstawia się podobnie jak w województwie śląskim i całym kraju. Wśród bezrobotnych dominują dwie kategorie osób: osoby z wykształceniem zawodowym, których udział w badanej populacji kształtuje się na poziomie 29,08% (827) oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, które stanowią 33,97% (966). Wykształcenie średnie zawodowe/policealne deklaruje 18,42% (524), wyższe zaś 9,70% (276) bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich. Najmniej liczebną grupą są bezrobotni z wykształc. Ich udział wśród ogółu bezrobotnych sięga 8,83% (251).

Wykres 11 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg wykształcenia.
Stan na 31.12.2014r

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Katowicach.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie polityki rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu w środowisku lokalnym jest przede wszystkim Powiatowy Urząd Pracy. W ramach podejmowanych przez tę instytucję działań służących likwidacji bezrobocia możliwe są do zastosowania dwa rodzaje instrumentów: aktywne – związane z czasową aktywizacją osób pozbawionych pracy i pasywne – ukierunkowane na łagodzenie negatywnych skutków bezrobocia, w tym przede wszystkim zapewnienie egzystencji osobom bezrobotnym i ich rodzinom.

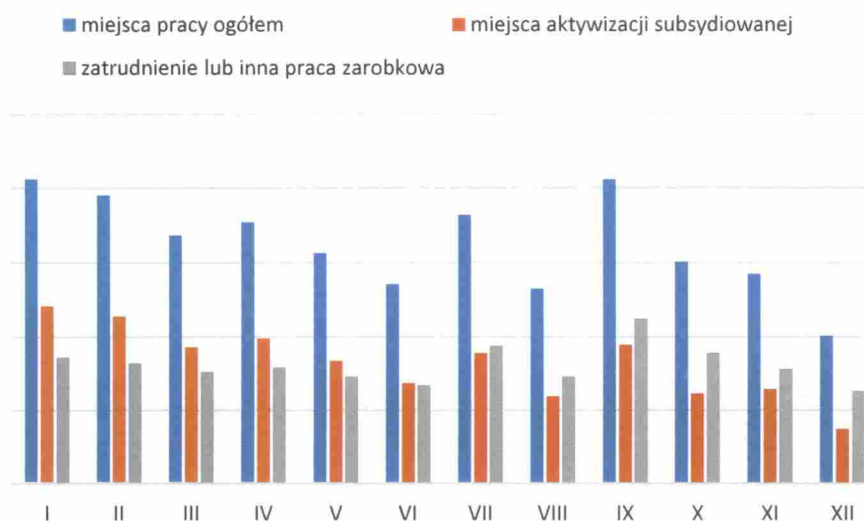
Głównym celem działań PUP jest poszukiwanie zatrudnienia dla osób bezrobotnych. W 2014r. w Siemianowicach Śląskich zgłoszono łącznie 972 oferty pracy (w tym 43 ofert pracy dla osób niepełnosprawnych), w łącznej liczbie 1949 miejsc pracy. Znaczną część nowych miejsc pracy wiązała się z finansowym wsparciem ze strony organów zatrudnienia. Na 1949 miejsc pracy 977 (tj. 50,1%) z nich to prace subsydiowane, z których największym zainteresowaniem cieszyły się staże. W roku sprawozdawczym tutaj Urząd w ramach organizacji stażu zawarł 606 umów z pracodawcami. Staże odbywały 622 osoby bezrobotne w tym 16 osób kontynuowało staż z roku poprzedniego.

Tabela 9 Liczba miejsc pracy w Siemianowicach Śląskich zgłoszona w 2014 r.

miesiąc	łączna liczba miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej	w tym:	
		miejsca aktywizacji subsydiowane	miejsca aktywizacji niesubsydiowane
styczeń	206	120	86
luty	195	113	82
marzec	168	92	76
kwiecień	177	98	79
maj	156	83	73
czerwiec	135	68	67
lipiec	182	88	94
sierpień	132	59	73
wrzesień	206	94	112
październik	150	61	89
listopad	142	64	78
grudzień	100	37	63
razem	1949	977	972

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Siemianowicach Śląskich

Wykres 12 Liczba miejsc pracy w Siemianowicach Śląskich zgłoszona w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Siemianowicach Śląskich

Finansowe zabezpieczenie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu – począwszy od 2003 r. - stanowiły środki pozyskane przez Powiatowy Urząd Pracy w Siemianowicach Śląskich z funduszy Unii Europejskiej. Rokrocznie ich udział w budżecie tej instytucji systematycznie wzrasta.

Tabela 10 Środki PUP w Siemianowicach Śląskich pozyskane z Funduszy Unii Europejskiej w latach 2012-2014

PROGRAM	Okres realizacji	Wartość projektu
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Nowa szansa”	02.2008 - 12.2014	7 546 300,00zł (dot. lat 2012-2014)
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Certyfikat 2”	05.2011 - 04.2013	676 207,51zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Drzwi do biznesu”	06.2011 - 12.2012	1 326 920,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Dołącz do nas III”	01.2012 - 12.2012	266 089,92zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Gotowa do pracy”	03.2012 - 02.2014	1 808 064,60zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Zmiana na lepsze”	03.2012 - 02.2014	1 931 240,00zł

Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Kariera bez barier”	04.2012 03.2015	–	1 536 500,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Szkola – to się liczy!”	05.2012 10.2013	–	296 000,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Kierunek praca”	05.2013 06.2015	–	296 000,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Kierunek przedsiębiorczość”	06.2013 05.2015	–	816 201,95zł
„JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych”	04.2013 12.2013	–	11 918,54zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Dołącz do nas IV”	01.2013 12.2014	–	472 978,48zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy - pilotaż”	01.2014 03.2015	–	771 000,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Droga do kariery”	05.2014 26.2015	–	1 179 271,00zł
Program Operacyjny Kapitał Ludzki „Nie zwalniamy tempa”	08.2014 06.2015	–	1 137 413,00zł
Program „Uczenie się przez całe życie” Leonardo da Vinci „Doświadczenie bez granic – osoby bezrobotne na stażu w Niemczech”	02.2011 01.2013	–	178 620,00€
Program „Uczenie się przez całe życie” Leonardo da Vinci „Ogród profesji – osoby bezrobotne na stażu w Niemczech”	01.2013 02.2014	–	403 388,03zł
Program „Uczenie się przez całe życie” Leonardo da Vinci „Rynek pracy dla wszystkich”	01.2014 06.2014	–	20 247,88€

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Siemianowicach Śląskich

5.2. Edukacja zawodowa

Aktywność zawodową mieszkańców ściśle warunkuje system lokalnej edukacji. Poniżej tabela obrazująca strukturę kształcenia w Gminie. Kluczowym z punktu widzenia demograficznego Gminy oraz położenia geograficznego jest kształcenie zawodowe, umożliwiające zdobycie

specjalistycznej pracy bez potrzeby kończenia studiów magisterskich. Rozwiązanie to w dłuższej perspektywie czasowej zmniejsza bezrobocie koniunkturalne w gminie.

Tabela 11 Struktura kształcenia w szkolnictwie ponadgimnazjalnym w Siemianowicach Śląskich w roku szkolnym 2014/15

	Zasadnicze zawodowe	Liceum Ogólnokształcące	Ponadgimnazjalne średnie zawodowe; licea profilowane i technika	Policealne i pomaturalne
Szkoły	5	4	2	0
Uczniowie	276	371	521	0
Absolwenci	50	142	100	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Siemianowicach Śląskich

W oparciu o badania ilościowe i jakościowe przeprowadzone wśród dyrektorów, nauczycieli oraz uczniów czterech szkół ponadgimnazjalnych w Siemianowicach Śląskich (jedna z nich to szkoła specjalna) przeprowadzono diagnozę siemianowickich szkół zawodowych. Do badania ilościowego wykorzystano narzędzie kwestionariusz ankietowy, natomiast w przypadku badań ilościowych – wywiady indywidualne z dyrektorami/nauczycielami jednostek edukacyjnych. Łączna próba badawcza wynosiła $n=213$. Badanie prowadzone było w okresie styczeń-marzec 2016r. i stanowiło kontynuację działań podjętych w latach 2014/2015 w zakresie infrastruktury kształcenia zawodowego w mieście. W siemianowickich szkołach zawodowych kształci się 803 uczniów. Stanowi to około 70% ogółu młodzieży uczącej się w placówkach edukacyjnych w mieście we właściwym przedziale wiekowym. Do diagnozy włączono także opis sytuacji na lokalnym rynku pracy, który monitoruje PUP w Siemianowicach Śląskich.

We wszystkich siemianowickich szkołach zawodowych i technicznych nauczanie przedmiotów zawodowych nie odbywa się wyłącznie zgodnie z ogólnymi programami nauczania. Szkoły posiadają autorskie programy nauczania oraz swobodę w kształtowaniu programów nauczania, które na bieżąco są uaktualniane oraz dostosowywane do wymogów rynku pracy oraz doświadczenie w realizacji projektów merytorycznie komplementarnych.

Szkoły posiadają następujące pracownie, warsztaty i inne pomieszczenia praktycznej nauki zawodu:

- pracownię zajęć praktycznych i teoretycznych dla elektryków oraz dla sprzedawców (ZSOiZ Budryk)
- pracownie gastronomiczne, informatyczne, hotelarską oraz obsługi konsumenta (ZSP COGITO),
- pracownie komputerowe, rysunku technicznego, elektrotechniki, montażu i eksploatacji urządzeń mechatronicznych, obrabiarek konwencjonalnych oraz inne pomieszczenia w ramach warsztatów szkolnych (ZSTiO „Meritum”),
- pracownię krawiecką (ZS Specjalnych).

Niestety nie wszystkie pracownie/warsztaty odpowiadają na faktyczne zapotrzebowanie w ramach praktycznej nauki zawodu. Dotyczy to przede wszystkim pracowni dla zawodu technik mechatronik w „Meritum”, a także pracowni krawieckiej. Zdaniem dyrektorów brakuje odpowiedniego wyposażenia do tego, by dostosować kształcenie do potrzeb pracodawców, szczególnie w zakresie krawiectwa czy pracowni hotelarskich i budowlanych.

Wszystkie szkoły posiadają odpowiednią kadrę pedagogiczną. Nauczyciele na bieżąco podnoszą swoje kwalifikacje praktyczne oraz merytoryczne. W szkołach stosuje się 4 podstawowe formy praktycznej nauki zawodu, a mianowicie: zajęcia praktyczne/laboratoryjne, pokazy, wycieczki do zakładów pracy oraz praktyki zagraniczne. Dyrektorzy znają oczekiwania pracodawców oraz współpracują z nimi w ramach zwiększenia szans na zatrudnienie absolwentów szkoły. Szkoły jak dotąd nie posiadały problemów ze znalezieniem pracodawców chcących organizować praktyki zawodowe. Szkoły współpracują z instytucjami rynku pracy, przede wszystkim z PUP, Młodzieżowym Hufcem Pracy, Siemianowickim Cechem Rzemiosł, Śląskim Cechem Gastronomii, Izbą Rzemieślniczą oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości, a także z lokalnymi pracodawcami. Wszystkie szkoły posiadają programy rozwoju szkoły, a kierunki kształcenia ustalane są na podstawie zapotrzebowania na pracę wskazywanego przez PUP, Strategii rozwoju województwa śląskiego na lata 2010 – 2020 oraz współpracy z pracodawcami. W Meritum bierze się także pod uwagę zainteresowania młodzieży, wynikające z własnych badań prowadzonych przez Dyrektora. Oceniając niektóre obszary działania szkół, nauczyciele wskazali na kluczowy mankament jakim jest brak pracowni zawodowych odpowiadających na realne potrzeby rynku pracy i dekapitalizacja istniejących pracowni na przestrzeni lat i zmieniających się potrzeb.

Głównym powodem podjęcia przez uczniów nauki w siemianowickich szkołach zawodowych i technicznych była możliwość znalezienia pracy po ukończeniu szkoły. Powód ten wskazany został niemal przez połowę badanych uczniów. Inni uczniowie zadeklarowali, iż wybrany kierunek jest zgodny z ich zainteresowaniami. Jednocześnie 51 uczniów, tj. około 30% wskazało, że gdyby w Siemianowicach Śląskich były inne kierunki kształcenia zawodowego to wybraliby: kosmetykę, wizaż, krawiectwo (do tej pory kierunek realizowany w Zespole Szkół Specjalnych), budownictwo, protetykę, fotografię, malarstwo, grafikę 3D, rolnictwo, przy czym największym zainteresowaniem cieszy się kosmetyka. Warto jednak podkreślić, iż znaczna część osób, które odpowiedziały twierdząco na pytanie nie wskazało kierunku lub kierunek ten znajduje się już w ofercie siemianowickich szkół, co wskazuje na potrzebę prowadzenia akcji informacyjnych dotyczących kierunków realizowanych w siemianowickich szkołach. Dla uczniów ważnym czynnikiem jest prestiż i poziom nauczania w szkole oraz wysokość zarobków uzyskiwanych w pracy w danym zawodzie. Powyższe wynika z dalszych odpowiedzi uczniów. Z uwagi na fakt, iż w badaniu ankietowym udział wzięli także młodsi uczniowie, nie wszyscy do dnia wypełnienia ankiety uczestniczyli w praktykach zawodowych. Osoby, które brały udział w praktykach miały taką możliwość przede wszystkim dzięki pozyskaniu pracodawcy przez szkołę. Praktyki te uzupełniły wiedzę w zawodzie, w którym uczniowie się uczą. Praktyki zostały także wysoko ocenione pod kątem praktycznej nauki zawodu. Analizując dalsze aspekty stwierdza się, że zakres wiedzy i umiejętności wynoszonych ze szkoły jest w średnim stopniu dostosowany do wymagań stawianych przez pracodawców. Jednocześnie wysoko oceniono przygotowanie przez szkołę do wykonywania pracy zawodowej. Co więcej wiedza teoretyczna pozyskana w szkole była możliwa do wykorzystania przez uczniów podczas praktyk. Ważnym czynnikiem w zdobywaniu wiedzy przez młodzież są sami nauczyciele. Zgodnie z opiniami uczniów biorących udział w badaniu siemianowiccy nauczyciele są bardzo dobrze przygotowani do nauki zawodu.

Nauczyciele posiadają odpowiednią oraz aktualną wiedzę na temat przedmiotu, którego uczą, a sam sposób prowadzenia zajęć oceniony został pozytywnie. Brakuje jedynie tematyki z zakresu innowacji właściwych danej dziedzinie nauki. Z danych PUP wynika istnienie trudności w realizacji ofert pracy w następujących zawodach: pracownik robót wykończeniowych, fryzjer, kucharz, piekarz/cukiernik. W przypadku fryzjerów niewielka nadwyżka ilości osób zarejestrowanych nie zaspokaja potrzeb lokalnego rynku pracy. Często osoby o takim wykształceniu nie są zainteresowane podjęciem pracy w tym zawodzie lub posiadają niskie kwalifikacje w stosunku do potrzeb i obowiązujących standardów. Bardzo

duża ilość ofert pracy w tym zawodzie pracy występuje w ościennych miastach. Jedną z przeszkód w podjęciu zatrudnienia przez młode osoby jest brak praktyki i umiejętności w stosunku do oczekiwań jakie zgłaszają pracodawcy. Z drugiej strony warto nadmienić, że pracodawcy nie są niezainteresowani kształceniem zawodowym nowych pracowników, oczekując profesjonalistów. Podobna sytuacja występuje w zawodzie kucharz. Część osób bezrobotnych zarejestrowanych w tut. PUP o wskazanych kwalifikacjach nie jest zainteresowana pracą lub nigdy nie pracowała w tym zawodzie. Zgłaszane oferty pracy często dotyczą wyspecjalizowanych umiejętności np.: znajomości kuchni różnych krajów, o których wiedza nie jest wynoszona ze szkół. Dodatkowo na deficyt fachowców na lokalnym rynku pracy wpływają wysokie oczekiwania ze strony pracodawców nieoparte adekwatnymi zarobkami, co w efekcie wpływa na odpływ specjalistów w danej dziedzinie za granicę. W związku z rozwojem sieci piekarni w ostatnich czasach nastąpił wzrost zapotrzebowania na pracowników o kwalifikacjach piekarz/cukiernik. Sytuacja w tym zawodzie jest zbliżona do sytuacji w branży fryzjerskiej. Teoretycznie z jednej strony duża ilość osób zarejestrowanych w tut. PUP, a z drugiej strony informacje ze strony pracodawców o małej liczbie osób zainteresowanych pracą w tym zawodzie oraz poziomem ich kwalifikacji. Podobna sytuacja występuje w zawodzie ślusarz. Wiele osób o tych kwalifikacjach to długotrwaliby bezrobotni pracujący kiedyś w przemyśle ciężkim na terenie województwa śląskiego, o nieaktualnych już kwalifikacjach i często już niezainteresowanych pracą w tym zawodzie.

Natomiast bardzo duża różnica występuje między ilością ofert pracy na rynku a ilością osób zarejestrowanych w urzędzie pracy jako pracownik robót wykończeniowych. Pomimo pozornej równowagi w tym zawodzie, trudno znaleźć dobrych fachowców w tej dziedzinie wśród zarejestrowanych w tut. PUP. Osoby bezrobotne o tych kwalifikacjach nawet, jeśli podejmą zatrudnienie często szybko tracą pracę z powodu nałogów, niskiej jakości pracy lub braku chęci bądź braku poszczególnych kwalifikacji. Na sytuację w tym zawodzie wpływa duża ilość ofert pracy zarówno z lokalnego rynku pracy jak i z miast ościennych, odpływ fachowców za granicę, praca w „szarej strefie” oraz mała ilość specjalistów opuszczających szkoły o tym kierunku. PUP podkreśla jednak, że ich ocena może nie być pełnym obrazem sytuacji na rynku pracy. Część ofert zatrudnienia nie jest składana w urzędach pracy a rozpowszechniana przez inne kanały informacji (prasa, Internet, znajomi i agencje pośrednictwa pracy).

5.3. Polityka społeczna

Trzecim filarem polityki lokalnej, która w znaczący sposób wpływa na poszerzanie się obszaru zdegradowanego i stagnację w rozwoju lokalnym jest polityka społeczna. Siemianowice Śląskie są gminą, gdzie blisko 30% mieszkańców stanowią beneficjenci szeroko rozumianej pomocy społecznej. Osoby korzystające ze wsparcia MOPS przejawiają wspólną cechę - niezaradność życiową. Wzmiankowana sytuacja prowadzi do znacznego pogorszenia sytuacji ekonomicznej i ograniczeń w dostępie do podstawowych dóbr życiowych, np. własnego mieszkania.

Wnioski wynikające z sytuacji społecznej:

- wg danych MOPS (stan 2014r.) 1596 osób oczekuje na lokal mieszkalny
- najczęściej występującym powodem przyznawania świadczeń z MOPS jest bezrobocie.

Najbardziej wrażliwymi grupami społecznymi, korzystającymi z pomocy społecznej są samotne matki, wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą. Głównymi barierami dla tych osób są przede wszystkim niskie poczucie własnej wartości, brak motywacji do zmiany własnej sytuacji życiowej. Przez swoją apatię i brak motywacji osoby te nie przywiązują wagi lub też brakuje im elementarnej wiedzy na temat podstawowych elementów życia codziennego: higieny, żywienia, zarządzania własnym czasem. Przez brak motywacji do zmiany własnej sytuacji zaniedbują również swoje zdrowie. Brak im odpowiednich kompetencji społecznych. Kobiety samotnie wychowujące dzieci (rodzina niepełna) stanowią coraz to większą część społeczeństwa w Siemianowicach Śląskich. Wynika to ze statystyk rozwodów oraz liczby celowych świadczeń Pomocy Społecznej dla tych osób. Rodzin niepełna to rodzina pozbawiona ojca lub matki, w której dziecko jest wychowywane przez jednego z rodziców i mieszka jedynie z tym rodzicem. Najczęściej ten typ rodziny stanowi układ matka – dziecko lub dzieci, rzadziej – ojciec i dziecko lub dzieci. Dziś kobieta samotnie wychowująca dziecko budzi wiele mniej kontrowersji, niż w latach poprzednich, łatwiej decyduje się na samotne wychowanie dzieci, co nie jest korzystne dla prawidłowego rozwoju społecznego i zawodowego. Sytuacja społeczna samotnych kobiet staje się coraz większym problemem i należy niezwłocznie podjąć działania polegające na wsparciu procesu wychowawczego i radzeniu sobie w codziennych problemach. Osoby te mają duży problem z gospodarowaniem zasobami, zabezpieczeniem materialnym, prowadzeniem domu.

Niewątpliwie największą potrzebą tych osób jest wiara, że mogą przezwyciężyć swoją trudną sytuację życiową i nie są w tej walce osamotnione. Kolejną grupą są osoby niepełnosprawne

z zaburzeniami psychicznym. Główną barierą tych osób jest przede wszystkim niska samoocena, która pogłębianą jest przez stereotypowe postrzeganie tych ludzi przez społeczeństwo. Osoby te mają poczucie osamotnienia, czują się pozostawione samym sobie, brak jest dla nich odpowiedniej oferty programowej, która pomogłaby im przezwyciężyć trudności. Potrzebują przede wszystkim akceptacji, zrozumienia, możliwości podzielenia się swoimi problemami z innymi osobami będącymi w podobnej sytuacji, możliwości pokazania własnych uzdolnień i talentów. W przypadku tej grupy docelowej statystyki również pokazują, że jest to duży problem w mieście i, że w trudniejszej sytuacji są kobiety. Z danych Samodzielnego Publicznego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Siemianowicach Śląskich wynika, że z ich pomocy korzysta więcej kobiet niż mężczyzn. Przez 6 miesięcy 2015 r., Poradni Zdrowia Psychicznego leczonych było 1060 osób, z czego 715 to kobiety. W Dziennym Oddziale Psychiatrycznym leczono 63 osoby (44 K). Biorąc pod uwagę, że pomocy w/w placówki korzystają również osoby z innych miast to i tak liczba ta jest wysoka.

Kolejną grupą osób wymagających wsparcia w zakresie mieszkalnictwa socjalnego stanowią wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą. Jak wynika z wywiadów środowiskowych pracowników MOPS, młodzież opuszczająca pieczę zastępczą zwłaszcza instytucjonalną ujawnia wysoki poziom lęku, agresji i niechęci do jakichkolwiek zmian w życiu, co może często grozić bezdomnością i wykluczeniem społecznym. Młodzi ludzie opuszczający pieczę zastępczą, u których częstokroć proces socjalizacji pierwotnej został zaniedbany, mają trudności z odnalezieniem się w realiach życia w społeczeństwie. Znaczną część grupy stanowią osoby bezrobotne (nie uczące się). Posiadają one niskie kwalifikacje – edukacja zakończona na poziomie gimnazjum lub zasadniczej szkoły zawodowej. Osoby młode często mają nierealistyczne oczekiwania względem pracy pod kątem oczekiwań finansowych czy chęci wykonywania pracy, do której nie ma się odpowiedniego przygotowania. Brak poczucia obowiązku i niechęć do zmian, często przejawia się już w okresie szkolnym i wpływa na niski poziom aktywności w poszukiwaniu pracy. Osoby te często posiadają niską samoocenę, nie radzą sobie z trudnościami napotkanymi w pracy oraz w przypadku pierwszych porażek zaprzestają dalszych aktywności.

Potrzeby młodych osób obejmują:

- możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego (praktyki, staże),
- zdobycie lub uzupełnienie kwalifikacji adekwatnych do potrzeb rynku pracy,
- uzyskanie podstawowej wiedzy o prawach pracownika,

- wypracowanie postaw społecznych, umożliwiających funkcjonowanie w miejscu pracy (asertywne reagowanie na „trudnego” klienta, poczucie obowiązku, systematyczności),

6. Diagnoza obszaru wskazanego do rewitalizacji

6.1. Diagnoza zjawisk i procesów kryzysowych w Siemianowicach Śląskich

W opracowaniu diagnozy wykorzystano podejście opisowe łączące tradycyjne elementy informacji statystycznej z analizą danych pozyskanych w ramach warsztatów i konsultacji społecznych. Wynikiem tych prac jest z jednej strony ocena zjawisk udokumentowana danymi w postaci tabelarycznej, z drugiej strony są to opracowania graficzne w postaci map (kartogramów).

Na mapach wykorzystujących tzw. siatkę GRID⁴ zilustrowano poszczególne procesy zachodzące w mieście w latach 2004-2014. Podział miasta na jednostki modularne (gridy) o wielkości 250 m x 250 m pozwolił na opracowanie szczegółowych kartogramów wspomagających przede wszystkim analizę strukturalną zjawisk społecznych i gospodarczych zachodzących w przestrzeni miasta. Mapy te, poza walorem wizualizacyjnym, dają kompleksowe podstawy identyfikacji zmian wewnątrzmijskich i powinny wspierać kierunek myślenia analitycznego oraz decyzyjnego dla wszystkich uczestników procesu rewitalizacyjnego.

Siatka GRID powala na agregację danych na poziomie bardziej szczegółowym niż podział administracyjny, tym samym dalsza analiza sytuacji i proces monitorowania programu rewitalizacji winny uwzględniać aspekt gromadzenia danych ilościowych pozwalających na ocenę zmian.

Obszar ten obejmuje dwie dzielnice: Michałkowice oraz centrum wraz z przyległymi do nich subobszarami – tzw. Nowym Światem oraz Srokowcem. Obszar ten jest zgodny z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji i stanowi 15,95% ogółu powierzchni miasta, a zamieszkiwany jest przez 27,4% ludności. Wyliczeń procentowych dokonano w oparciu

⁴ Zob. przykładowo: Jeżak J. Ewaluacja programu rewitalizacji dla dzielnic stare miasto i śródmieście w Lublinie w ramach projektu europejskiego „USER-zmiany i konflikty w wykorzystaniu przestrzeni publicznych”, IRM, Kraków 2014, s. 19 : „Grid - rodzaj typu odwzorowania przestrzeni w GIS. Łączy zalety wektora oraz rastra. Ma postać regularnej siatki, na której przypisano atrybuty w miejscu przecięcia się linii. Punkt przecięcia siatki ma wymiar 0, jednakże zasięg atrybutu definiowany jest poprzez wymiar "oczka" siatki. Ten typ odwzorowania przestrzeni znajduje zastosowanie przede wszystkim w przedstawianiu powierzchni ciągłych, gdyż ułatwia ich odwzorowanie za pomocą trójwymiarowego konturu.”

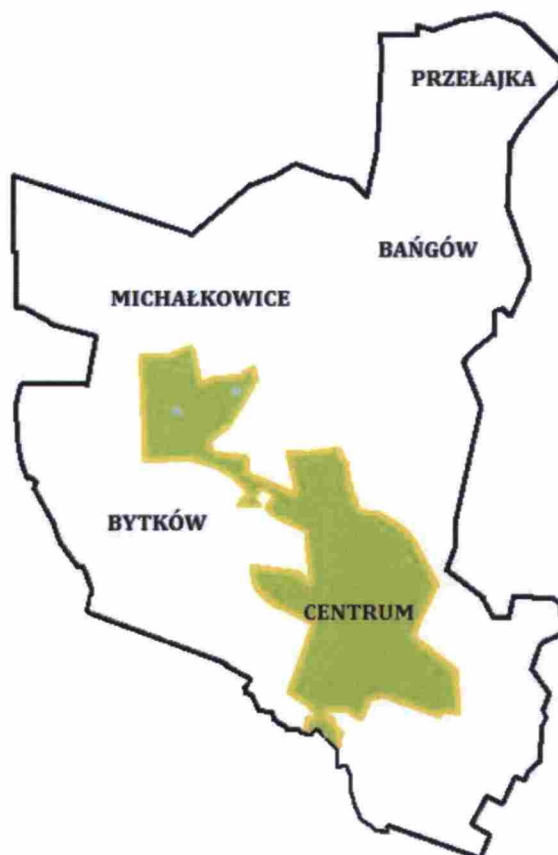
o elektroniczną mapę geodezyjną, dzięki której można wyszczególnić wskazane do rewitalizacji działki włącznie z ich powierzchnią, a także z danych liczbowych gromadzonych przez Wydział Spraw Obywatelskich UM Siemianowice Śląskie (pod uwagę brano liczbę mieszkańców na dzień 31 grudnia 2014r.).

Dane ilościowe i jakościowe z dotychczas przeprowadzanych badań i analiz społecznych na terenie gminy umożliwiły wyznaczenie pewnej linii demarkacyjnej, która stanowi granice obszaru rewitalizacji. Przyjęto na podstawie zebranej analizy desk-research, że kryteria traktujące o stopniu degradacji obszaru plasujące się powyżej 30 p. procentowanych, należy traktować jako wyjściowe w definiowaniu obszaru zdegradowanego.

Obszar rewitalizowany w przypadku Gminy Siemianowice Śląskie pokrywa się z obszarem zdegradowanym. Do Programu wpisano nie tylko tereny mieszkalne, ale i przemysłowe, zdegradowane należące do potencjalnych przyszłych inwestorów.

Obszar rewitalizacji przedstawia poniższy rysunek

Rysunek 5 Mapa obszaru rewitalizowanego

Źródło: Opracowanie własne

6.2. Problemy demograficzne, w tym zjawisko depopulacji i starzenie się społeczeństwa.

W latach 2004-2014 liczba mieszkańców Siemianowic Śląskich zmniejszyła się o 10%. Ubytku ludności doświadczyły w mniej więcej podobnym stopniu 4 dzielnice miasta: Bańgów, Bytków, Śródmieście i Michałkowice. Jedynie w dzielnicy Przełajka odnotowano wzrost liczby ludności o ponad 30%.

Zjawisko depopulacji odnotowywane jest przede wszystkim na dużych osiedlach zabudowy wielorodzinnej oraz w najstarszych, często substandardowych zasobach mieszkaniowych. Wzrost liczby ludności następuje głównie na terenach na których rozwija się zabudowa jednorodzinna oraz w miejscach, gdzie realizowane są inwestycje deweloperskie.

W dzielnicy Bańgów największy ubytek ludności odnotowano na ulicach: Reymonta, Skłodowskiej-Curie, Szymanowskiego przy których położone jest osiedle mieszkaniowe „Bańgów” wchodzące w skład zasobów Siemianowickiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Natomiast wzrost liczby mieszkańców odnotowano w obrębie zabudowy jednorodzinnej przy ulicach: Bratniej, Okrzei i Turystycznej. W Bytkowie w największym stopniu zjawisko depopulacji dotyczy dużych osiedli mieszkaniowych położonych m.in. przy ulicach: Władysława Jagiełły, Bytkowskiej, Niepodległości. Ubytek liczby ludności został w pewnym stopniu zrekompensowany w wyniku wybudowania nowych osiedli domów jednorodzinnych w zabudowie szeregowej zlokalizowanych przy ulicach: Mieszka I i Władysława Łokietka. W Śródmieściu największy spadek liczby ludności następuje na obszarze najstarszej, często substandardowej zabudowy mieszkaniowej, w tym kolonii robotniczych takich jak: „Huta Laura”, „Hugo” oraz w ścisłym Śródmieściu. Niewielki wzrost liczby ludności odnotowano jedynie na pojedynczych ulicach położonych na obrzeżach dzielnicy śródmiejskiej. W Michałkowicach wyludnia się „Osiedle Budryka”, a także starsza zabudowa mieszkaniowa, m.in. przy ulicy Kościelnej. Można też zaobserwować sytuację, kiedy to w bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się miejsca, gdzie starej zabudowie w której następuje proces depopulacji (ul. Brandysa) towarzyszy ulica z bardzo dużym przyrostem liczby ludności wynikającym z oddania do użytku nowych budynków wchodzących w skład zamkniętego osiedla – „Osiedle Basztowe” przy ulicy Hanki Sawickiej.

W poniższej tabeli zamieszczono listę ulic, które w latach 2004-2014 straciły ponad 20% ludności. Pomijając dwie pierwsze z bardzo niewielką liczbą ludności, większość ulic jest zlokalizowana w dzielnicach Śródmieście i Michałkowice. W przypadku tej pierwszej dzielnicy duży ubytek ludności odnotowano w ścisłym Śródmieściu (m.in. ulice: 27 Stycznia, Poprzeczna, Kilińskiego, Parkowa), w kolonii robotniczej „Huta Laura” (ul. Miarki), w rejonie

„Hugo” (ul. Piastowska). Znaczący spadek liczby mieszkańców nastąpił na ulicy Kołłątaja (osiedle „Nowy Świat”).

Tabela 12 Ulice o największym spadku liczby ludności w latach 2004-2014

Ulice	2004	2014	zmiana (2004-2014)	zmiana % (2004-2014)
MYŚLIWIECKA	3	0	-3	-100,00%
SZYB PSZCZELNIK	4	1	-3	-75,00%
KILIŃSKIEGO	53	28	-25	-47,17%
27 STYCZNIA	87	52	-35	-40,23%
GILÓW	5	3	-2	-40,00%
MONIUSZKI	3	2	-1	-33,33%
KOŁŁĄTAJA	480	333	-147	-30,63%
MIARKI	359	261	-98	-27,30%
TRAUGUTTA	48	35	-13	-27,08%
POPRZECZNA	49	37	-12	-24,49%
SŁOWIKÓW	37	28	-9	-24,32%
PIASTOWSKA	366	277	-89	-24,32%
PLAC WOLNOŚCI	120	91	-29	-24,17%
CHROBREGO	117	89	-28	-23,93%
PARKOWA	366	283	-83	-22,68%
SADZAWKI	41	32	-9	-21,95%
BYTKOWSKA	391	307	-84	-21,48%
POLNA	28	22	-6	-21,43%
CZELADZKA	258	204	-54	-20,93%
DROZDÓW	45	36	-9	-20,00%
JARACZA	30	24	-6	-20,00%
ŚNIADECKIEGO	170	136	-34	-20,00%

Źródło: Urząd Miasta w Siemianowicach Śląskich

Uwzględniając zróżnicowany potencjał ludnościowy poszczególnych ulic, należy również wskazać te miejsca które biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców, w największej skali decydują o obrazie wyludniania się Siemianowic Śląskich (Tabela 13). Takimi miejscami są ulice Władysława Jagiełły oraz Wróblewskiego zlokalizowane w dzielnicy Bytków. W sumie na tych dwóch ulicach liczba mieszkańców w ciągu ostatnich dziesięciu lat zmniejszyła się o blisko 1000 osób. Ponadto w Bytkowie dużo mieszkańców utraciły ulice: Niepodległości, Aleja Młodych, Grunwaldzka. Innymi ulicami są zlokalizowane w Śródmieściu ulice: Generała Karola Świerczewskiego, Komuny Paryskiej, Jana III Sobieskiego oraz zlokalizowane w Michałkowicach ulice: Wyzwolenia, Przyjaźni, Stawowa, Kościelna, czy Osiedle Budryka.

Tabela 13 Ulice o największym udziale w procesie depopulacji w latach 2004-2014

Ulica	2004	2014	zmiana (2004-2014)	zmiana % (2004-2014)	udział
JAGIELLY	3993	3385	-608	-15,23%	8,19%
WRÓBLEWSKIEGO	3039	2673	-366	-12,04%	4,93%
ŚWIERCZEWSKIEGO	1847	1541	-306	-16,57%	4,12%
WYZWOLENIA	2806	2522	-284	-10,12%	3,83%
KORFANTEGO	1874	1621	-253	-13,50%	3,41%
STAWOWA	2131	1881	-250	-11,73%	3,37%
GRUNWALDZKA	1873	1643	-230	-12,28%	3,10%
NIEPODLEGŁOŚCI	2160	1936	-224	-10,37%	3,02%
SKŁODOWSKIEJ-CURIE	1811	1603	-208	-11,49%	2,80%
SOBIESKIEGO	1123	921	-202	-17,99%	2,72%
ALEJA MŁODYCH	1450	1255	-195	-13,45%	2,63%
PRZYJAŹNI	1739	1567	-172	-9,89%	2,32%
BUDRYKA	934	771	-163	-17,45%	2,20%
REYMONTA	873	717	-156	-17,87%	2,10%
KOMUNY PARYSKIEJ	1587	1432	-155	-9,77%	2,09%
POWSTAŃCÓW	1614	1461	-153	-9,48%	2,06%
OKRĘŻNA	1480	1329	-151	-10,20%	2,04%
WRÓBLA	1520	1371	-149	-9,80%	2,01%
KOŁŁATAJA	480	333	-147	-30,63%	1,98%

Źródło: Urząd Miasta w Siemianowicach Śląskich

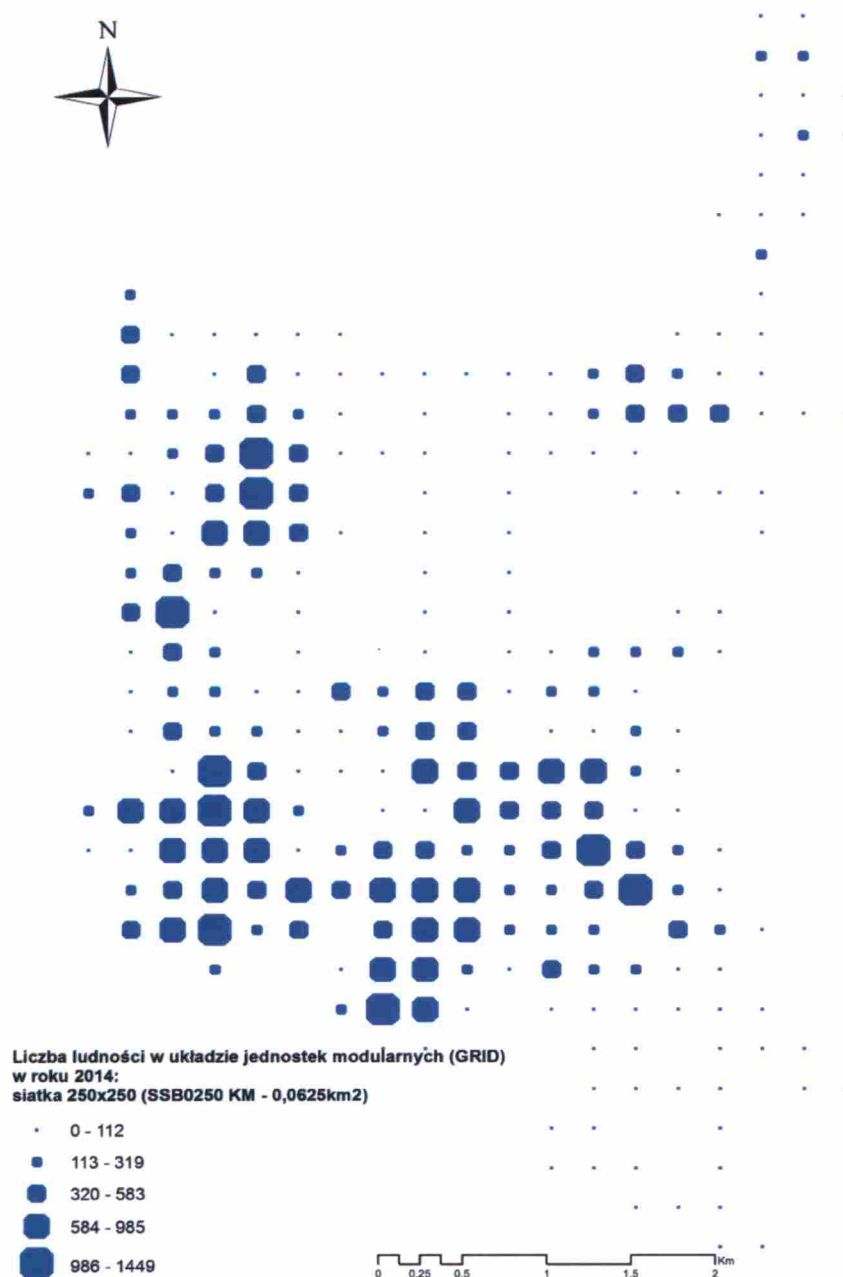
Mapa 1 Przestrzenne rozmieszczenie ludności w roku 2004

Źródło: wszystkie opracowania map gridowych stanowią opracowanie własne

Najwyższe wartości poziomu koncentracji przestrzennej ludności w roku 2004 występują w zachodniej części miasta w pasie od dzielnicy Michałkowice do dzielnicy Bytków z wyraźnym zaznaczeniem się ciągłości do obszaru śródmiejskiego (mapa 2).

Mapa 2. Przestrzenne rozmieszczenie ludności w roku 2014

Jak pokazano na mapie 3, w roku 2014 nie ulega zmianie układ koncentracji osadniczej obserwowany dla roku 2004, nie mniej wyraźnie widoczne jest wyludnianie się wskazanych uprzednio obszarów miasta.

Mapa 3. Proces depopulacji w Siemianowicach Śląskich w latach 2004-2014

Mapa 3 ilustruje poziom natężenia zjawiska depopulacji w mieście. Poszczególne symbole reprezentują bezwzględne wartości zmian naniesione na siatkę gridową. Przedziały naturalne o wartościach największych (-175 do -118 oraz -117 do -66) wskazują na miejsca o silnym natężeniu procesów depopulacyjnych w mieście.

Oprócz zjawiska depopulacji⁵, drugim ważnym wyzwaniem demograficznym przed którym stoją Siemianowice Śląskie jest proces starzenia się mieszkańców miasta. W poniższej tabeli zamieszczono listę ulic, które charakteryzują się największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym w 2014 roku. Stosunkowo największy odsetek ludzi starszych zamieszkuje tereny Śródmieścia (m.in. ulice Kolejowa, Wyspiańskiego) oraz sąsiadujące z nim od strony wschodniej tereny zabudowy jednorodzinnej pomiędzy Parkiem Miejskim i Parkiem Pszczelnik (m.in. ulice: Czeladzka, Krucza, Aleja Sportowców). Podobne obszary koncentracji starszych mieszkańców znajdują się też w dzielnicach Michałkowice (m.in. ulice: Pocztowa, Plac Bohaterów Września) i Bytków (ulice: Okrężna, Kapicy).

Tabela 14 Ulice o największym udziale osób w wieku poprodukcyjnym – porównanie lata 2004 i 2014

ulice	Przedpr. 2004	Prod. 2004	Poprod. 2004	Przedpr. 2014	Prod. 2014	Poprod. 2014
KOLEJOWA	19,29%	59,45%	21,26%	14,84%	49,12%	36,04%
WYSPIAŃSKIEGO	16,67%	60,42%	22,92%	14,00%	50,00%	36,00%
OKRĘŻNA	15,81%	76,69%	7,50%	13,67%	50,94%	35,39%
KAPICY	12,75%	74,51%	12,75%	13,39%	51,79%	34,82%
CZELADZKA	14,36%	70,77%	14,87%	8,87%	56,65%	34,48%
KOŁODZIEJA	19,80%	61,93%	18,27%	15,42%	51,40%	33,18%
KRUCZA	12,11%	82,63%	5,26%	15,02%	53,99%	30,99%
PLAC BOHATERÓW WRZEŚNIA	17,15%	71,93%	10,92%	13,42%	55,64%	30,95%
BARLICKIEGO	17,39%	66,67%	15,94%	15,19%	54,43%	30,38%
ZGRZEBNIOKA	17,80%	68,41%	13,79%	14,77%	55,08%	30,15%
OBROŃCÓW WARSZAWY	20,80%	64,96%	14,25%	16,32%	54,47%	29,21%
JANA PAWŁA II	21,57%	67,40%	11,03%	14,77%	57,27%	27,96%
ALEJA SPORTOWCÓW	16,36%	69,89%	13,75%	14,68%	57,68%	27,65%
WRÓBLEWSKIEGO	17,07%	77,58%	5,35%	13,61%	59,21%	27,18%
POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA	17,58%	66,06%	16,36%	15,04%	57,94%	27,02%
KRUCZKOWSKIEGO	19,56%	64,80%	15,65%	14,22%	59,08%	26,70%
NIEPODLEGŁOŚCI	17,13%	75,75%	7,12%	14,94%	59,70%	25,36%
PSTROWSKIEGO	21,77%	67,51%	10,73%	15,59%	59,41%	25,00%
KOMUNY PARYSKIEJ	19,80%	71,67%	8,53%	17,34%	58,49%	24,17%
FOJKISA	18,95%	66,67%	14,39%	15,67%	60,19%	24,14%
TRAFALCZYKA	19,08%	71,08%	9,85%	15,41%	61,06%	23,53%
ŁUKASIŃSKIEGO	21,71%	64,34%	13,95%	11,55%	65,34%	23,10%
LEŚNA	21,75%	66,58%	11,67%	17,61%	60,68%	21,71%
ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO	16,98%	79,76%	3,26%	15,84%	63,12%	21,04%
KOPERNIKA	23,98%	64,99%	11,03%	19,43%	59,83%	20,74%

⁵W ocenie tego zjawiska należy przede wszystkim zwrócić uwagę na zasięg jego przestrzennego występowania oraz stopień koncentracji. Kwestią rozstrzygającą w identyfikacji problemowego charakteru procesów depopulacji jest raczej ich powiązanie z innymi procesami społecznymi, gospodarczymi oraz urbanistyczno-infrastrukturalnymi czy ekologicznymi.

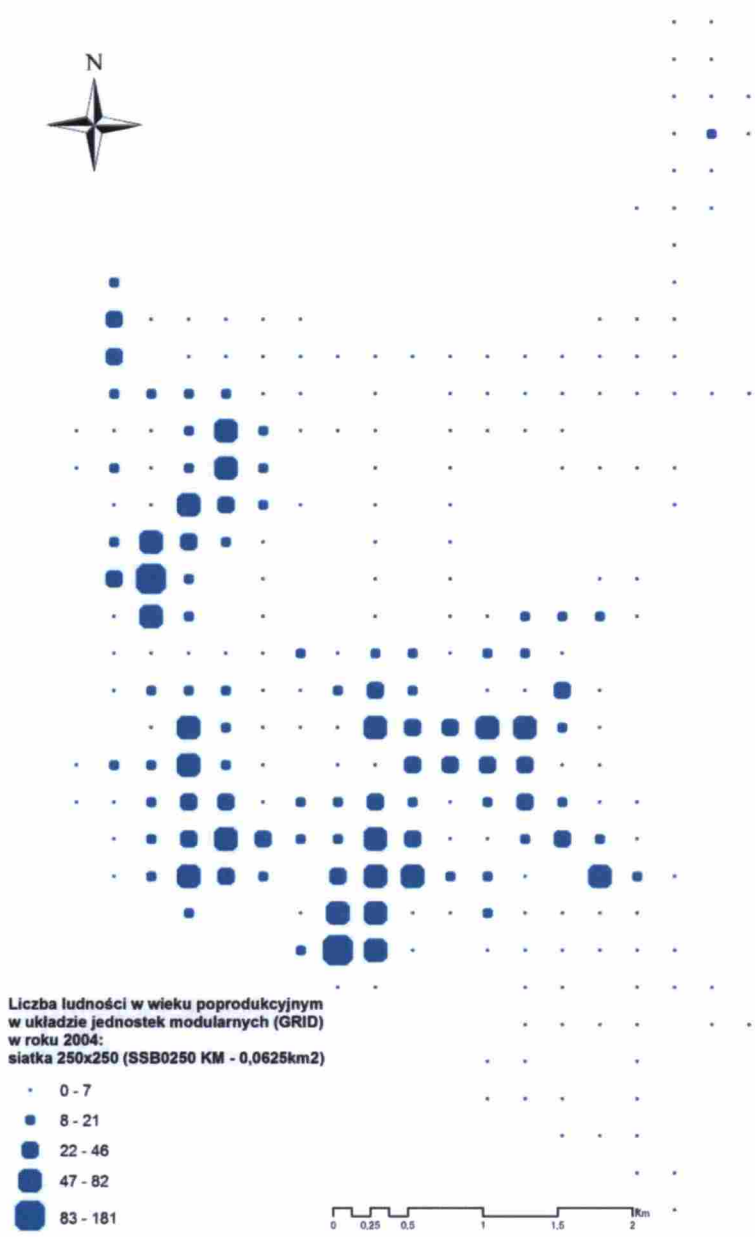
HUTNICZA	24,49%	66,40%	9,11%	19,71%	59,67%	20,62%
PLATER	23,81%	62,20%	13,99%	11,86%	67,80%	20,34%
RZECZNA	19,42%	73,79%	6,80%	21,19%	58,47%	20,34%
WALOSZKA	18,06%	76,39%	5,56%	17,18%	62,58%	20,25%
PRZYJAŹNI	19,94%	74,82%	5,23%	16,76%	63,08%	20,15%
JEDNOŚCI	27,89%	61,22%	10,88%	20,13%	59,75%	20,13%
DEJI	26,67%	62,67%	10,67%	28,24%	51,76%	20,00%
KASZTANOWA	24,66%	60,82%	14,52%	17,97%	62,03%	20,00%
SZARYCH SZEREGÓW	18,01%	79,41%	2,57%	17,74%	62,26%	20,00%
TRAUGUTTA	30,43%	60,87%	8,70%	14,00%	66,00%	20,00%

Źródło: Urząd Miasta w Siemianowicach Śląskich

Kartograficzna prezentacja danych została pokazana na poniższych mapach

Mapa 4 Charakterystyka przestrzennego rozmieszczenia ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 2004

Na mapach 5 i 6 pokazano miejsca, gdzie bezwzględne wartości reprezentujące szacowaną ilość osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2004 i 2014 uzyskują najwyższe wartości (oznaczone największymi symbolami). Maksymalne wartości dla pojedynczego gridu wynoszą w roku 2014 - 326 (w roku 2004 - 181).

Mapa 5. Charakterystyka przestrzennego rozmieszczenia ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 2014

Z danych wynika zatem, że w latach 2004-2014 bez wyjątku nastąpiło przesunięcie w strukturze wiekowej ludności w kierunku zwiększonego udziału ludzi starszych mapa 7. Nie odnotowano w mieście żadnego obszaru, dla którego nastąpiłby spadek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Mapa 6. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w układzie wewnątrz-miejskim (2004-2014).

Poniżej w tabeli przedstawiono listę ulic charakteryzujących się największym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym. Są to ulice zlokalizowane przede wszystkim w dzielnicy Przelajka, gdzie powstaje najwięcej nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

zamieszkiwanej w dużej mierze przez „młode” rodziny z dziećmi (ulice: Dębowa, Modrzewiowa, sosnowa, Makowa, Rumiankowa). Drugi obszar w którym udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest stosunkowo wysoki to ściśle Śródmieście, ze stosunkowo starą, substandardową zabudową mieszkaniową. Porównując dane w kolejnych tabelach wskazujących miejsca w których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, można zaobserwować pozytywną korelację pomiędzy strukturą wiekową ludności a ilością osób korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Jest to dosyć niepokojąca tendencja wskazująca, że beneficjentami pomocy społecznej są w dużej mierze ludzie młodzi.

Tabela 15 Ulice o największym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym - 2014 rok

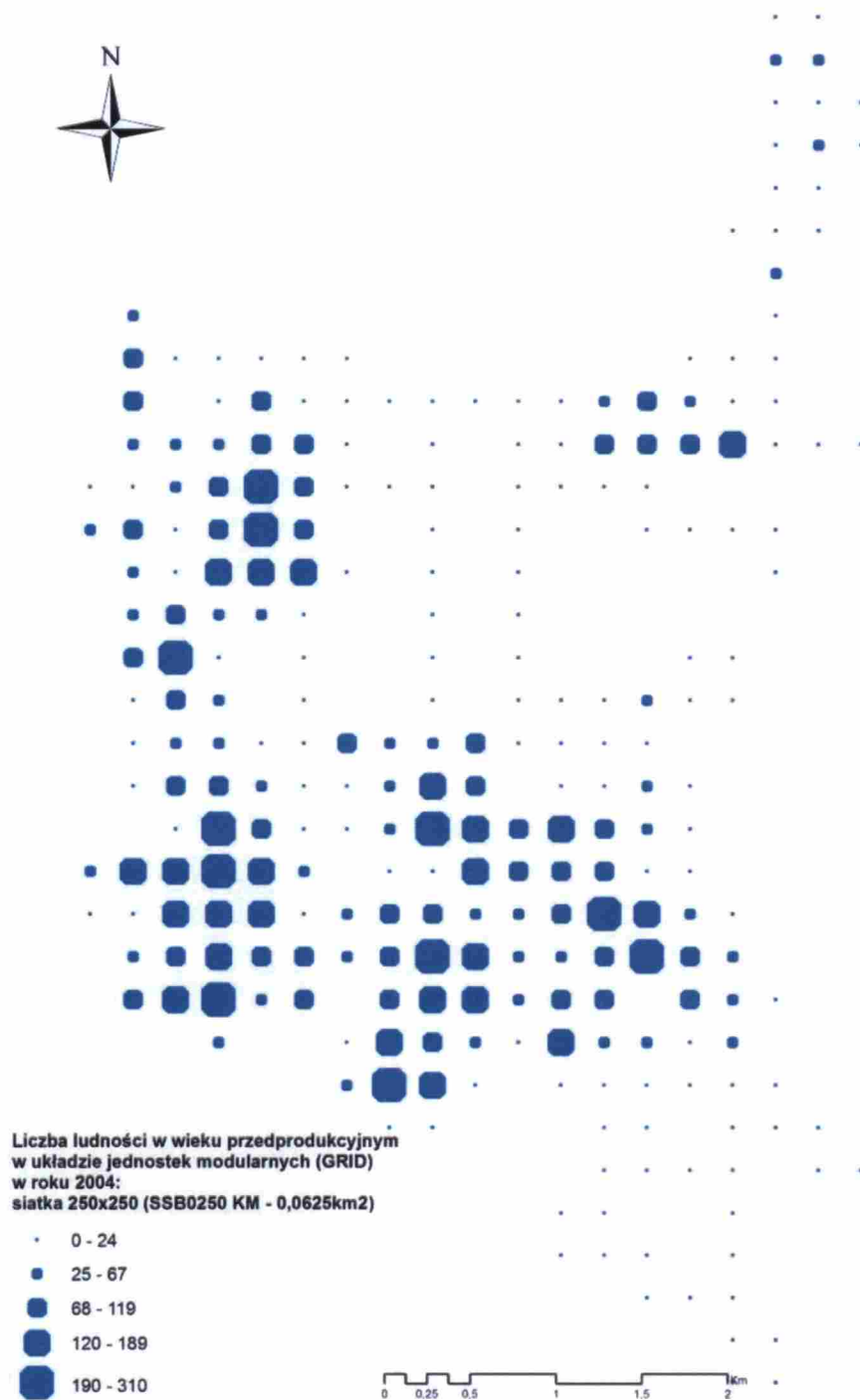
ulice	Przedpr	Prod.	Poprod.	Przedpr	Prod.	Poprod.
	.	2004	2004	.	2014	2014
	2004			2014		
DĘBOWA	37,50%	62,50%	0,00%	50,00%	40,00%	10,00%
MALINOWA	33,33%	66,67%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
MONIUSZKI	50,00%	50,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
MODRZEWIOWA	36,11%	63,89%	0,00%	46,00%	54,00%	0,00%
SOSNOWA	28,00%	72,00%	0,00%	43,24%	56,76%	0,00%
CHEMICZNA	20,00%	80,00%	0,00%	42,86%	42,86%	14,29%
MAKOWA	20,00%	80,00%	0,00%	42,86%	57,14%	0,00%
RUMIANKOWA	28,13%	71,88%	0,00%	42,86%	57,14%	0,00%
STABIKA	31,25%	68,75%	0,00%	42,86%	57,14%	0,00%
STAREGO ZYGMUNTA	33,33%	66,67%	0,00%	42,65%	57,35%	0,00%
POPRZECZNA	38,89%	58,33%	2,78%	37,78%	60,00%	2,22%
KILIŃSKIEGO	15,79%	84,21%	0,00%	35,71%	60,71%	3,57%
WĘGŁOWA	28,89%	64,44%	6,67%	34,55%	56,36%	9,09%
CYPRYSOWA	20,00%	80,00%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%
PLAC SKARGI	40,63%	59,38%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%
PORANNA	33,33%	66,67%	0,00%	33,33%	66,67%	0,00%
BEMA	27,69%	66,15%	6,15%	32,00%	58,67%	9,33%
ŁAKOWA	28,57%	71,43%	0,00%	31,71%	60,98%	7,32%
DWORCOWA	25,00%	62,50%	12,50%	31,58%	52,63%	15,79%
BOCZNA	33,33%	64,89%	1,78%	31,11%	62,96%	5,93%
ŻWIRKI I WIGURY	29,67%	63,74%	6,59%	30,91%	57,27%	11,82%
GŁOWACKIEGO	36,55%	60,00%	3,45%	30,72%	63,86%	5,42%
FABRYCZNA	35,86%	61,72%	2,41%	30,52%	62,21%	7,27%
MATEJKI	39,38%	58,33%	2,29%	30,51%	64,02%	5,47%
ŁOKIETKA	21,64%	77,78%	0,58%	30,37%	64,02%	5,61%
SIENKIEWICZA	33,91%	64,35%	1,74%	30,22%	66,91%	2,88%
KOŁŁATAJA	33,69%	64,54%	1,77%	30,00%	64,85%	5,15%

Źródło: Urząd Miasta w Siemianowicach Śląskich

Na kolejnych mapach zilustrowano przestrzenną strukturę ludności w wieku przedprodukcyjnym. W układzie wewnątrz-miejskim zauważyć można dwie kwestie. Po

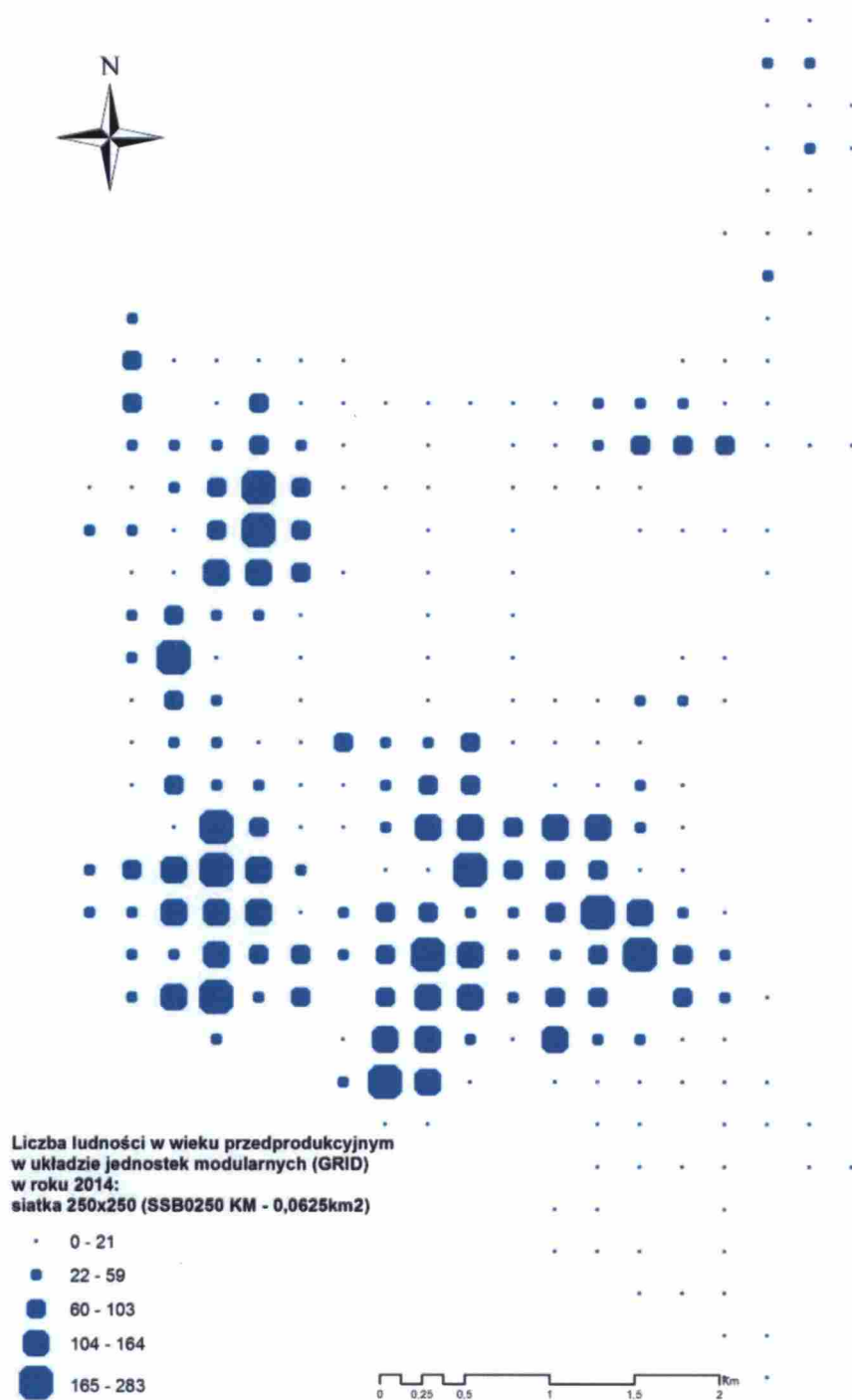
pierwsze, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-14) maleje w roku 2014 w skali poszczególnych gridów.

Mapa 7. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w roku 2004

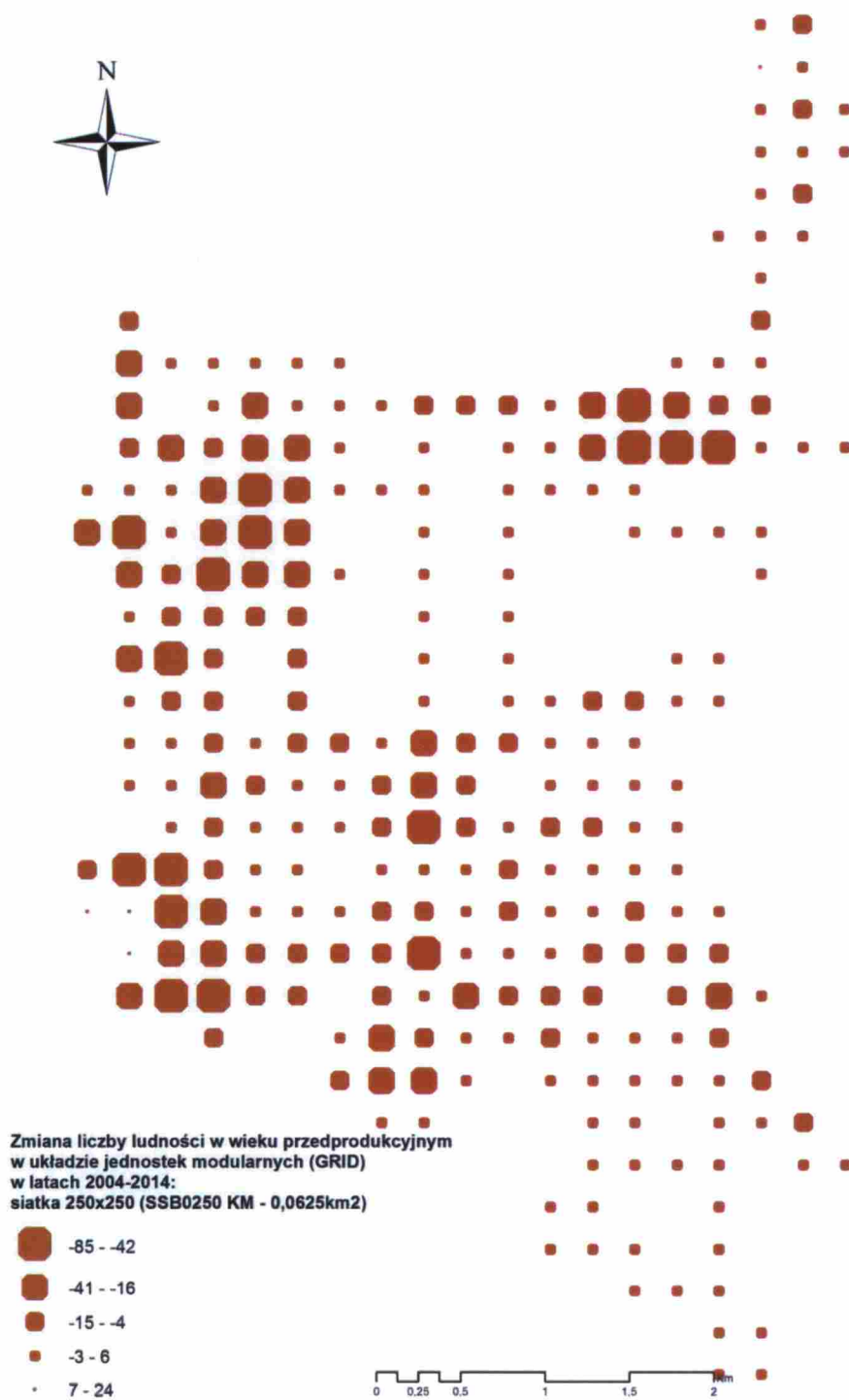

Po drugie: w zasadzie; nie pojawiają się nowe miejsca o relatywnie wyższym poziomie przestrzennej koncentracji dzieci i młodzieży.

Mapa 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014

Mapa 9. Dynamika zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w układzie wewnętrznym (2004-2014)

Na mapie 10 zauważyć można, że w mieście, brak jest miejsc charakteryzujących się dodatnią zmianą liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym za wyjątkiem obszaru zachodniego w dzielnicy Bytków.

6.3. Problemy społeczne, w tym zjawisko wykluczenia społecznego

Poniższa tabela zawiera listę wszystkich ulic w Siemianowicach Śląskich na których udział osób korzystających z różnych form wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przekracza 30%. Można wyróżnić kilka skupisk, gdzie skala problemów społecznych jest największa.

Tabela 16 Ulice o największej koncentracji problemów społecznych - 2014 rok

Ulice	liczba ludności	Wszystkie dysfunkcje	bezradność	bezrobocie	niepełnosprawni	ubóstwo	Udział w liczbie mieszkańców ulicy
CHEMICZNA	21	17	8	2	6	17	80,95%
PULASKIEGO	27	21	0	21	11	18	77,78%
KOŁŁATAJA	333	238	47	179	71	231	71,47%
OGIŃSKIEGO	3	2	0	2	2	2	66,67%
PIASTOWSKA	277	175	34	141	30	163	63,18%
POPRZECZNA	37	23	2	16	13	17	62,16%
GŁOWACKIEGO	166	93	16	66	41	93	56,02%
DĘBOWA	10	5	0	5	5	5	50,00%
MICKIEWICZA	407	192	80	143	52	181	47,17%
BOCZNA	269	119	21	99	23	108	44,24%
DAMROTA	223	92	24	58	27	81	41,26%
DWORCOWA	17	7	0	7	0	7	41,18%
27 STYCZNIA	52	21	3	21	0	21	40,38%
MATEJKI	573	228	97	167	68	210	39,79%
LIGONIA	110	42	6	31	17	42	38,18%
PARKOWA	283	107	35	81	27	90	37,81%
DEJI	85	32	0	20	17	32	37,65%
FABRYCZNA	345	126	15	94	24	125	36,52%
SIENKIEWICZA	142	51	27	44	17	48	35,92%
BYTKOWSKA	307	105	31	78	25	101	34,20%
RUTKOWSKIEGO	89	30	0	26	18	30	33,71%
ŚMIŁOWSKIEGO	704	234	77	174	68	231	33,24%
PSZCZELNICZA	167	54	5	42	12	53	32,34%
DĄBROWSKIEGO	243	78	26	67	27	78	32,10%
ŚNIADECKIEGO	136	43	4	36	15	39	31,62%
MIARKI	261	82	15	64	31	75	31,42%
PLAC SKARGI	40	12	0	12	3	11	30,00%

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich

Pierwszym skupiskiem jest osiedle „Hugo” zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie terenów po Hucie „Jedność”. Osiedle „Hugo” to stara i bardzo zaniedbana zabudowa, gdzie wiele lokali, szczególnie użytkowych w parterach budynków stanowią pustostany z zabitymi deskami oknami i witrynami. Na powagę problemu wskazują dane dotyczące poszczególnych ulic: Piastowska (63% ogółu mieszkańców uzyskujących wsparcie socjalne), Głowackiego (56%), Matejki, Fabryczna, Sienkiewicza i Rutkowskiego (wszystkie ulice pomiędzy 30-40%).

Drugim skupiskiem jest osiedle „Nowy Świat” stanowiące skupisko dwukondygnacyjnych, zaniedbanych budynków socjalnych, położonych przy ulicy Deji, Żwirki i Wigury oraz przede wszystkim Kołłątaja, gdzie aż 71% z 333 mieszkańców ulicy korzysta ze wsparcia MOPS.

Trzecim skupiskiem jest obszar ścisłego Śródmieścia z ulicami m.in.: Dworcową, 27 Stycznia, Mickiewicza, Poprzeczną, Boczna, Pszczelniczą, Śmiłowskiego, Parkową. Ze względu na strategiczne znaczenie jakie posiada Śródmieście, jego dużą powierzchnię oraz znaczną liczbę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, należy ten obszar potraktować jako priorytetowy w zakresie rewitalizacyjnych działań o charakterze społecznym.

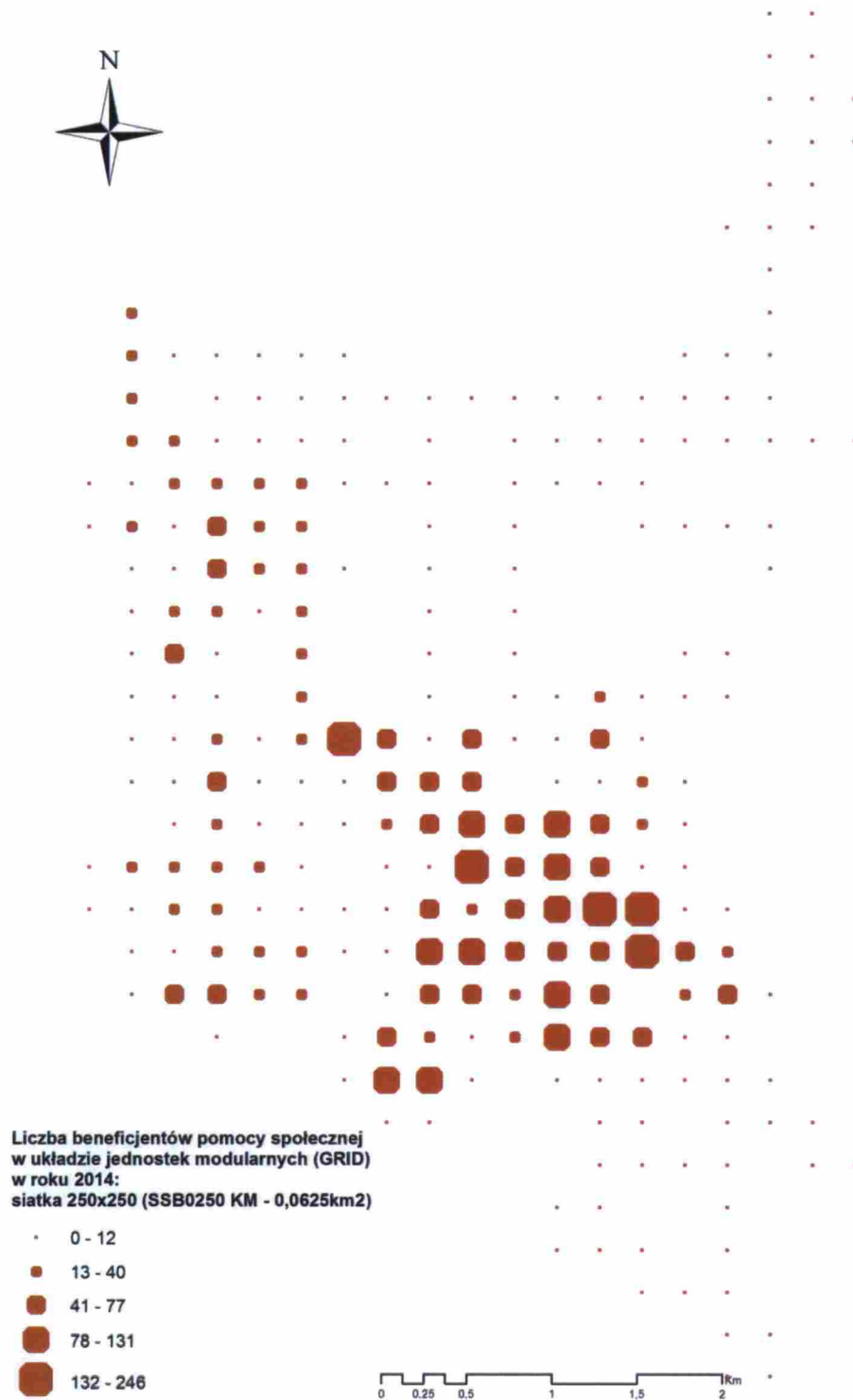
Czwartym wartym wymienienia skupiskiem jest osiedle „Huta Laura”, ze substandardową zabudową położoną wzdłuż ulic: Ligonii, Miarki oraz Placu Skargi.

Największym powodem wsparcia udzielanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest problem bezrobocia i związanego z nim ubóstwa. Ponadto pomoc związana jest z bezradnością w sprawach opiekuńczych i wychowawczych. Ten rodzaj dysfunkcji społecznej też jest istotny, gdyż zwykle cechuje się dużą trwałością, ma wiele różnych indywidualnych przyczyn i może być postrzegany przez kolejne pokolenia jako coś oczywistego i normalnego.

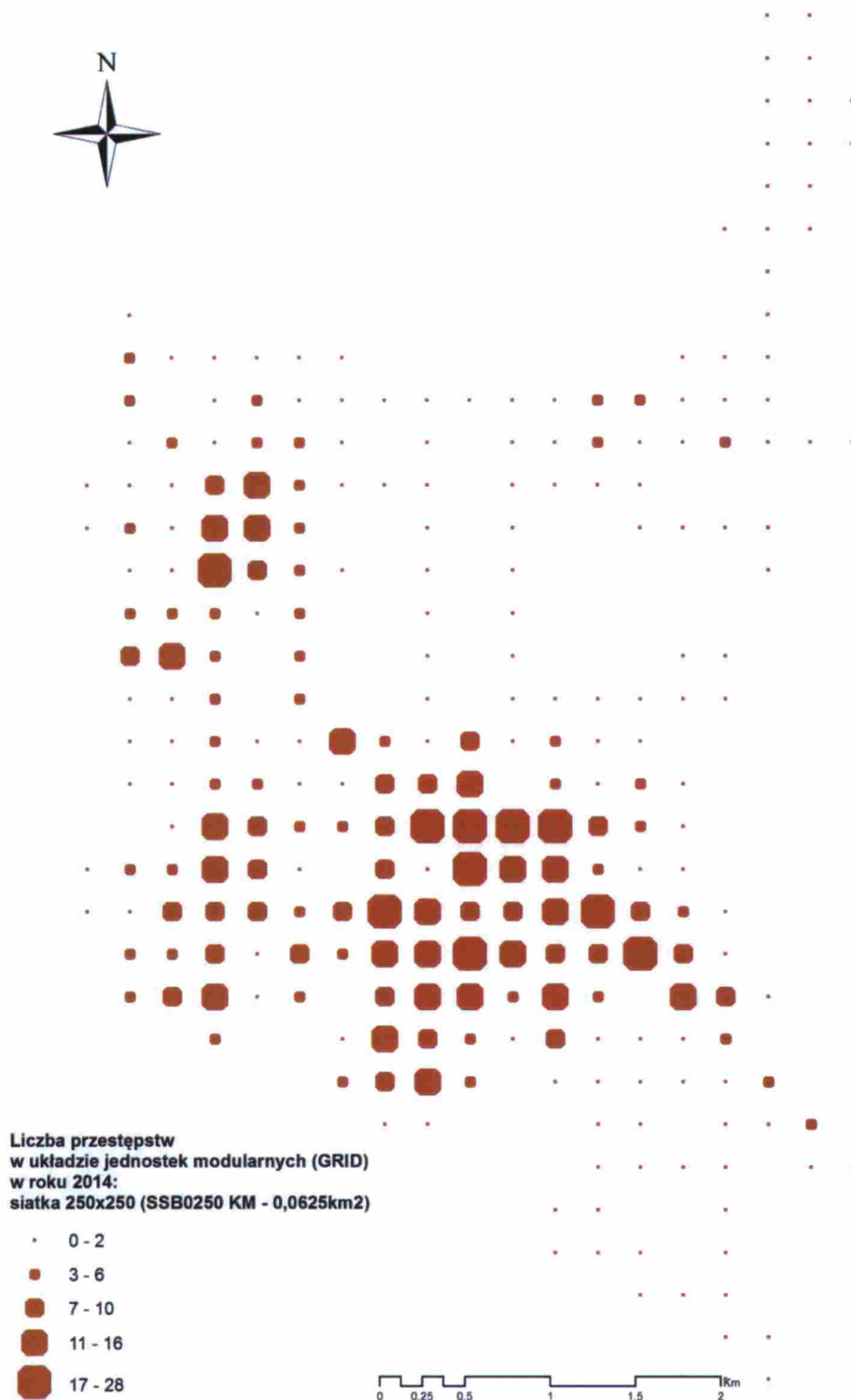
Na mapie 11 przedstawiono sytuację w zakresie problemów społecznych w mieście w roku 2014. Wyraźnie zaobserwować można, że przestrzenna koncentracja problemów społecznych dotyczy przede wszystkim obszaru śródmiejskiego, na którym wystąpiły wszystkie gridy opisane jako najwyższe stany obserwowanego zjawiska.

Trudno łączyć te zjawiska wprost z wykroczeniami przeciwko prawu, nie mniej, jak widać na mapie 12, zagęszczenie zjawisk przestępczych dotyczy głównie obszaru śródmiejskiego zaś w mniejszym stopniu Michałkowic, czy Bytkowa. Specyfika ta jest symptomatyczna dla miast województwa śląskiego i odzwierciedla generalnie nasilony pod względem ilości występowania poziom zjawisk przestępczych w centrach miast. Można sądzić, że część z tych zjawisk może wynikać z koncentracji wybranych problemów społecznych, zaś znaczna część jest wynikiem zwiększonego ruchu w centralnej części miasta.

Mapa 10. Struktura przestrzenna bezpośredniej aktywności miasta związanej z beneficjentami pomocy społecznej

Mapa 11. Przestępstwa w Siemianowicach Śląskich

W Tabeli 9 zamieszczono listę ulic, mających największy udział w zjawisku wykluczenia społecznego w Siemianowicach Śląskich. Zestawienie to ponownie wskazuje, że miejscami o największym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych są: Śródmieście, osiedle socjalne - tzw. Nowy Świat oraz rejon Hugo. Ulicami w których skala kryzysu jest największą są: Kołłątaja (Nowy Świat), Matejki, Piastowska i Głowackiego (Hugo) oraz Śmiłowskiego, Mickiewicza, Boczna i okolice (Śródmieście), gdzie zarówno liczba osób potencjalnie wykluczonych społecznie, jak i ich udział są największe.

Tabela 17 Ulice o największym udziale w zjawisku wykluczenia społecznego - 2014 rok

Ulice	liczba ludności	Wszystkie dysfunkcje	udział w liczbie mieszkańców	Udział w liczbie korzystających z pomocy społ.
KOŁŁĄTAJA	333	238	71,47%	4,04%
ŚMIŁOWSKIEGO	704	234	33,24%	3,98%
MATEJKI	573	228	39,79%	3,87%
ŚWIERCZEWSKIEGO	1541	228	14,80%	3,87%
POWSTAŃCÓW	1461	226	15,47%	3,84%
MICKIEWICZA	407	192	47,17%	3,26%
SOBIESKIEGO	921	186	20,20%	3,16%
PIASTOWSKA	277	175	63,18%	2,97%
KOMUNY PARYSKIEJ	1432	162	11,31%	2,75%
ŚW. BARBARY	584	160	27,40%	2,72%
FABRYCZNA	345	126	36,52%	2,14%
BOCZNA	269	119	44,24%	2,02%
PARKOWA	283	107	37,81%	1,82%
BYTKOWSKA	307	105	34,20%	1,78%
BYTOMSKA	1168	96	8,22%	1,63%
NIEPODLEGŁOŚCI	1936	95	4,91%	1,61%
GŁOWACKIEGO	166	93	56,02%	1,58%
DAMROTA	223	92	41,26%	1,56%
MIARKI	261	82	31,42%	1,39%
WIECZORKA	270	80	29,63%	1,36%
HUTNICZA	552	79	14,31%	1,34%
DĄBROWSKIEGO	243	78	32,10%	1,33%
SZKOLNA	380	71	18,68%	1,21%

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich

6.4. Problemy gospodarcze, w tym bezrobocie i poziom przedsiębiorczości

Problemy bezrobocia są najbardziej widoczne w obszarze śródmiejskim. Miejsca koncentracji przestrzennej osób pozostających bez pracy zasadniczo pokrywają się z obszarami w których występuje zjawisko wykluczenia społecznego. Największy udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców odnotowano na ulicach zlokalizowanych w ścisłym **Śródmieściu**,

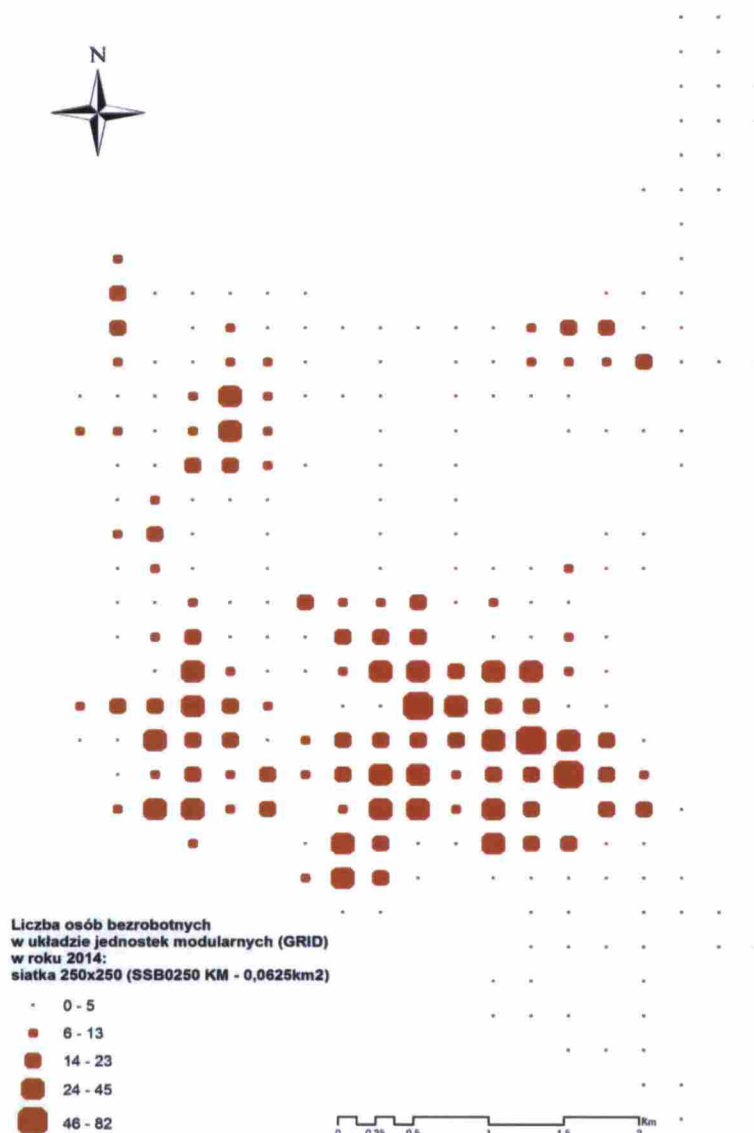
m.in.: Pułaskiego, 27 Stycznia, Bocznej, Mickiewicza, Dąbrowskiego, Parkowej, Śmiłowskiego. Drugie duże skupisko osób bezrobotnych zlokalizowane jest na osiedlu „Hugo”, tj. ulicach: Piastowskiej, Głowackiego, Fabrycznej, Matejki. Dodatkowo należy wskazać osiedle socjalne „Nowy Świat”. Wśród osób bezrobotnych dominują kobiety. Większość bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 12 miesięcy.

Tabela 18 Ulice o największym udziale bezrobotnych w liczbie mieszkańców - 2014 rok

ulice	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych mężczyzn	Liczba bezrobotnych poniżej 25 lat	Liczba długotrwale bezrobotnych	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców ulicy
KUKULEK	7	1	6	1	3	25,93%
PULASKIEGO	6	4	2	2	4	22,22%
CZYŻYKÓW	2	2			2	14,29%
PIASTOWSKA	33	18	15	4	26	11,91%
LIGONIA	13	6	7	1	4	11,82%
27 STYCZNIA	6	2	4		2	11,54%
BOCZNA	31	18	13	1	29	11,52%
GŁOWACKIEGO	18	10	8	1	15	10,84%
KILIŃSKIEGO	3	2	1		2	10,71%
ŚNIADECKIEGO	14	8	6	1	8	10,29%
DĘBOWA	1	1			1	10,00%
DĄBROWSKIEGO	24	13	11		13	9,88%
CMENTARNA	9	5	4		5	9,78%
MICKIEWICZA	39	23	16	10	32	9,58%
FABRYCZNA	33	16	17	4	22	9,57%
BYTKOWSKA	29	12	17	3	14	9,45%
BUCZKA	13	8	5	4	7	9,35%
PARKOWA	25	14	11	1	20	8,83%
TRAUGUTTA	3	2	1		1	8,57%
DAMROTA	19	12	7	6	12	8,52%
BRZozowa	16	6	10	2	12	8,47%
SZKOLNA	32	14	18	2	28	8,42%
ŚMIŁOWSKIEGO	59	32	27	5	42	8,38%
DROZDÓW	3		3		2	8,33%
OKRZEI	3	3		3	2	8,33%
KRÓTKA	13	7	6	1	8	7,88%
KOŁŁĄTAJA	26	22	4	3	18	7,81%
PSZCZELNICA	13	5	8	2	8	7,78%
WIECZORKA	21	16	5	1	16	7,78%
SZEFLERA	17	11	6	2	11	7,76%

Źródło: Dane Powiatowe Urzędu Pracy w Siemianowicach Śląskich

Na mapie 12 pokazano strukturę przestrzennej koncentracji osób pozostających bez pracy zarejestrowanych w urzędzie pracy. Miejsca o najwyższych wartościach odnotowanych w poszczególnych gridach powielają wcześniejsze obserwacje związane z problematyką społeczną.

Mapa 12 Osoby bezrobotne w Siemianowicach Śląskich w roku 2014

W tabeli 19 zaprezentowano listę ulic z największą liczbą osób bezrobotnych. Większość ulic zlokalizowanych jest w Śródmieściu, a także w Bytkowie i Michałkowicach. W tych dwóch ostatnich dzielnicach skala zjawiska nie jest jednak tak duża, gdyż pomimo dużej ilości bezrobotnych ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców jest znacznie niższy niż w dzielnicy śródmiejskiej.

Tabela 19 Ulice o największej liczbie bezrobotnych - 2014 rok

ulice	Liczba bezrobotnych	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych mężczyzn	Liczba bezrobotnych poniżej 25 lat	Liczba długotrwale bezrobotnych	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w ulicy
JAGIELLY	88	55	33	8	36	2,60%
ŚWIERCZEWSKI EGO	84	45	39	14	54	5,45%
POWSTAŃCÓW KOMUNY PARYSKIEJ	82	45	37	6	55	5,61%
SOBIESKIEGO	62	34	28	2	39	4,33%
ŚMIŁOWSKIEGO	59	33	26	12	49	6,41%
GRUNWALDZKA	59	32	27	5	42	8,38%
SKŁODOWSKIEJ -CURIE	52	33	19	9	26	3,16%
KORFANTEGO	51	31	20	12	26	3,18%
WYZWOLENIA	50	23	27	6	24	3,08%
WRÓBLEWSKIEGO	50	37	13	10	15	1,98%
NIEPODLEGŁOŚCI	48	20	28	12	3	1,80%
ALEJA MŁODYCH	46	21	25	4	24	2,38%
MATEJKI	45	20	25	3	28	3,59%
MICKIEWICZA	44	21	23	5	24	7,68%
STAWOWA	39	23	16	10	32	9,58%
BYTOMSKA	39	28	11	14	11	2,07%
FABRYCZNA	38	35	3	7	15	3,25%
OKRĘŻNA	33	16	17	4	22	9,57%
PIASTOWSKA	33	16	17	6	22	2,48%
ŚW. BARBARY	33	18	15	4	26	11,91%
SZKOLNA	33	18	15	5	25	5,65%
BOCZNA	32	14	18	2	28	8,42%
KOŚCIUSZKI	31	18	13	1	29	11,52%
WRÓBLA	31	14	17	6	19	6,19%
BYTKOWSKA	31	26	5	4	8	2,26%
LEŚNA	29	12	17	3	14	9,45%
JANA PAWŁA II	29	17	12	2	14	3,48%
KOŁŁATAJA	26	17	9	4	17	5,76%
PARKOWA	26	22	4	3	18	7,81%
DĄBROWSKIEGO	25	14	11	1	20	8,83%
O	24	13	11		13	9,88%

Źródło: Dane Powiatowe Urzędu Pracy w Siemianowicach Śląskich

Na Mapie 14 przedstawiono koncentrację małych i średnich przedsiębiorstw w przestrzeni Siemianowic Śląskich. Rozmieszczenie firm jest zbieżne z gęstością zaludnienia, co oznacza że największa koncentracja ma miejsce w Śródmieściu, Bytkowie oraz Michałkowicach. Zasadniczo większość firm zlokalizowana jest w południowej i południowo-zachodniej części miasta. Duże znaczenie w tym przypadku ma zarówno poziom skomunikowania z miastami Aglomeracji Górnośląskiej a w szczególności bezpośrednie sąsiedztwo terenów biznesowych zlokalizowanych w Katowicach.

Mapa 13. Małe i średnie firmy w Siemianowicach Śląskich w roku 2014

Tabela 20 Koncentracja przedsiębiorstw mikro i małych w układzie ulic w 2014 r.

ulice	dzielnica	Liczba firm
WRÓBLEWSKIEGO	BYTKÓW	251
ŚWIERCZEWSKIEGO	CENTRUM	241
WYZWOLENIA	MICHAŁKOWICE	232
JAGIELLY	BYTKÓW	204
ŚMIŁOWSKIEGO	CENTRUM	167
NIEPODLEGŁOŚCI	CENTRUM	147
POWSTAŃCÓW	CENTRUM	141
SKŁODOWSKIEJ-CURIE	BAŃGÓW	138
STAWOWA	MICHAŁKOWICE	123
GRUNWALDZKA	BYTKÓW	119
MICHAŁKOWICKA	MICHAŁKOWICE	112
WRÓBLA	CENTRUM	109
SOBIESKIEGO	CENTRUM	90
KORFANTEGO	CENTRUM	89
OKRĘŻNA	CENTRUM	82
ZGRZEBNIOKA	BYTKÓW	78
ALEJA MŁODYCH	BYTKÓW	73
JANA PAWŁA II	CENTRUM	71
1 MAJA	CENTRUM	64
KAPICY	BYTKÓW	64
KOMUNY PARYSKIEJ	CENTRUM	55
ŚW. BARBARY	CENTRUM	55
BOHATERÓW WESTERPLATTE	MICHAŁKOWICE	51

Średnie i duże przedsiębiorstwa zlokalizowane są przede wszystkim w dzielnicach: Śródmieście i Michałkowice. Wśród firm zatrudniających największą liczbę pracowników (powyżej 250 osób) znajdują się: Coveris Rigid Polska sp. z o.o. (ul. Budowlana), Przedsiębiorstwo Montażowe „Kotlomontaż” sp. z o.o. (ul. Łącząca), Fabud SA (ul. Wyzwolenia), Rosomak SA (ul. Powstańców), MPGKiM sp. z o.o. (ul. Śmiłowskiego) oraz Urząd Miasta w Siemianowicach Śląskich (ul. Jana Pawła II). Koncentracja dużych firm występuje przede wszystkim na ulicach: Wyzwolenia (m.in. firmy: Trans-Bud, Bud-Fabud, Hydromel), Budowlanej (m.in. firmy: Minova Ekochem, Wolf System, Domud Beton), Świerczewskiego (Społem, Aqua-Sprint, Urząd Skarbowy).

W Tabeli 21 przedstawiono ulice na których zlokalizowanych jest najwięcej podmiotów gospodarczych. Ponad połowa wszystkich firm w Siemianowicach Śląskich, tj. około 3 tys. Znajduje się przy wskazanych w Tabeli 22 ulicach.

Tabela 21 Koncentracja przedsiębiorstw średnich i dużych w układzie ulic w 2014 r.

ulica	dzielnica	Liczba firm
WYZWOLENIA	MICHAŁKOWICE	33
BUDOWLANA		17
ŚWIERCZEWSKIEGO	CENTRUM	15
JANA PAWŁA II	CENTRUM	12
OLIMPIJSKA		11
MICHAŁKOWICKA	MICHAŁKOWICE	10
WRÓBLEWSKIEGO	BYTKÓW	8
1 MAJA	CENTRUM	7
POWSTAŃCÓW	CENTRUM	6
ORZESZKOWEJ		6
KRUPANKA	BAŃGÓW	6
27 STYCZNIA	CENTRUM	6
KONOPNICKIEJ		6
NIEPODLEGŁOŚCI	CENTRUM	5
STAWOWA	MICHAŁKOWICE	5
ALEJA MŁODYCH	BYTKÓW	5
KAPICY	BYTKÓW	5
BOHATERÓW WESTERPLATTE	MICHAŁKOWICE	5
KATOWICKA	CENTRUM	5
FABRYCZNA	CENTRUM	5
STALMACHA		5

Tabela 22 Koncentracja przedsiębiorstw ogółem w układzie ulic w 2014 r.

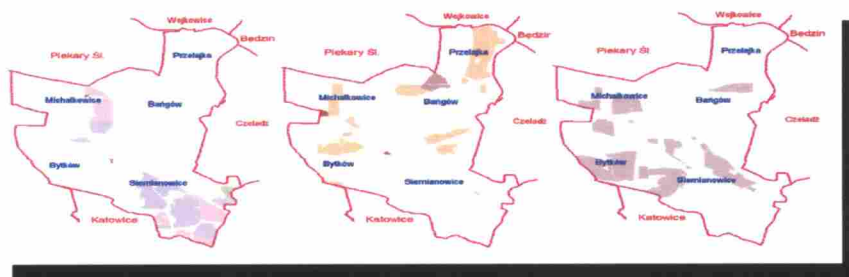
Ulica	dzielnica	Liczba firm
WYZWOLENIA	MICHAŁKOWICE	265
WRÓBLEWSKIEGO	BYTKÓW	259
ŚWIERCZEWSKIEGO	CENTRUM	256
JAGIELŁY	BYTKÓW	206
ŚMIŁOWSKIEGO	CENTRUM	170
NIEPODLEGŁOŚCI	CENTRUM	152
POWSTAŃCÓW	CENTRUM	147
SKŁODOWSKIEJ-CURIE	BAŃGÓW	138
STAWOWA	MICHAŁKOWICE	128
MICHAŁKOWICKA	MICHAŁKOWICE	122
GRUNWALDZKA	BYTKÓW	122
WRÓBLA	CENTRUM	110
KORFANTEGO	CENTRUM	92
SOBIESKIEGO	CENTRUM	91
OKRĘŻNA	CENTRUM	85
JANA PAWŁA II	CENTRUM	83
ZGRZEBNIOKA	BYTKÓW	82
ALEJA MŁODYCH	BYTKÓW	78
1 MAJA	CENTRUM	71

6.5. Analiza zjawisk i procesów kryzysowych miasta w wymiarach urbanistyczno-infrastrukturalnym i ekologicznym

Analiza zjawisk i procesów kryzysowych w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym i ekologicznym ma charakter komplementarny względem szczegółowo zdiagnozowanych relacji obserwowanych w wymiarach: społecznym i gospodarczym.

Dla analizy urbanistyczno-infrastrukturalnej, kluczowe znaczenie ma struktura i przestrzenne rozmieszczenie głównych funkcji miejskich (funkcja mieszkaniowa, funkcja rekreacji i wypoczynku, funkcja pracy) oraz jakość zlokalizowanej w mieście infrastruktury. Integralnym dla oceny funkcji miejskich jest układ komunikacyjny. Funkcja mieszkaniowa jest reprezentowana przez tereny zabudowy mieszkaniowej oraz tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego zdefiniowane zostały poszczególne tereny z przeznaczeniem pod określone funkcje. Tereny zabudowy mieszkaniowej są zlokalizowane we wszystkich dzielnicach miasta, z tym że pod względem powierzchni największy obszar zajmują one w dzielnicy Przelajka. W dzielnicach: Michałkowice i Bytków oraz na obszarze śródmiejskim dominują z kolei tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej. W szczególnym stopniu należy zwrócić uwagę na specyfikę zagospodarowania przestrzeni w dwóch dzielnicach – Michałkowice i Śródmieście. W bezpośrednim sąsiedztwie terenów o zabudowie mieszkaniowo-usługowej w Michałkowicach znajduje się duży teren zabudowy techniczno-produkcyjnej. Podobnie, od południa, obszar śródmiejski otaczają największe w skali miasta, skoncentrowane przestrzennie tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej. Na rys. 5 zilustrowano przestrzenne rozmieszczenie terenów produkcyjnych i technicznych, terenów mieszkaniowych i terenów mieszkaniowo-usługowych (na rys. od lewej do prawej).

Rysunek 6 Poglądowe mapy przestrzennego rozmieszczenia terenów zabudowy techniczno-produkcyjnej, terenów zabudowy mieszkaniowej oraz terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej

Źródło: geoportal miasta Siemianowice Śląskie

W ocenie jakościowej wymiaru urbanistyczno-infrastrukturalnego uwagę należy zwrócić na stan zasobów mieszkaniowych, który w obszarze Śródmieścia często określić można jako zabudowa substandardowa. Obszar ten dodatkowo charakteryzuje wysoka intensywność zabudowy, co łącznie z sąsiedztwem terenów produkcyjnych może znacząco obniżać końcową ocenę atrakcyjności osiedleńczej tego miejsca.

W ocenie urbanistyczno-infrastrukturalnej istotne jest także wskazanie na potencjalną dostępność terenów zielonych i tzw. terenów sportu. W Siemianowicach Śląskich duże przestrzenie o takim zagospodarowaniu wskazanym w planie miejscowym są zlokalizowane przede wszystkim na obszarze dzielnicy Bańgów i w dzielnicy Bytków. Tereny te stanowią bezpośrednie sąsiedztwo dla Michałkowic i obszaru śródmiejskiego. Na obszarze Michałkowic zwraca uwagę szereg obiektów posiadających walory kulturowe. Na obszarze tym znajdują się także obiekty historyczne.

Szczegółowe opracowanie dotyczące aspektów ekologicznych, w tym identyfikujące tereny zdegradowane zostało opracowane w roku 2011. W opracowaniu wykonanym na zlecenie urzędu miasta⁶ znaleźć można pełny katalog terenów przemysłowych oraz terenów wymagających rekultywacji i regeneracji środowiskowej. Z punktu widzenia wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji za istotne uznać należy wskazane w planie zagospodarowania tereny i obiekty objęte ochroną oraz obszary ścisłej ochrony.

6.6. Synteza

Na podstawie analizy danych statystycznych i ich graficznej prezentacji na mapach gridowych dokonano w rozdziałach 3.1-3.3 identyfikacji nasilenia występowania zjawisk społecznych i gospodarczych, które mogą powodować zjawiska problemowe oraz uaktywniać procesy kryzysowe w wybranych obszarach miasta. Posłużenie się gridami, dało efekt w postaci precyzyjniejszej oceny przestrzennej koncentracji zjawisk problemowych oraz procesów kryzysowych w tych wymiarach. Przedstawiona w rozdziale 3.4 analiza zjawisk i procesów kryzysowych w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym i ekologicznym stanowi dopełnienie w identyfikacji obszarów wymagających rewitalizacji.

Interpretacja ilościowej specyfiki zmian wewnątrzmijskich (dane kwantytatywne) i pozyskanie ocen jakościowych (ocena kwalitatywna) - dzięki obserwacjom warsztatowym i konsultacjom społecznym - pozwala na kompleksowe ujęcie zmian wewnątrzmijskich. Tym

⁶ Inwentaryzacja terenów przemysłowych i zdegradowanych w mieście Siemianowice Śląskie, Siemianowice Śląskie, 2011

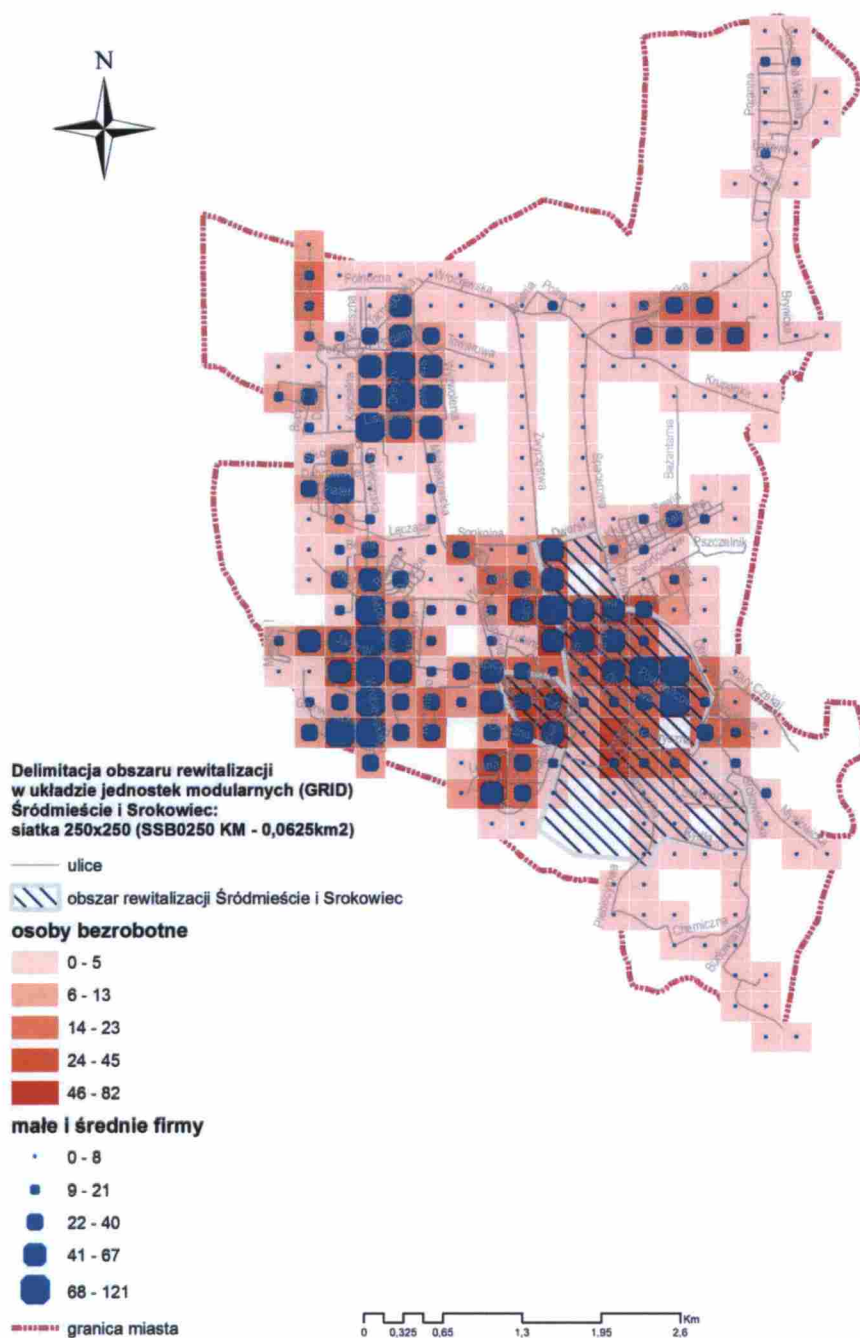
samym, łącznie z wielowymiarowym procesem identyfikacji zjawisk (społecznych, gospodarczych, urbanistyczno-infrastrukturalnych i ekologicznych), czyli podejściem kompleksowym, gwarantuje ona wypełnienie jednego z kluczowych warunków definiujących dobry lokalny program rewitalizacji.

Mając na uwadze powyżej opisaną specyfikę zmian w mieście, za pierwotne dla identyfikacji obszarów kryzysowych uznać należy negatywne tendencje i zmiany społeczne. Wskazując na obszary o podwyższonych parametrach negatywnych tendencji czy zmian zwrócono uwagę na dwa obszary – Śródmieście i obszar przyległy oraz Michałkowice i obszar przyległy (mapa 14).

Za szczególnie ważne w obszarze zdefiniowanych obszarów uznać można:

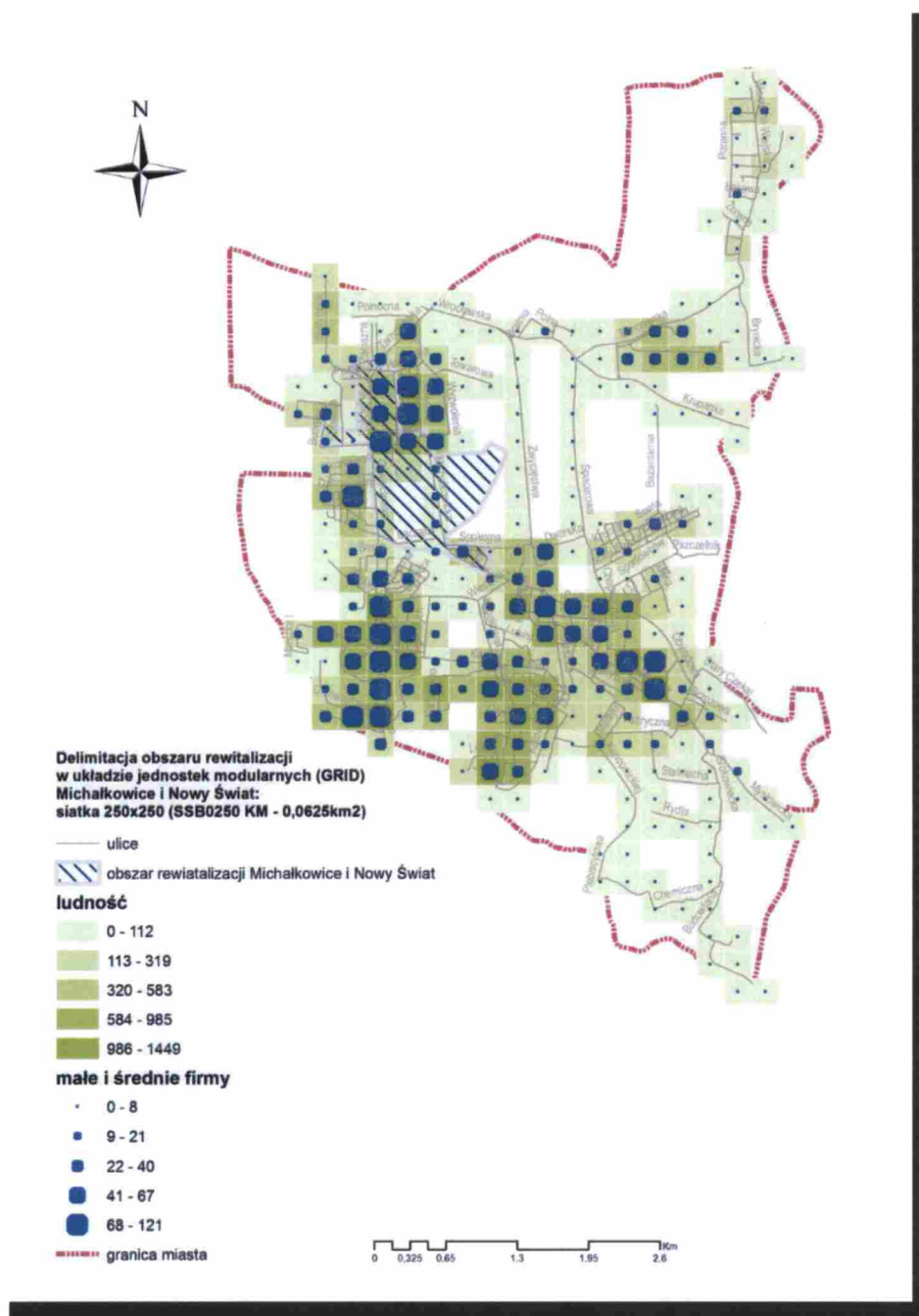
- negatywne tendencje społeczne w Śródmieściu i jego bezpośrednim sąsiedztwie (depopulacja, starzenie się ludności, niski wskaźnik liczby osób młodych, koncentracja problemów socjalnych oraz niższy poziom bezpieczeństwa publicznego),
- niepokojące tendencje gospodarcze (relatywnie niższy poziom przedsiębiorczości w Śródmieściu i podwyższone wskaźniki dotyczące bezrobocia oraz ich koncentracja w Śródmieściu),
- istniejące niedogodności urbanistyczne i infrastrukturalne w Śródmieściu oraz części Michałkowic,
- obszary o wysokim poziomie degradacji środowiskowej wymagające interwencji w zakresie rewitalizacji w Michałkowicach oraz sąsiedztwie Śródmieścia.

Mapa 15. Wybrane negatywne tendencje – synteza dla obszaru Śródmiejskiego

Mapa 15 ilustruje przestrzenną koncentrację osób bezrobotnych w Śródmieściu oraz relatywnie niższy poziom koncentracji działalności gospodarczej w tej części miasta. Obserwacjom tym towarzyszy niski poziom atrakcyjności urbanistycznej w tej części miasta.

Mapa 16. Wybrane negatywne tendencje – synteza dla obszaru Michałkowic

Na mapie zwraca uwagę relatywnie niższy poziom gęstości zaludnienia w Michałkowicach oraz znaczna koncentracja aktywności gospodarczej. Tendencjom tym towarzyszy niższy standard środowiskowy oraz występowanie w sąsiedztwie pozostałości przemysłowej infrastruktury wymagającej przywrócenia funkcji gospodarczych miasta.

7. Strategiczny obszar rewitalizacji „Śródmieście ze Srokowcem” na lata 2016-2022

7.1. Delimitacja strategicznego obszaru rewitalizacji Śródmieście i Srokowiec

Strategiczny obszar rewitalizacji Śródmieście i Srokowiec od północy swym zasięgiem obejmuje teren Parku Miejskiego wraz z Zespołem Pałacowo-Parkowym Donnesmarcków zlokalizowanym przy ulicy Chopina. Następnie granica obszaru od północnego wschodu przebiega wzdłuż ulicy PCK, Obwodowej, Cmentarnej i Kilińskiego dochodząc do torów kolejowych. Od północnego zachodu granica obszaru rewitalizacji przebiega wzdłuż ulicy Świerczewskiego i Staszica, przecinając linię kolejową, a następnie dochodząc do Ronda Siemiona. Część obszaru znajdująca się po północnej stronie linii kolejowej obejmuje ściśle Śródmieście miasta wyznaczone osią ulic Świerczewskiego i Powstańców. Obszar charakteryzuje się intensywną, często substandardową zabudową. Na tym terenie znajdują się kwartały ulic na których występuje koncentracja problemów społecznych, w szczególności ulice Śmiłowskiego, Komuny Paryskiej, Poprzeczna i Boczna. Teren charakteryzuje się wysokim poziomem przestępczości, szczególnie wysokie zagrożenie w tym zakresie występuje na ulicach Świerczewskiego, Jana Pawła II i Powstańców. Generalnie najwięcej interwencji odnotowano w Rejonach nr 1, 3 i 6 Komendy Miejskiej Policji w Siemianowicach Śląskich.

Kolejnym obszarami wchodzącymi w skład strategicznego obszaru rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca jest rejon tzw. „Huta Laura” wyznaczony ulicami Waryńskiego, Kapicy, Sobieskiego, Hutniczą, Jagiellońską, Szkolną, Kasprzaka i Trafarczyka. Na obszarze tym koncentrują się przede wszystkim negatywne zjawiska społeczne w postaci wykluczenia i wysokiego poziomu bezrobocia. Podobnie niekorzystne wskaźniki są odnotowywane w rejonie „Hugo” w skład którego wchodzi ulice: Piastowska, Głowackiego, Fabryczna, Matejki, Stalmacha sąsiadujące bezpośrednio z terenami przemysłowymi Huty „Jedność”.

Południową część strategicznego obszaru rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca stanowią rozległe tereny przemysłowe i nieużytki zlokalizowane w okolicy ulic Konopnickiej, Plebiscytowej, Rydla i Srokowieckiej. Intensywność zabudowy oraz gęstość zaludnienia na tym obszarze jest niska. Tereny przemysłowe Srokowca wraz z położonymi bliżej Śródmieścia terenami pohutniczymi stanowią potencjalne obszary inwestycyjne dedykowane nowym przedsięwzięciom biznesowym.

Powierzchnia obszaru i udział w powierzchni miasta:	3,118 km ²	(12,23%)
Ludność w granicach obszaru i udział w liczbie mieszkańców miasta:	17 032 osób	(24,8%)

Fot. Pływalnia Miejska oraz ul. Matejki 4 przeznaczona pod Centrum Usług Społecznych
źródło UM Siemianowice Śląskie

Fot. Pałac Donnesmarków/ źródło UM Siemianowice Śląskie

7.2. Bilans strategiczny obszaru rewitalizacji Śródmieście i Srokowiec

Bilans strategiczny obszaru rewitalizacji Śródmieście i Srokowiec obejmuje dwie grupy czynników. W pierwszej kolejności prezentowane są czynniki wewnętrzne, czyli potencjały i bariery w przekroju czterech wymiarów rewitalizacji.

7.2.1. Wymiar urbanistyczno-infrastrukturalny

W wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym dominujące znaczenie posiadają potencjały w postaci dużej ilości terenów i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje. W zakresie funkcji i zabudowy mieszkaniowej ważne jest ich łączenie z nowym przeznaczeniem części parterowej na rozwój funkcji usługowej. W Śródmieściu istnieje możliwość uporządkowania wybranych kwartałów ulic poprzez zabudowę plombową. Szczególne znaczenie ma zwiększenie funkcjonalności i atrakcyjności przestrzeni publicznych Śródmieścia. Dotyczy to zwłaszcza terenów parkowych i komunikacyjnych (ścieżki

rowerowe). W wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalem ważne jest także wskazanie potencjału kulturowego opartego na dziedzictwie kulturowym Pałacu Donnersmarcków i postindustrialnym Browarze. Znacząca część potencjałów rewitalizacyjnych odnosi się do terenów przemysłowych, zlokalizowanych zarówno w Śródmieściu, jak i Srokowcu.

W wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalem największymi barierami są: bariera w postaci substandardów mieszkaniowych, związanych z wyposażeniem mieszkań i przestarzałym sposobem ich ogrzewania (niska emisja) oraz konfliktowym sąsiedztwem terenów przemysłowych (Huta Jedność) i terenów produkcji zbrojeniowej; bariera infrastrukturalna odnosząca się do zdegradowanej i niewydolnej infrastruktury drogowej, degradacji uległa również infrastruktura kolejowa (Dworzec PKP wraz z otoczeniem), likwidacji uległo połączenie tramwajowe Siemianowic Śląskich z Chorzowem, nie bez znaczenia jest także struktura własnościowa na lokalnym rynku nieruchomości Śródmieścia i Srokowca zdominowana przez właścicieli prywatnych o nieokreślonych preferencjach inwestycyjnych; bariera finansowa na którą składają się niski potencjał fiskalny miasta i konieczne do poniesienia duże nakłady na rewitalizację starej, skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej obszaru śródmiejskiego oraz przygotowanie atrakcyjnej oferty terenów inwestycyjnych dla sektora biznesu w Śródmieściu i Srokowcu.

W wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalem mamy do czynienia ze swoistą „równowagą” potencjałów i barier.

Tabela 23 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalem

Potencjały rewitalizacyjne	Bariery rewitalizacyjne
PU1. Istniejąca zabudowa mieszkaniowa z parterami użytkowymi w Śródmieściu umożliwiającą wynajęcie pomieszczeń przedsiębiorcom i NGO	BU1. Duże nakłady na remont istniejących zasobów mieszkaniowych
PU2. Pałac wraz z otaczającym go Parkiem Miejskim jako przestrzeń miejsko-prywatna z szeroką ofertą usługowo-wypoczynkową	BU2. Ograniczona możliwość interwencji na dużej ilości strategicznych dla miasta terenów pozostających w rękach prywatnych
PU3. Tereny zielone Parku Miejskiego i Parku Hutnik z walorami dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	BU3. Niska jakość infrastruktury drogowej zaniżająca atrakcyjność miasta
PU4. Rozległe tereny przemysłowe w centrum miasta po zlikwidowanej po Hucie Jedność SA	BU4. Nieuzbrojone i słabo skomunikowane tereny przemysłowe
PU5. Tereny po zabudowie i infrastrukturze PKP (ul. Dworcowa wraz z okolicą)	BU5. Przestarzałe instalacje grzewcze w mieszkaniach przyczyniające się do powstawania problemu niskiej emisji w Śródmieściu
PU6. Możliwość zabudowy plombowej w rejonie ul. Śmiłowskiego, Komuny	BU6. Zaniedbana substancja mieszkaniowa – nieprzestrzeganie zasad społecznych i niski poziom norm etycznych

<p>Paryskiej, Bocznej, Pszczelniczej, Szeflera, Myśliwieckiej</p> <p>PU7. Niezagospodarowany teren wzdłuż ul. Konopnickiej (jedna strona) – teren inwestycyjny tzw. „C”</p> <p>PU8. Tereny przy ulicach Rydla – tereny inwestycyjny tzw. „B”</p> <p>PU9. Nasyp po kolei wąskotorowej wzdłuż ulicy Konopnickiej - wykorzystanie na cele rekreacyjne (ścieżka rowerowa) lub komunikacyjne</p> <p>PU10. Pusty teren do zagospodarowania u zbiegu ulic Krasieńskiego i Świerczewskiego</p> <p>PU11. Browar – zespół zabudowy</p>	<p>BU7. Częste awarie infrastruktury komunalnej, w szczególności sieci wodno-kanalizacyjnej (instalacje wewnątrz budynków)</p> <p>BU8. Występowanie szkód górniczych, włączając duże ryzyko powstawania zapadlisk pogórnich</p> <p>BU9. Brak wolnych przestrzeni do tworzenia parkingów miejskich</p>
--	---

7.2.2. Wymiar społeczny

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze społecznym tkwią w podstawowym zakresie w zasobach kadrowych instytucji publicznych, których podstawową funkcją jest wspieranie osób o niskim statusie materialnym i wykluczonych społecznie oraz aktywizacja osób bezrobotnych i wchodzących na rynek pracy. Misją niektórych z nich jest także odkrywanie talentów oraz wzmacnianie rozwoju osobowego dzieci i młodzieży a także pobudzanie aktywności obywatelskiej. Potencjał instytucji i obiektów edukacyjnych i kulturalnych skupionych w Śródmieściu odnosi się przede wszystkim do szkół ponadgminajalnych, policealnych i pomaturalnych oraz Miejskiego Domu Kultury, który swą aktywność realizuje w kilku miejscach i obiektach Śródmieścia. W wymiarze społecznym istotnym potencjałem są też wolne komunalne zasoby mieszkaniowe, które mogą być zagospodarowane na różne cele oraz słabo zagospodarowane parki miejskie.

Podstawową barierą rewitalizacji w wymiarze społecznym jest duża koncentracja osób o niskim statusie materialnym, zagrożonych wykluczeniem społecznym i poszukujących pracy. Społeczność miasta cechuje niski poziom aktywności obywatelskiej, w tym brak w podstawowym zakresie zainteresowania najbliższym otoczeniem własnego zamieszkania. Miasto doznało likwidacji tradycyjnej bazy ekonomicznej reprezentowane przez różne branże a także najważniejsze przedsiębiorstwa. Rozwój nowej gospodarki w oparciu mikro i małe firmy jest nieznaczający.

Formalnie rzecz biorąc potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru strategicznego Śródmieścia i Srokowca są pod względem liczebności równe. Skala i ranga barier rewitalizacyjnych znacznie swym ciężarem gatunkowym przewyższa dostępne potencjały rewitalizacyjne.

Tabela 24 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze społecznym

Potencjały rewitalizacyjne	Bariery rewitalizacyjne
PS1. Pustostany – wolne zasoby mieszkaniowe komunalne i prywatne, z możliwością zagospodarowania na cele społeczne i biznesowe	BS1. Niska świadomość obywatelska mieszkańców
PS2. Kompetentna kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przygotowana do pracy z osobami wykluczonymi społecznie, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach społecznych	BS2. Duże grupy mieszkańców zagrożone wykluczeniem społecznym
PS3. Kompetentna kadra Powiatowego Urzędu Pracy przygotowana do pracy w zakresie szkoleń, doradztwie zawodowym i analizie rynku pracy, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach bezrobocia	BS3. Niski poziom bezpieczeństwa publicznego
PS4. Aktywność kulturalna realizowana w ramach Miejskiego Domu Kultury	BS4. Duża populacja osób trwale bezrobotnych i niechęć do zmiany kwalifikacji zawodowych w konsekwencji likwidacja w krótkim odstępie czasu największych zakładów pracy (kopalnia, huta szkła, „Hanka”, Huta Jedność)
PS5. Niezagospodarowane tereny zielone, np. Park Hutnik, Amfiteatr w Parku Miejskim	BS5. Niski status materialny mieszkańców
PS6. Kapitał ludzki skupiony w organizacjach pozarządowych o różnym profilu działających w mieście	BS6. Zanik drobnej przedsiębiorczości i niski poziom aktywności przedsiębiorczej
PS7. Doświadczeni pracownicy Domu Pomocy Społecznej prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek	BS7. Degradacja więzi społecznych i rodzinnych
PS8. Potencjał edukacyjny i infrastrukturalny Istniejących szkół ponadgimnazjalnych, policealnych i pomaturalnych	BS8. Organizacje gospodarki społecznej dysponujące niskimi zasobami finansowymi
PS9. Możliwość zaangażowania młodych ludzi w różnego rodzaju inicjatywy społeczne i biznesowe	BS9. Mała odpowiedzialność lokalnej społeczności za tereny wokół ich miejsc zamieszkania

7.2.3. Wymiar gospodarczy

W wymiarze gospodarczym potencjały rewitalizacyjne mają pasywny charakter. Odnoszą się one przede wszystkim do nieużytków przemysłowych po zlikwidowanych przedsiębiorstwach. Włączenie w obieg gospodarczy i nową aktywność ekonomiczną tych terenów wymaga przyciągnięcia inwestorów zewnętrznych, podczas gdy nowa tkanka gospodarcza powinna oprzeć się jak na filarze na mikro i małych firmach. Otoczenie biznesu w formie instytucji i usług również dla środowisk start-upowych jest nieliczne i słabe

instytucjonalnie. Niewątpliwymi atutami rewitalizacji Śródmieścia są specjalistyczne usługi medyczne w dziedzinie leczenia oparzeń, dziedzictwo kulturowe związane z Pałacem Donnersmarcków oraz duże tereny w dzielnicy przemysłowej Srokowiec których potencjał pozwala na zorganizowanie parku biznesowego w nawiązaniu do Górnośląskiego Parku Przemysłowego położonego w sąsiedztwie w granicach Katowic. Ludność w wieku aktywności zawodowej to z jednej strony nowe roczniki szkół ponadgimnazjalnych oraz roczniki mobilne korzystające głównie z podaży miejsc pracy na obszarze Katowic i całej Aglomeracji Górnośląskiej.

W wymiarze gospodarczym na główną barierę podnoszenia witalności ekonomicznej miasta urasta niski poziom aspiracji edukacyjnych ludzi młodych, aktywności przedsiębiorczej i aktywności obywatelskiej. Wszystko to przekłada się na nieliczne i słabo zorganizowane lokalne środowisko gospodarcze. Dotychczasowy rozwój gospodarczy miasta nie był prowadzony w oparciu o systematycznie aktualizowaną strategię rozwoju i partnerską współpracę z innymi miastami Aglomeracji Górnośląskiej. Skala i rozległość zdegradowanych terenów przemysłowych, brak ich wyposażenia w nowoczesną infrastrukturę i niska dostępność transportowa podkreśla ich równocześnie niską atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów lub też wskazuje na konieczność uzyskania zewnętrznego wsparcia profesjonalnego i finansowego między innymi w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląska na lata 2014-2020.

Wysoka koncentracja, w wymienionym obszarze, współwystępowania niskich aspiracji edukacyjnych i braku chęci podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz aktywności zawodowej, przedsiębiorczej i obywatelskiej tworzy złożoną barierę o charakterze niematerialnym, która jest trudna do pokonania. Oznacza to, że rozwój gospodarczy miasta można zainicjować poprzez uruchomienie wielu mechanizmów i narzędzi wsparcia, których nie ma możliwości uruchomienia bez przedsiębiorczego stylu zarządzania miastem i pozyskania wsparcia zewnętrznego z różnych źródeł.

Tabela 25 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze gospodarczym

Potencjały rewitalizacyjne		Bariery rewitalizacyjne	
PG1.	Dziedzictwo kulturowo-historyczne miasta, w tym Pałac Donnersmarcków wraz z ogrodem pałacowym bażantarnią,	BG1.	Brak strategii i spójnych działań dotyczących szkolnictwa zawodowego i edukacji biznesowej
PG2.	Tereny i obiekty przemysłowe, w tym tereny i obiekty po Hucie Jedność	BG2.	Słabo zorganizowane lokalne środowisko gospodarcze
PG3.	Zespół specjalistycznych ośrodków medycznych	BG3.	Nieuzbrojone i słabo dostępne komunikacyjnie tereny przemysłowe
PG4.	Stara, zabytkowa zabudowa – kamienice przy ul. Powstańców i Świerczewskiego	BG4.	Wysoki poziom degradacji środowiska na terenach przemysłowych
PG5.	Potencjał edukacyjny i infrastrukturalny Istniejących szkół ponadgimnazjalnych, policealnych i pomaturalnych	BG5.	Niska skłonność mieszkańców do podjęcia pracy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych i zmiany zawodów
PG6.	Kompetentna kadra Powiatowego Urzędu Pracy przygotowana do pracy w zakresie szkoleń, doradztwie zawodowym i analizie rynku pracy, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach bezrobocia	BG6.	Niski poziom aspiracji edukacyjnych i budowania własnych karier zawodowych
PG7.	Potencjalne powierzchnie biznesowe i biurowe w skoncentrowanej zabudowie śródmiejskiej	BG7.	Niski poziom aktywności przedsiębiorczej i nieliczne kadry menedżerskie w mieście
PG8.	Duże, otwarte tereny pahuniczne umożliwiające zaprojektowanie i wypromowanie nowej strefy biznesowej na Srokowcu	BG8.	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego w Śródmieściu
PG9.	Możliwość zaangażowania młodych ludzi w różnego rodzaju inicjatywy społeczne i biznesowe		

7.2.4. Wymiar ekologiczny

Rewitalizacja ekologiczna obszaru Śródmieścia i Srokowca może opierać się na potencjale terenów zielonych, terenów sukcesji zielni wysokiej wraz z fauną oraz na prorekreacyjnym zagospodarowywaniu części terenów przemysłowych i ich wykorzystaniu dla rozwoju energetyki z odnawialnych źródeł. Duże, dotychczas niewykorzystane możliwości tkwią w uruchamianiu aktywności obywatelskiej w sferze ekologicznej i środowisku zamieszkania. Zwiększenie aktywności edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie proekologicznych postaw mieszkańców i biznesu może przyczynić się do poprawy wizerunku miasta i jego atrakcyjności dla nowych mieszkańców i potencjalnych inwestorów.

W wymiarze ekologicznym istotną barierą rewitalizacji wymagającą partnerskiej współpracy pomiędzy miastami Aglomeracji Górnośląskiej są nieefektywne i uciążliwe dla

mieszkańców powiązania transportowe w ruchu drogowym oraz energetyka komunalna o bardzo niskiej efektywności, oparta na węglu. Miasto posiada braki w dziedzinie zielonej infrastruktury, braki kadrowe osób odpowiedzialnych za ochronę środowiska a także niemały wpływ na stan środowiska przyrodniczego miasta ma relatywnie niski status ekonomiczny dużej populacji mieszkańców miasta, w tym Śródmieścia.

Zestawienie potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze ekologicznym wskazuje na relatywnie niewielkie możliwości wewnętrzne znaczącej poprawy sytuacji w tej dziedzinie w obszarze śródmiejskim i Srokowca. Profil potencjałów i barier w tym pokazuje, że w zarządzaniu miastem polityka ekologiczna nie miała wysokiej rangi.

Tabela 26 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze ekologicznym

Potencjały rewitalizacyjne		Bariery rewitalizacyjne	
PE1.	Tereny zielone, w tym Park Miejski, Bażantarnia, Park Hutnik, Staw Rzęsa	BE1.	Niski status ekonomiczny mieszkańców
PE2.	Istniejące tereny z sukcesją zieleni wysokiej wraz z fauną	BE2.	Nieuregulowane sprawy własnościowe ograniczające wpływ na poprawę sytuacji ekologiczną w śródmieściu (kamienice w centrum miasta, szpital geriatryczny, tereny po Hucie Jedność i inne)
PE3.	Możliwości pro-rekreacyjnego zagospodarowania części terenów przemysłowych	BE3.	Brak strategii i programu ekologicznego dla całego miasta
PE4.	Występujące w Śródmieściu przejawy aktywności obywatelskiej polegającej na upiększaniu zaniedbanych terenów (np. obsadzanie kwiatami, krzewami i drzewami)	BE4.	Dziki wysypiska śmieci i brak punktów selektywnej zbiórki odpadów
PE5.	Programy edukacyjne dla dzieci, w tym Kółka Ekologiczne w szkołach	BE5.	Niewykształcona infrastruktura transportu drogowego (brak obwodnic) i tranzyt przez Śródmieście
PE6.	Aktywność organizacji pozarządowych w zakresie działaniach proekologicznych	BE6.	Wysoki stan zanieczyszczenia powietrza spowodowany niską efektywnością energetyczną gospodarki komunalnej
PE7.	Aktywność szkoleniowa miasta dotycząca segregacji odpadów	BE7.	Mała ilość ścieżek rowerowych

7.3. Szanse i Wyzwania w przekroju czterech wymiarów rewitalizacji

7.3.1. Wymiar urbanistyczno-infrastrukturalny

Szanse rewitalizacyjne obszaru Śródmieścia i Srokowca w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym zdefiniowano we współpracy z Katowicami i Aglomeracją Górnośląską. W odniesieniu do Katowic oznacza to dobrą dostępność transportową Srokowca i działalność

w jego sąsiedztwie Górnośląskiego Parku Przemysłowego. Z kolei, szersze otwarcie na współpracę z miastami Aglomeracji Górnośląskiej pozwoli w dłuższej perspektywie na wykorzystanie możliwości w postaci zewnętrznych źródeł finansowania umożliwiających realizację dużych inwestycji infrastrukturalnych.

Wyzwania rewitalizacyjne stojące przed Śródmieściem i Srokowcem sprowadzają się w podstawowym zakresie do podniesienia atrakcyjności mieszkaniowej Śródmieścia w porównaniu z innymi dzielnicami miasta oraz zmniejszenia uciążliwości wynikającej z ruchu tranzytowego przebiegającego przez Śródmieście. Innym rodzajem wyzwania rewitalizacyjnego jest przygotowanie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych dla własnych terenach poprzemysłowych i wykorzystanie Górnośląskiego Związku Metropolitalnego dla ich promocji w szerszym otoczeniu.

Tabela 27 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzU1. Otwarcie na integrację funkcjonalno-przestrzenną w ramach Aglomeracji Górnośląskiej	WU1. Przeniesienie ruchu tranzytowego poza Śródmieście
SzU2. Dobra dostępność transportowa Srokowca od strony Katowic	WU2. Odbudowa zewnętrznych powiązań w transporcie szynowym
SzU3. Realizacja zintegrowanych inwestycji terytorialnych w ramach krajowej i regionalnej polityki miejskiej	WU3. Niski poziom współdziałania miast w ramach Górnośląskiego Związku Metropolitalnego
SzU4. Wykorzystanie wsparcia koncepcyjnego i projektowego śląskich pracowni architektoniczno-urbanistycznych oraz uniwersytetów i Politechniki Śląskiej	WU4. Niska atrakcyjność mieszkaniowa Śródmieścia względem pozostałych dzielnic miasta
SzU5. Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych z wszelkich możliwych źródeł publicznych i prywatnych	WU5. Przygotowanie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych zagospodarowujących tereny poprzemysłowe miasta, w tym zwłaszcza dzielnicy Srokowiec
SzU6. Pozyskiwanie środków z rządowego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na realizację wspólnych inwestycji infrastrukturalnych	
SzU7. Środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z Priorytetu „Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna”	

7.3.2. Wymiar społeczny

Za główne szanse rewitalizacyjne obszaru Śródmieścia i Srokowca łagodzące jego wysoki stopień degradacji społecznej uznano dostępność i komplementarność aglomeracyjnego rynku pracy oraz różnego typu usług społecznych oferowanych przez Katowice i pozostałe miasta Subregionu Katowickiego. Ponadto szansą jest też możliwość wzmacniania własnego produktu postindustrialnego i jego promocja w ramach Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego uwzględniająca także możliwość jego łączenia z atrakcyjną ponadlokalną ofertą Siemianowic Śląskich w zakresie spędzania czasu wolnego. Wymienione szanse urealnienia skuteczne pozyskiwanie Śródków finansowych z różnych źródeł w perspektywie 2014-2020.

Generalnym wyzwaniem rewitalizacyjnym obszaru Śródmieścia i Srokowca jest wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego poprzez podniesienie atrakcyjności i stabilności lokalnego rynku pracy, zatrzymanie odpływu ludzi młodych i poszukujących zatrudnienia poza Siemianowicami Śląskimi. Wyzwaniem jest odbudowanie partnerstwa i współdziałania lokalnych środowiskowych samorządowych, biznesowych i kulturalnych z innymi miastami aglomeracji.

Tabela 28 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze społecznym

Szanse rewitalizacyjne		Wyzwania rewitalizacyjne	
SzS1.	Dostępność do dużego, aglomeracyjnego rynku pracy	WS1.	Podniesienie atrakcyjności i stabilność lokalnego rynku pracy
SzS2.	Dostępność usług wyższego rzędu oferowanych w Katowicach	WS2.	Zatrzymanie w mieście młodych i wykształconych ludzi
SzS3.	Dostępność oferty kształcenia różnych poziomów oraz kształcenia ustawicznego w miastach Aglomeracji Górnośląskiej	WS3.	Dostępność oferty kształcenia ustawicznego
SzS4.	Wspólny Program Rozwoju Subregionu Katowickiego	WS4.	Odbudowanie przez lokalnych liderów dobrych relacji Siemianowic Śląskich z ościennymi miastami
SzS5.	Rosnąca moda na turystykę przemysłową i funkcjonowanie w regionie Szlaku Zabytków Techniki		
SzU8.	Atrakcyjna oferta ponadlokalna spędzania czasu wolnego (pole golfowe, strzelnica, Staw Rzęsa)		
SzS6.	Środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z Priorytetu „Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna”		

7.3.3. Wymiar gospodarczy

Szanse rewitalizacyjne Śródmieścia i Srokowca w wymiarze gospodarczym są związane z możliwościami tkwiącymi w Katowicach jako ośrodku stołecznym regionu i aglomeracji. Stanowiącym centrum gospodarcze i finansowe, a także miejsce obecności biznesu międzynarodowego i nowoczesnych usług. Istnieje w związku z tym szansa na lokalizowanie się funkcji operacyjnych, wytwórczych i usługowych na terenach inwestycyjnych Śródmieścia i Srokowca. Katowice i inne duże miasta posiadają doświadczenia w tworzeniu nowoczesnej infrastruktury otoczenia biznesu, które z powodzeniem mogą być transferowane w przestrzeń Siemianowic Śląskich. Obszar Siemianowic Śląskich jest dogodnym miejscem dla tworzenia niszowej oferty spędzania wolnego czasu oraz podejmowania funkcji podwykonawczych. Wiele zależy od dopływu zewnętrznych środków pomocowych wspierających lokalne inicjatywy gospodarcze w mieście

Tabela 29 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze gospodarczym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzG1. Sąsiedztwo i bliskość Katowic - miasta budującego swoją pozycję jako centrum metropolii śląskiej	WG1. Zatrzymanie w mieście istniejących mikro i małych firm
SzG2. Możliwość transferu dobrych praktyk w zakresie organizowania stref aktywności gospodarczej, w tym bezpośrednie sąsiedztwo Górnos Śląskiego Parku Przemysłowego	WG2. Wspólne projekty biznesowe przedsiębiorców i firm w skali Aglomeracji Górnos Śląskiej
SzG3. Ponadlokalna oferta spędzania czasu wolnego kierowana do przedsiębiorców i menedżerów (np.: pole golfowe)	WG3. Wykreowanie nowych, przyszłościowych specjalności i profilu gospodarczego miasta
SzG4. Środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 na wspieranie start-upów oraz lokalnych mikro i małych firm	WG4. Profesjonalna obsługa inwestorów w tym sprawna instytucja pierwszego kontaktu z inwestorami
SzG5. Środki Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 z Priorytetu „Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna”	WG5. Zaszczepienie biznesu i inwestorów na dużych terenach poprzemysłowych Śródmieścia i Srokowca

Wyzwania rewitalizacyjne Śródmieścia i Srokowca koncentrują się na podniesieniu atrakcyjności tego obszaru dla biznesu, zwłaszcza dla istniejących i tworzących się mikro i małych firm. Ważna jest także ich ekspansja i podejmowanie partnerskich przedsięwzięć w skali aglomeracyjnej. Od lokalnych liderów należy oczekiwać skoncentrowanego wysiłku na rzecz kreowania przyszłościowego profilu gospodarczego miasta. Jego urzeczywistnienie zapewnić może między innymi profesjonalna obsługa biznesu i dążenie do zapewnienia jego ekspansji w strategicznym obszarze rewitalizacji miasta.

6.3.4. Wymiar ekologiczny

Szanse rewitalizacyjne Śródmieścia i Srokowca w wymiarze ekologicznym związane są przede wszystkim z tworzeniem i promowaniem proekologicznego transportu miejskiego, zarówno zbiorowego, jak i indywidualnego opartego na wspólnych trasach rowerowych miast Aglomeracji Górnośląskiej. Dodatkowe szanse tkwią w potencjale Parku Śląskiego sąsiadującego z miastem, co daje możliwość organizacji dużych wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Za ważną szansę uznaje się wspólną politykę miejską w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i zagospodarowanie odpadów. Wiele zależeć będzie od zdolności pozyskiwania środków na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych polepszających sytuację ekologiczną na obszarze Śródmieścia i Srokowca.

Wyzwania rewitalizacyjne Śródmieścia i Srokowca w sferze ekologicznej związane są w pierwszej kolejności z dotrzymywaniem standardów i efektywności proekologicznej w dziedzinie energetyki komunalnej i transportu publicznego. Dotyczy to również uregulowanie stosunków środowiskowych na terenach stykowych miast Siemianowic śląskich i Katowic, w zakresie odpadów przemysłowych i komunalnych. W procesie kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego na obszarze Śródmieścia i Srokowca ważne będzie podejmowanie inicjatyw strategicznych w sferze ekologicznej i rekreacyjnej.

Tabela 30 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze ekologicznym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzE1. Modernizacja taboru KZK GOP – transport ekologiczny	WE1. Likwidacja niskiej emisji w zabudowie Śródmieścia
SzE2. Wspólne trasy rowerowe obejmująca swym zasięgiem Siemianowice Śląskie i miasta sąsiednie	WE2. Nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa
SzE3. Sąsiedztwo Parku Śląskiego, w tym możliwość doprowadzenia tras rowerowych, organizacji wspólnych akcji sportowych, rekreacyjnych i turystycznych	WE3. Narastające uciążliwości tranzytu na kierunku: Kraków-Bytom
SzE4. Duże wydarzenia „zahaczające” o Siemianowice Śląskie które propagują zdrowy styl życia	WE4. Zakłady przemysłowe i wysypiska śmieci w Katowicach na granicy z miastem
SzE5. Wspólna polityka miejska – inwestycje Subregionu Katowickiego, w szczególności transport, gospodarka ściekowa i gospodarka odpadami	WE5. Nowe inicjatywy obywatelskie w sferze ekologicznej i rekreacyjnej
SzE6. Dostęp do środków finansowych z RPO, NFOŚ na ekologię	
SzE7. Środki RPO WSL 2014-2020 z Priorytetu „Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna	

7.4. Wizja obszaru Śródmieście i Srokowiec po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji

W wyniku przeprowadzonego procesu rewitalizacji obszar Śródmieścia i Srokowca do 2022 roku będzie miejscem oferującym:

- reprezentacyjne śródmiejskie przestrzenie publiczne atrakcyjne dla mieszkańców i otwarte na biznes, handel, usługi, kulturę i rekreację, charakteryzujące się wysoką funkcjonalnością, dobrym skomunikowaniem, estetyką oraz dużym poziomem bezpieczeństwa publicznego, w których będzie miejsce na realizację inicjatyw obywatelskich sprzyjających podnoszeniu integracji i spójności społecznej obszaru, w szczególności dotyczy to: Rynku, tradycyjnych śródmiejskich ulic handlowych tj. Powstańców i Świerczewskiego oraz Zespołu Pałacowo-Parkowego Donnesmarcków;
- dobrą jakość zasobów mieszkaniowych sukcesywnie odnawianych, w których poprawie ulega zarówno standard zamieszkania, jak również funkcjonalność najbliższego otoczenia (przestrzeń osiedlowa, podwórka, place zabaw, parkingi itp.) ze względu na

większą dbałość o „dobro wspólne” wykazywaną przez mieszkańców oraz ścisłą współpracę w zarządzaniu przestrzenią właścicieli i użytkowników nieruchomości;

- skuteczne narzędzia przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, dziedziczeniu ubóstwa oraz powstawaniu patologii społecznych;
- odnowa kwartału „Hugo” poprzez włączenie społeczne mieszkańców (rodziców z dziećmi) w powstawanie świetlicy jako Centrum Usług Społecznych, pełniące funkcję edukacyjno-integracyjną.
- sprzyjające warunki rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności małych i średnich firm wykorzystujących lokalny potencjał tkwiący w społeczności miasta, pobudzany kompleksowymi działaniami na rzecz rozwoju zawodowego i osobowego prowadzonymi we współpracy szkół, Powiatowego Urzędu Pracy oraz organizacji pozarządowych;
- tereny inwestycyjne powstałe na obszarach przemysłowych Śródmieścia i Srokowca charakteryzujące się uregulowaną sytuacją własnościową, dobrą dostępnością komunikacyjną oraz zmodernizowaną infrastrukturą techniczną posiadający sprawnych gospodarzy prowadzących działalność gospodarczą lub społeczną,
- lepszą jakość środowiska wynikającą z działań związanych z ograniczaniem problemu tzw. niskiej emisji, rekultywacją terenów przemysłowych, usprawnieniem gospodarki odpadami, dbałością i eksponowaniem walorów przyrodniczych terenów zielonych, a także podnoszeniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

7.5. Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca

Cel generalny

Podniesienie jakości życia mieszkańców miasta poprzez wzmocnienie rangi przestrzeni śródmiejskiej i potencjału ekonomicznego Siemianowic Śląskich

Tabela 31 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
CSU1. Kompleksowa renowacja osiedli robotniczych	COU 1.1. Rozwój usług społecznych poprzez adaptację starej zabudowy COU 1.2.

	Renowacja i zachowanie starych osiedli robotniczych z odtworzeniem projektowanej zieleni
CSU2. Uatrakcyjnienie i ożywienie zdegradowany przestrzeni publicznych Śródmieścia	COU 2.1. Nowe aktywności w zrewitalizowanych przestrzeniach publicznych Śródmieścia COU 2.2. Animacja aktywności społecznej w sieci przestrzeni publicznej Śródmieścia COU 2.3. Innowacje społeczne w przestrzeniach publicznych COU 2.4. Sieciowanie zrewitalizowanych przestrzeni publicznych, w tym parków miejskich (Miejski, Hutnik, Pszczelnik) poprzez ścieżki rowerowe i ciągi piesze oraz szlaki historycznej zabudowy i zabytków przemysłowych
CSU3. Wyposażenie terenów po hutniczych w Śródmieściu w nowoczesną infrastrukturę	COU 3.1. Udogodnienia infrastrukturalne i promocja oferty inwestycyjnej na terenach poprzemysłowych COU 3.2. Nowi inwestorzy, firmy innowacyjne, centra logistyczne oraz usługi, mały biznes, gastronomia, rekreacja na terenach i w obiektach po Hucie Jedność
CSU4. Wyposażenie terenów poprzemysłowych w dzielnicy Srokowiec w nowoczesną infrastrukturę	COU 4.1. Udogodnienia infrastrukturalne i promocja oferty inwestycyjnej na terenach poprzemysłowych COU 4.2. Nowe aktywności gospodarcze, w tym centra logistyczne, branża IT, elektronika komputerowa ożywiająca poprzemysłową dzielnicę Srokowiec (Biznes Park Srokowiec)

Tabela 32 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	CSU 1	CSU 2	CSU 3	CSU 4	Σ
PU1. Istniejąca zabudowa mieszkaniowa z parterami użytkowymi w Śródmieściu umożliwiającą wynajęcie pomieszczeń przedsiębiorcom i NGO	x	x			2
PU2. Pałac wraz z otaczającym go Parkiem Miejskim jako przestrzeń miejsko-prywatna z szeroką ofertą usługowo-wypoczynkową		x			1
PU3. Tereny zielone Parku Miejskiego i Parku Hutnik z walorami dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	x	x			2
PU4. Rozległe tereny poprzemysłowe w centrum miasta po zlikwidowanej po Hucie Jedność SA			x		1
PU5. Tereny po zabudowie i infrastrukturze PKP (ul. Dworcowa wraz z okolicą)		x	x		2
PU6. Możliwość zabudowy plombowej w rejonie ul. Śmiłowskiego, Komuny Paryskiej, Bocznej, Pszczelniczej, Szefflera, Myśliwieckiej	x	x	x		3
PU7. Niezagospodarowany teren wzdłuż ul. Konopnickiej (jedna strona) – teren inwestycyjny tzw. „C”			x	x	2
PU8. Tereny przy ulicach Rydla – tereny inwestycyjny tzw. „B”			x	x	2
PU9. Nasyp po kolei wąskotorowej wzdłuż ulicy Konopnickiej - wykorzystanie na cele rekreacyjne (ścieżka rowerowa) lub komunikacyjne			x	x	2
PU10. Pusty teren do zagospodarowania u zbiegu ulic Krasińskiego i Świerczewskiego		x			1
PU11. Browar – zespół zabudowy		x			1
Σ	3	7	6	3	

Bariery rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	CSU 1	CSU 2	CSU 3	CSU 4	Σ
BU1. Duże nakłady na remont istniejących zasobów mieszkaniowych	x				1
BU2. Ograniczona możliwość interwencji na dużej ilości strategicznych dla miasta terenów pozostających w rękach prywatnych			x	x	2
BU3. Niska jakość infrastruktury drogowej zaniżająca atrakcyjność miasta		x	x	x	3
BU4. Nieuzbrojone i słabo skomunikowane tereny przemysłowe			x	x	2
BU5. Przystarzałe instalacje grzewcze w mieszkaniach przyczyniające się do powstawania problemu niskiej emisji w Śródmieściu	x	x			2
BU6. Zaniechana substancja mieszkaniowa – nieprzestrzeganie zasad społecznych i niski poziom norm etycznych	x	x			2
BU7. Częste awarie infrastruktury komunalnej, w szczególności sieci wodno-kanalizacyjnej (instalacje wewnątrz budynków)	x				1
BU8. Występowanie szkód górniczych, włączając duże ryzyko powstawania zapadlisk pogórniczych	x	x	x	x	4
BU9. Brak wolnych przestrzeni do tworzenia parkingów miejskich		x			1
Σ	5	4	4	4	

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym w kontekście realizowalności celów wskazuje na:

- średnią możliwość osiągnięcia dwóch celów, tj. **celu CSU2 Uatrakcyjnienie i ożywienie zdegradowanej przestrzeni publicznych Śródmieścia** i **celu CSU3. Wyposażenie terenów pohutniczych w Śródmieściu w nowoczesną infrastrukturę** ze względu na współwystępowaniem dużej liczby zarówno potencjałów, jak i barier rewitalizacyjnych,
- niską możliwości realizacji dwóch celów, tj. **CSU1** i **CSU4** ze względu na przewagę barier nad ograniczonymi potencjałami.

Tabela 33 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze społecznym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
<p>CSS 1. Nowe usługi społeczne dedykowane osobom w wieku powyżej 60 + oraz rodzinom o niskim statusie materialnym</p>	<p>COS 1.1. Nowe usługi w zakresie pomocy społecznej (Projekt punktu pomocy społecznej dla osób najbardziej potrzebujących)</p> <p>COS 1.2. Oferta społecznej aktywizacji dla osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+ (zdefiniować rodzaj usług: zdrowotne, edukacyjne i kulturalnej, rekreacyjne, opiekuńcze) (Projekt – dom opieki społecznej w Śródmieściu)</p> <p>COS 1.3. Kompleksowa oferta usług dla rodzin wymagających wsparcia ze względu na wybrane dysfunkcje społeczne i zdrowotne</p>
<p>CSS 2. Wzrost zaangażowania mieszkańców i biznesu na rzecz podniesienia jakości środowiska zamieszkania</p>	<p>COS 2.1. Rozwinięty system prac społeczno-użytecznych</p> <p>COS 2.2. Wymiana usług z wykorzystaniem idei banku czasu (projekt: Siemianowicki Bank Czasu)</p> <p>COS 2.3. Aktywność społeczna i dbałość mieszkańców o podwórka i tereny wewnątrzsiedlowe</p> <p>COS 2.4. Siemianowicki biznes otwarty na współpracę ze społecznościami lokalnymi</p>
<p>CSS 3. Kreowanie lokalnego rynku pracy opartego na mobilności zawodowej i społecznej mieszkańców</p>	<p>COS 3.1. Wzrost mobilności zawodowej mieszkańców poprzez skuteczniejsze kojarzenie i współdziałanie lokalnego uczestników rynku pracy</p> <p>COS 3.2. Nowe formy włączenia mieszkańców w życie obywatelskie</p>
<p>CSS 4. Wzrost dostępności mieszkańców do nowej oferty w urządzonych przestrzeniach publicznych</p>	<p>COS 4.1. Animacja spędzania czasu wolnego w przestrzeniach publicznych</p> <p>COS 4.2. Nowe urządzone tereny wzbogacające ofertę sportowo rekreacyjną</p>
<p>CSS 5. Podniesienie standardu starych, zaniedbanych osiedli mieszkaniowych wraz z ich otoczeniem</p>	<p>COS 5.1. Udogodnienia cywilizacyjne w starych zasobach mieszkaniowych</p> <p>COS 5.2. Lepsze dopasowanie komunalnych zasobów mieszkaniowych do możliwości ekonomicznych najemców (projekt: stworzenie programu zamiany mieszkań)</p> <p>COS 5.3. Aktywność społeczna i dbałość mieszkańców o podwórka i tereny wewnątrzsiedlowe</p>

Tabela 34 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze społecznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze społecznym		CSS 1	CSS 2	CSS 3	CSS 4	CSS 5	Σ
PS1.	Pustostany – wolne zasoby mieszkaniowe komunalne i prywatne, z możliwością zagospodarowania na cele społeczne i biznesowe	x				x	2
PS2.	Kompetentna kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przygotowana do pracy z osobami wykluczonymi społecznie, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach społecznych	x			x		2
PS3.	Kompetentna kadra Powiatowego Urzędu Pracy przygotowana do pracy w zakresie szkoleń, doradztwie zawodowym i analizie rynku pracy, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach bezrobocia			x			2
PS4.	Aktywność kulturalna realizowana w ramach Miejskiego Domu Kultury				x		1
PS5.	Niezagospodarowane tereny zielone, np. Park Hutnik, Amfiteatr w Parku Miejskim		x		x		2
PS6.	Kapitał ludzki skupiony w organizacjach pozarządowych o różnym profilu działających w mieście	x	x		x		3
PS7.	Doświadczeni pracownicy Domu Pomocy Społecznej prowadzonego przez Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek	x					1
PS8.	Potencjał edukacyjny i infrastrukturalny Istniejących szkół ponadgimnazjalnych, policealnych i pomaturalnych			x			2
PS9.	Możliwość zaangażowania młodych ludzi w różnego rodzaju inicjatywy społeczne i biznesowe		x		x		3
Σ		4	3	2	5	1	
Bariery rewitalizacyjne w wymiarze społecznym		CSS 1	CSS 2	CSS 3	CSS 4	CSS 5	Σ
BS1.	Niska świadomość obywatelska mieszkańców		x		x	x	3
BS2.	Duże grupy mieszkańców zagrożone wykluczeniem społecznym	x	x	x		x	4
BS3.	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego				x		1
BS4.	Duża populacja osób trwale bezrobotnych i niechęć do zmiany kwalifikacji zawodowych w konsekwencji likwidacja w krótkim odstępie czasu największych zakładów pracy (kopalnia, huta szkła, „Hanka”, Huta Jedność)		x	x		x	3
BS5.	Niski status materialny mieszkańców		x			x	2
BS6.	Zanik drobnej przedsiębiorczości i niski poziom aktywności przedsiębiorczej		x	x		x	3
BS7.	Degradacja więzi społecznych i rodzinnych		x	x			1
BS8.	Organizacje gospodarki społecznej dysponujące niskimi zasobami finansowymi	x					
BS9.	Mała odpowiedzialność lokalnej społeczności za tereny wokół ich miejsc zamieszkania		x			x	2
Σ		2	7	4	2	6	

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze społecznym z punktu widzenia realizowalności celów wskazuje na:

- wysoką możliwość osiągnięcia dwóch celów, tj: **CSS 1. Nowe usługi społeczne dedykowane osobom w wieku powyżej 60 + oraz rodzinom o niskim statusie**

materialnym oraz CSS 4. Wzrost dostępności mieszkańców do nowej oferty w urządzonych przestrzeniach publicznych

- niską możliwości realizacji trzech celów, tj. **CSS2, CSS3, CSS5** równocześnie ze względu na brak potencjałów i skumulowane występowanie barier rewitalizacyjnych oraz celu.

Tabela 35 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze gospodarczym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
<p>CSG1. Kształcenie w nowych zawodach i stworzenie warunków dla kształcenia ustawicznego</p>	<p>COG 1.1. Udogodnienia wspierające zdobywanie nowych, przyszłościowych zawodów oraz uczestnictwa w kształceniu ustawicznym COG 1.2. Wykorzystanie infrastruktury szkolnictwa zawodowego i ustawicznego we współpracy z środowiskiem biznesowym COS 1.3. Wzrost aktywności przedsiębiorczej mieszkańców ze szczególny m uwzględnieniem ludzi młodych</p>
<p>CSG2. Rozwój działalności i oferty w sektorze usług rozrywkowych i rekreacyjno-sportowych</p>	<p>COG 2.1. Nowe działalności i poszerzająca się oferta usług rozrywkowych i rekreacyjno-sportowych na rewitalizowanym obszarze COG 2.2. Wykorzystanie terenów poprzemysłowych dla utworzenia strefy sportów ekstremalnych, np. paintball lub tor dla quadów</p>
<p>CSG3. Ożywienie gospodarcze poprzez wzmocnienie funkcji handlowo-usługowej i drobnego biznesu w obrębie reprezentacyjnej przestrzeni śródmiejskiej</p>	<p>COG 3.1. Ożywienie tradycyjnych ulic handlowych w Śródmieściu w oparciu o drobną przedsiębiorczości i rzemiosła, nowoczesne usługi biznesowe i przestrzenie biurowe COG 3.2. Nowa strefa przemysłowa dla drobnej przedsiębiorczości COG 3.3. Przekształcenie starej zabudowy i przestrzeni śródmiejskiej w reprezentacyjne pasáže COG 3.4. Zwiększenie atrakcyjności społeczno-kulturowej rewitalizowanego Śródmieścia</p>
<p>CSG 4. Ożywienie gospodarcze Śródmieścia i Srokowca poprzez kreowanie oferty edukacyjnej i wspieranie start-upów</p>	<p>COS 6.1. Oferta nowych zawodów praktycznych w kształceniu zawodowym i ustawicznym COS 6.2. Wzrost mobilności zawodowej mieszkańców poprzez skuteczniejsze kojarzenie i współdziałanie lokalnego uczestników rynku pracy COS 6.3. Siemianowicki biznes otwarty na współpracę ze społecznościami lokalnymi COS 6.4. Nowa oferta usług społecznych (kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych) na terenach pogórnicych i pohutniczych</p>

Tabela 36 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze gospodarczym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym		CSG 1	CSG 2	CSG 3	CSG 4	Σ
PG1.	Dziedzictwo kulturowo-historyczne miasta, w tym Pałac Donnersmarcków wraz z ogrodem pałacowym bażantarnią		x			1
PG2.	Tereny i obiekty przemysłowe, w tym tereny i obiekty po Hucie Jedność		x		x	2
PG3.	Zespół specjalistycznych ośrodków medycznych	x				1
PG4.	Stara, zabytkowa zabudowa – kamienice przy ul. Powstańców i Świerczewskiego		x	x		2
PG5.	Potencjał edukacyjny i infrastrukturalny Istniejących szkół ponadgimnazjalnych, policealnych i pomaturalnych	x			x	2
PG6.	Kompetentna kadra Powiatowego Urzędu Pracy przygotowana do pracy w zakresie szkoleń, doradztwie zawodowym i analizie rynku pracy, posiadająca doświadczenie w realizacji projektów unijnych i dysponująca bazą danych o problemach bezrobocia	x	x		x	3
PG7.	Potencjalne powierzchnie biznesowe i biurowe w skoncentrowanej zabudowie śródmiejskiej			x	x	2
PG8.	Duże, otwarte tereny pohnitnicze umożliwiające zaprojektowanie i wypromowanie nowej strefy biznesowej na Srokowcu		x		x	2
PG9.	Możliwość zaangażowania młodych ludzi w różnego rodzaju inicjatywy społeczne i biznesowe		x		x	2
		3	6	2	6	
Bariery rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym		CSG 1	CSG 2	CSG 3	CSG 4	Σ
BG1.	Brak strategii i spójnych działań dotyczących szkolnictwa zawodowego i edukacji biznesowej	x			x	2
BG2.	Słabo zorganizowane lokalne środowisko gospodarcze	x	x	x	x	4
BG3.	Nieuzbrojone i słabo dostępne komunikacyjnie tereny przemysłowe				x	1
BG4.	Wysoki poziom degradacji środowiska na terenach przemysłowych				x	1
BG5.	Niska skłonność mieszkańców do podjęcia pracy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych i zmiany zawodów	x	x	x	x	4
BG6.	Niski poziom aspiracji edukacyjnych i budowania własnych karier zawodowych	x	x	x	x	4
BG7.	Niski poziom aktywności przedsiębiorczej i nieliczne kadry menedżerskie w mieście	x	x	x	x	4
BG8.	Niski poziom bezpieczeństwa publicznego w Śródmieściu		x	x		2
	Σ	5	5	5	7	

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze gospodarczym w kontekście realizowalności celów wskazuje na:

- średnią możliwość osiągnięcia dwóch celów tj. **CSG2 Rozwój działalności i oferty w sektorze usług rozrywkowych i rekreacyjno-sportowych** i **CSS 4. Ożywienie gospodarcze Śródmieścia i Srokowca poprzez kreowanie oferty edukacyjnej i wspieranie start-upów** ze względu na równowagę potencjałów i barier
- niską możliwość realizacji dwóch celów, tj. CSG1 i CSG3 w związku z występowaniem przewagi barier nad potencjałami rewitalizacyjnymi.

Tabela 37 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze ekologicznym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
<p>CSE1. Odnowa ekologiczna terenów zdegradowanych poprzez edukację, inicjatywy i aktywność obywatelską</p>	<p>COE 1.1. Kształtowanie postaw i pobudzanie inicjatyw proekologicznych oraz dbałość o środowisko przyrodnicze COE 1.2. Realizacja programów edukacji ekologicznej i kulturowej dzieci i młodzieży COE 1.3. Inicjowanie i tworzenie stowarzyszeń oraz grup proekologicznych</p>
<p>CSE2. Stworzenie zintegrowanej przestrzennie oferty wypoczynku i rekreacji w zrewitalizowanym środowisku przyrodniczym Śródmieścia</p>	<p>COE 2.1. Tworzenie strefy wypoczynku i rekreacji wraz z infrastrukturą na terenach otwartych i zamkniętych (parki, zieleńce itp.) COE 2.2. Infrastruktura sprzyjająca aktywności sportowej i rekreacyjnej w zrewitalizowanym środowisku przyrodniczym COE 2.3. Stworzenie sieci ścieżek rekreacyjnych i edukacyjnych komplementarną z ogólnomiejską komunikacją rowerową COE 2.4. Nowe wydarzenia w mieście wzmacniające postawy proekologiczne mieszkańców</p>
<p>CSE3. Efektywna i niskoemisyjna gospodarka energetyczna w zasobach mieszkaniowych w Śródmieściu</p>	<p>COE 3.1. Energetyka prosumencka w gospodarce mieszkaniowej i obiektach użyteczności publicznej COE 3.2. Propagowanie proekologicznych technologii w rewitalizacji istniejącej substancji mieszkaniowej</p>
<p>CSE4. Pro-rekreacyjne wykorzystanie terenów postindustrialnych</p>	<p>COE 4.1. Parki miejskie na terenach postindustrialnych, w szczególności tereny zieleni urządzonej, ogrody roślin ozdobnych i tereny rekreacyjne COE 4.2. Wykorzystanie w celach rekreacyjno-sportowych terenów, na których nastąpiła sukcesja przyrodnicza</p>
<p>CSE5. Przyjazna przestrzeń Śródmieścia z ruchem pieszym i niskoemisyjnym transportem</p>	<p>COE 5.1. Tworzenie ulic z pasem spacerowo-wypoczynkowym (np. aleja z drzewami i ławeczkami) COE 5.2. Reorganizacja transportu miejskiego w Śródmieściu z wykorzystaniem transportu szynowego i rowerowego</p>

Tabela 38 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze ekologicznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym		CSE 1	CSE 2	CSE 3	CSE 4	CSE 5	Σ
PE1.	Tereny zielone, w tym Park Miejski, Bażantarnia, Park Hutnik, Staw Rzęsa		x			x	2
PE2.	Istniejące tereny przemysłowe z sukcesją zieleni wysokiej wraz z fauną	x	x		x		3
PE3.	Możliwości pro-rekreacyjnego zagospodarowania części terenów przemysłowych		x		x		2
PE4.	Występujące w Śródmieściu przejawy aktywności obywatelskiej polegającej na upiększaniu zaniedbanych terenów (np. obsadzanie kwiatami, krzewami i drzewami)	x					1
PE5.	Programy edukacyjne dla dzieci, w tym Kółka Ekologiczne w szkołach	x					1
PE6.	Aktywność organizacji pozarządowych w zakresie działań ekologicznych	x			x	x	3
PE7.	Aktywność szkoleniowa miasta dotycząca segregacji odpadów	x					1
Σ		5	3	0	3	2	
Bariery rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym		CSE 1	CSE 2	CSE 3	CSE 4	CSE 5	Σ
BE1.	Niski status ekonomiczny mieszkańców			x			1
BE2.	Nieuregulowane sprawy własnościowe ograniczające wpływ na poprawę sytuacji ekologiczną w śródmieściu (kamienice w centrum miasta, szpital geriatryczny, tereny po Hucie Jedność i inne)		x	x	x		3
BE3.	Brak strategii i programu ekologicznego dla całego miasta		x	x		x	3
BE4.	Dziki wysypiska śmieci i brak punktów selektywnej zbiórki odpadów	x			x		2
BE5.	Niewykształcona infrastruktura transportu drogowego (brak obwodnic) i tranzyt przez Śródmieście		x			x	2
BE6.	Wysoki stan zanieczyszczenia powietrza spowodowany niską efektywnością energetyczną gospodarki komunalnej	x	x	x		x	4
BE7.	Mała ilość ścieżek rowerowych		x		x	x	3
Σ		2	5	4	3	4	

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze ekologicznym wskazuje na realizowalność celów w stopniu:

- wysokim w odniesieniu do celu **CSE1. Odnowa ekologiczna terenów zdegradowanych poprzez edukację, inicjatywy i aktywność obywatelską** w związku z posiadanymi potencjałami i niewielką ilością barier,
- niskim w zakresie trzech celów tj. CSE2, CSE3 i CSE5 ze względu na skumulowane bariery rewitalizacyjne, przy niskich potencjałach.

Tabela 39 Zestawienie celów strategicznych rewitalizacji obszaru Śródmieścia i Srokowca według stopnia realizowalności pod wpływem analizy potencjałów i barier rewitalizacyjnych.

Wymiary	Stopień realizowalności wysoki	Stopień realizowalności średni	Stopień realizowalności niski
urbanistyczno-infrastrukturalny		<p>CSU2. Uatrakcyjnienie i ożywienie zdegradowanej przestrzeni publicznych Śródmieścia</p> <p>CSU3. Wyposażenie terenów pohutniczych w Śródmieściu w nowoczesną infrastrukturę</p>	<p>CSU1. Kompleksowa renowacja osiedli robotniczych</p> <p>CSU4. Wyposażenie terenów przemysłowych w dzielnicy Srokowiec w nowoczesną infrastrukturę</p>
społeczny	<p>CSS 1. Nowe usługi społeczne dedykowane osobom w wieku powyżej 60 + oraz rodzinom o niskim statusie materialnym</p> <p>CSS 4. Wzrost dostępności mieszkańców do nowej oferty w urządzonych przestrzeniach publicznych</p>		<p>CSS 2. Wzrost zaangażowania mieszkańców i biznesu na rzecz podniesienia jakości środowiska zamieszkania</p> <p>CSS 3. Kreowanie lokalnego rynku pracy opartego na mobilności zawodowej i społecznej mieszkańców</p> <p>CSS 5. Podniesienie standardu starych, zaniedbanych osiedli mieszkaniowych wraz z ich otoczeniem</p>
gospodarczy		<p>CSG2. Rozwój działalności i oferty w sektorze usług rozrywkowych i rekreacyjno-sportowych</p> <p>CSG 4. Ożywienie gospodarcze Śródmieścia i Srokowca poprzez kreowanie oferty edukacyjnej i wspieranie start-upów</p>	<p>CSG1. Kształcenie w nowych zawodach i stworzenie warunków dla kształcenia ustawicznego</p> <p>CSG3. Ożywienie gospodarcze poprzez wzmocnienie funkcji handlowo-usługowej i drobnego biznesu w obrębie reprezentacyjnej przestrzeni śródmiejskiej</p>
ekologiczny	<p>CSE1. Odnowa ekologiczna terenów zdegradowanych poprzez edukację, inicjatywy i aktywność obywatelską</p>		<p>CSE2. Stworzenie zintegrowanej przestrzeni oferty wypoczynku i rekreacji w zrewitalizowanym środowisku przyrodniczym Śródmieścia</p> <p>CSE3. Efektywna i niskoemisyjna gospodarka energetyczna w zasobach mieszkaniowych w Śródmieściu</p> <p>CSE5. Przyjazna przestrzeń Śródmieścia z ruchem pieszym i niskoemisyjnym transportem</p>

8. Strategiczny obszar rewitalizacji „Michałkowice z Nowym Światem” na lata 2016-2022

8.1. Delimitacja strategicznego obszaru rewitalizacji Michałkowice z Nowym Światem

Strategiczny obszar rewitalizacji Michałkowice i Nowy Świat swym zasięgiem obejmuje znaczną część dzielnicy Michałkowice ograniczoną od północy pl. 11 Listopada (wraz z przestrzenią publiczną – parkingiem przed Kościołem św. Michała) i ul. Orzeszkową. Dalej obszar rozciąga się w kierunku południowym i wschodnim, gdzie znaczną część obszaru rewitalizacji zajmują tereny Parku „Górnik” oraz tereny przemysłowe zlokalizowane na wschód od ulicy Michałkowickiej.

Osiedlem wchodzącym w skład obszaru rewitalizacji od południowej strony jest tzw. „Nowy Świat”, czyli ulice Kołłątaja, Żwirki i Wigury oraz Deji, gdzie występuje koncentracja lokali socjalnych, w których występują gospodarstwa domowe zagrożone wykluczeniem społecznym, w szczególności związanym z długotrwałym bezrobociem, ubóstwem i bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Granica obszaru od strony wschodniej przebiega wzdłuż ul. Oświęcimskiej do linii kolejowej i dalej wzdłuż linii kolejowej (granica południowa) do ul. Wieczorka 1-5, wiaduktem nad linią kolejową do ul. Michałkowickiej.

Powierzchnia obszaru i udział w powierzchni miasta:	0,948 km²	(3,72%)
Ludność w granicach obszaru i udział w liczbie mieszkańców miasta:	1 802 osób	(2,6%)

Fot. 5. Nowy Świat – fragment wewnętrznej ulicy osiedla/ Źródło: UM Siemianowice Śląskie

Fot.6 Pałac Rheinbabenów/ zdjęcie: Biuro Rzecznika UM Siemianowice Śląskie

8.2. Bilans strategiczny obszaru rewitalizacji Michałkowice i Nowy Świat

Bilans strategiczny obszaru rewitalizacji Michałkowice i Nowy Świat obejmuje dwie grupy czynników. W pierwszej kolejności prezentowane są czynniki wewnętrzne, czyli potencjały i bariery w przekroju czterech wymiarów rewitalizacji.

8.2.1. Wymiar urbanistyczno-infrastrukturalny

W wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym obszar Michałkowic z Nowym Światem cechuje znaczna ilość terenów i obiektów posiadających walory kulturowe, a nawet symboliczne oraz mogących pełnić w przyszłości istotne funkcje mieszkaniowe, społeczne i gospodarcze. Na obszarze tym znaleźć można tereny zielone, obiekty historyczne, jak również przestrzenie, które koncentrowały ważne funkcje decydujące o rozwoju społeczno-ekonomicznym miasta. Pomimo, że wzmiankowane tereny i obiekty utraciły swoje dawne funkcje a ich znaczenie zostało wyraźnie zredukowane to nie należy pomijać faktu, że w oparciu o ich walory już dzisiaj realizowane są nowe działalności o randze miejskiej, a nawet regionalnej. Dla społeczności lokalnej takie miejsca jak Zameczek, dawny Urząd Gminy, obiekty składające się na Park Tradycji są w dalszym ciągu niezwykle istotne, a ich przyszłość nie jest obojętna zarówno dla mieszkańców omawianego obszaru jak i całego miasta. W procesie rewitalizacji istotnym wyzwaniem jest dalsze przekształcanie charakterystycznych dla Michałkowic i Nowego Świata terenów i obiektów przy zachowaniu, a wręcz eksponowaniu ich wyjątkowości będącej świadectwem historii Siemianowic i Górnego Śląska. Potencjały urbanistyczno-infrastrukturalne predestynują obszar do realizacji rozwoju zintegrowanego, w którym dochodzić winno do koegzystencji innowacyjnych firm, wyspecjalizowanych usług czasu wolnego oraz funkcji mieszkaniowych wykorzystujących walory położenia przyrodniczego i specyfikę tradycyjnej zabudowy dzielnicy.

Zbiór barier w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym odzwierciedla dysonans między historią obszaru a nowymi oczekiwaniami, które są z nim związane przez różne podmioty lokalne. Industrialna geneza rozwoju widoczna jest w niedostosowaniu struktury przestrzennej oraz dysfunkcjonalności systemów infrastruktury technicznej, zwłaszcza komunikacyjnej w stosunku do potrzeb nowej gospodarki, mieszkalnictwa oraz usług społecznych i usług czasu wolnego. Główną barierą rewitalizacji urbanistyczno-infrastrukturalnej jest skala potrzeb finansowych związanych z zachowaniem i odrestaurowaniem istniejącej zabudowy. Z jednej strony, zabudowę tę charakteryzuje znaczna

wartość historyczno-kulturowa, zaś z drugiej strony, z punktu widzenia mieszkańców jest to zabudowa substandardowa i zdegradowana. Odblokowanie rozwoju obszaru wymaga także przekształcenia układu komunikacyjnego, który aktualnie nie zapewnia dobrej łączalności transportowej, a równocześnie jest źródłem codziennych uciążliwości dla mieszkańców.

Tabela 40 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Potencjały rewitalizacyjne	Bariery rewitalizacyjne
PU12. Teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkalną – ul. Domina.	BU10. Brak dogodnego lokalnego połączenia drogowego (brak układu tranzytowego).
PU13. Funkcjonowanie i możliwości organizacji imprez w Parku Tradycji.	BU11. Uciążliwości dla mieszkańców ul. Kościelnej– tranzyt samochodowy i ciężarowy (Piekary - Katowice).
PU14. Tereny zielone do zagospodarowania.	BU12. Brak wystarczających środków w stosunku do dużych potrzeb związanych z odrestaurowaniem istniejącej zabudowy.
PU15. Obiekty historyczne, np. Zameczek, dawny Urząd Gminy, zwarte osiedle robotnicze, fontanna przy Zameczku.	BU13. Rozproszenie własnościowe (tereny pomiędzy Parkiem Górnik a Nowym Światem, teren po dawnym ogrodnictwie pomiędzy Parkiem Górnik a Kotłomontażem).
PU16. Powstający Park Biznesu.	BU14. Brak rynku z prawdziwego zdarzenia.

8.2.2. Wymiar społeczny

W procesie rewitalizacji możliwe jest wykorzystanie potencjału społecznego obszaru Michałkowice i Nowy Świat skupionego przede wszystkim wokół publicznych, pozarządowych i kościelnych instytucji działających na tym terenie. Dotyczy to zarówno potencjału kompetencyjnego osób związanych z instytucjami, ich sieci relacji i kontaktów, jak również samej oferty instytucji. Warta podkreślenia jest wielosektorowość potencjału społecznego reprezentowanego zarówno przez podmioty publiczne, w tym edukacyjne (szkoły, przedszkola, biblioteki) jak również podmioty związane z miejscami i obiektami sportu i rekreacji. Szczególnie istotny jest potencjał parafialny kościoła św. Michała. Na wzrost potencjału społecznego obszaru pozytywny wpływ ma także rozwój indywidualnego i zbiorowego budownictwa mieszkalnego skutkującego napływem nowych mieszkańców, zwykle o co najmniej średnim poziomie zamożności. Może to doprowadzić do korzystnych efektów synergicznych uwzględniając w szczególności silne poczucie więzi lokalnej wśród społeczności lokalnej.

Najważniejszymi barierami rewitalizacyjnymi w wymiarze społecznym są natomiast bariery mentalne skutkujące brakiem otwartości na zmiany społeczności lokalnej w połączeniu z negatywnym nastawieniem do aktywności społecznej oraz dziedziczeniem negatywnych wzorców zachowań. Wysokie poczucie wykluczenia społecznego dotyczy przede wszystkim społeczności Nowego Światu, choć poczucie odrębności dzielnicowej mogące stanowić barierę procesów rewitalizacyjnych dotyczy całej dzielnicy Michałkowice. Dodatkowo zdegradowana infrastruktura lokalowa choć ma także charakter infrastrukturalny to stanowi barierę również w wymiarze społecznym.

Tabela 41 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze społecznym

Potencjały rewitalizacyjne	Bariery rewitalizacyjne
PS10. Wzrost zasobów mieszkaniowych (Osiedle Basztowe, budownictwo jednorodzinne)	BS10. Zdegradowana infrastruktura lokalowa
PS11. Wykorzystanie potencjału społecznego poprzez Park Tradycji, Kompleks Sportowy Michał, Park Górnik	BS11. Brak otwartości na zmiany lokalnej społeczności
PS12. Wykorzystanie potencjału parafialnego Kościoła Św. Michała	BS12. Poczucie wykluczenia społeczności Nowego Światu
PS13. Wykorzystanie filii bibliotecznych (1 i 7) Miejskiej Biblioteki Publicznej,	BS13. Negatywne nastawienie do aktywności społecznej
PS14. Działalność szkół i przedszkoli na tym terenie z wykorzystaniem infrastruktury tych placówek	BS14. Powielanie negatywnych zachowań rodzic – dziecko
PS15. Poczucie więzi lokalnej	BS15. Wysokie poczucie odrębności dzielnicowej Michałkowice

8.2.3. Wymiar gospodarczy

W wymiarze gospodarczym obszar Michałkowice i Nowego Światu posiada kilka potencjałów mogących wspierać rozwój nowych działalności biznesowych. Obszar ten jest korzystnie usytuowany co wpływa na atrakcyjność dostępnych w tym rejonie terenów inwestycyjnych. Obserwuje się zainteresowanie Michałkowicami przedsiębiorców – zarówno z terenu miasta, jak i z otoczenia, którzy realizują tutaj swoje inwestycje. Skala nowych inwestycji nie odpowiada co prawda potrzebom obszaru i nie wypełnia luki jaka powstała na rynku pracy po restrukturyzacji tradycyjnych gałęzi lokalnej gospodarki, ale potwierdza potencjał biznesowy obszaru i może przyczyniać się do ukształtowania pozytywnego obrazu Michałkowice w oczach kolejnych inwestorów.

Najistotniejsza grupa barier utrudniających rozwój gospodarczy obszaru związana jest z deficytami kapitału ludzkiego – zarówno jakościowymi, jak i ilościowymi. Zmiany demograficzne prowadzą do stopniowego zmniejszenia liczby osób, które mogą być zatrudniane przez nowo powstające firmy. Ponadto, poziom przedsiębiorczości mieszkańców obszaru nie jest oceniany zbyt wysoko. Zachowawczość mieszkańców, niska skłonność do podejmowania ryzyka, tradycyjne postrzeganie modelu kariery zawodowej hamują powstawanie kolejnych firm lokalnych. Można też postawić hipotezę, że na poziom przedsiębiorczości wpływ mają źródła utrzymania mieszkańców, w szczególności emerytury osób w stosunkowo młodym wieku oraz zasiłki społeczne zapewniające egzystencję części osób i rodzin o niskich aspiracjach.

Tabela 42 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze gospodarczym

Potencjały rewitalizacyjne	Bariery rewitalizacyjne
PG10. Dobra lokalizacja – położenie obszaru (zwłaszcza Michałkowice) i jego połączenie z innymi częściami miasta oraz innymi miejscowościami.	BG9. Niekorzystna struktura ludności pod względem wieku – duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym (zwłaszcza Michałkowice).
PG11. Tereny przeznaczone na działalność gospodarczą, szczególnie tereny w rejonie ul Bytomskiej blisko DK 94 (gdzie już lokują się nowe inwestycje komercyjne).	BG10. Mało chęci do wychodzenia z inicjatywą gospodarczą wśród społeczności lokalnej.
PG12. Położenie Powiatowego Urzędu Pracy właśnie w tej dzielnicy – usługi rynku pracy „tu na miejscu”.	BG11. Fatalna opinia na temat rejonu Nowy Świat.
PG13. Dobra opinia na temat części Michałkowice – cały obszar od przejazdu kolejowego przy ul Oświęcimskiej do ronda ze Skarbnikiem przy kościele.	

8.2.4. Wymiar ekologiczny

W wymiarze ekologicznym najważniejsze potencjały obszaru Michałkowice i Nowego Świata odnoszą się zarówno do zasobów podmiotów działających na terenie obszaru wraz z ich infrastrukturą oraz potencjałem ludzkim i technicznym jak i do zagospodarowanych terenów zielonych. Z jednej strony jest to baza istniejących instytucji kultury, sportu i rekreacji, która może stanowić wsparcie oraz zaplecze dla projektów i działań realizowanych na terenach

zielonych. Z drugiej strony są to możliwości kształtowania świadomości ekologicznej i prozdrowotnej, w szczególności z wykorzystaniem potencjału szkół. Po trzecie znaczący potencjał stanowią zagospodarowane tereny zielone będące w gestii spółdzielni mieszkaniowych oraz tereny działkowe.

Bariery występujące w wymiarze ekologicznym skupiają się wokół zdegradowanych i zanieczyszczonych terenów przemysłowych oraz dzikich wysypisk śmieci. Jest to potęgowane trudnościami w zakresie utrzymania porządku na części terenów, w szczególności prywatnych. Ważną barierą jest wciąż niska emisja, która łączy się z problemami ekonomicznymi zarówno po stronie części mieszkańców jak i samej gminy (stosunkowo niewielkie środki przeznaczane na te cele w porównaniu do potrzeb i ilości podmiotów zainteresowanych wsparciem). Bariery ekologiczne występują także w powiązaniu z problemami społecznymi, w tym przejawami patologii.

Tabela 43 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze ekologicznym

Potencjały rewitalizacyjne		Bariery rewitalizacyjne	
PE8.	Istniejące w Michałkowicach instytucje kultury i sportu (Park Tradycji, Zameczek, Hala Zborna), jako bazy działań na przyległych terenach zielonych	BE8.	Tereny prywatne, dzikie wysypiska, tereny pokopalniane (hałdy)
PE9.	Wykorzystanie potencjału szkół (np. edukacja ekologiczna i prozdrowotna) – SP 13 w Michałkowicach, SP 4, Gimnazjum 2, SP 5 (Nowy Świat), ZSOiZ (ul Budryka)	BE9.	Problemy społeczne – przejawy patologii
PE10.	Istnienie zagospodarowanych ogródków działkowych (Michałkowice, Nowy Świat)	BE10.	Problemy ekonomiczne po stronie władz gminy i mieszkańców (związane z niską emisją)
PE11.	Wykorzystanie potencjału spółdzielni mieszkaniowych (osiedlowe tereny zielone)		

8.2.5. Wymiar urbanistyczno-infrastrukturalny

Kluczowe szanse w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym skupiają się wokół nowych terenów inwestycyjnych, a w konsekwencji nowych miejsc pracy w otoczeniu, które poszerzają możliwości zatrudnienia mieszkańców. Istotną szansą obszaru jest przebieg w pobliżu drogi krajowej oraz niedalekie sąsiedztwo portu lotniczego. Ponadto szanse obszaru

odnoszą się do możliwości realizacji partnerskich projektów zarówno z zewnętrznymi podmiotami biznesowymi jak również publicznymi, w tym także z uwzględnieniem terenów kolejowych i pokolejowych z potencjałem turystycznym.

Najważniejszymi wyzwaniami są relacje z podmiotami konkurencyjnymi w sąsiednich miastach. Dotyczy to zarówno wysokiej atrakcyjności centrów handlowo-usługowych jak i terenów zielonych w najbliższym otoczeniu, skutkujących trudnościami w wykreowaniu równie atrakcyjnych przestrzeni w Michałkowicach i Nowym Świecie. Relacje konkurencyjne obejmują także rywalizację o inwestorów na nowoprzygotowane tereny inwestycyjne. Specyficznym wyzwaniem są relacje własnościowe z podmiotami zewnętrznymi, nierzadko funkcjonującymi z dala od miasta. Podmioty te są w posiadaniu niektórych terenów i obiektów istotnych z punktu widzenia procesów rewitalizacji obszaru przy czym część z nich nie jest zainteresowana współpracą z miastem i nie realizuje w obszarze żadnych działań, co skutkuje znacznym pogorszeniem technicznym i wizerunkowym posiadanych nieruchomości.

Tabela 44 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzU9. Rozwój terenów inwestycyjnych w sąsiednich miastach poszerzający możliwości zatrudnienia mieszkańców, SzU10. Bliskość DK94 i lotniska w Pyrzowicach, SzU11. Tereny kolejowe i tereny po kolei wąskotorowej umożliwiające stworzenie w partnerstwie z sąsiednimi miastami atrakcji i nowych szlaków turystycznych, SzU12. Potencjał partnerstwa pomiędzy sektorem publicznym i sektorem prywatnym (np. Haldex),	WU6. Wysoka atrakcyjność najbliższych terenów zielonych (Park Śląski) skutkująca zmniejszonym zainteresowaniem mieszkańców terenami rekreacyjnymi w dzielnicy, WU7. Wysoka konkurencyjność centrów handlowych w sąsiednich miastach utrudniająca wykreowanie własnych przestrzeni handlowo-usługowych, WU8. Konkurencja ze strony sąsiednich miast w pozyskiwaniu inwestorów na nowo przygotowywane tereny inwestycyjne, WU9. Część nieruchomości niedostępna lub trudnodostępna z powodów właścicielskich – np. budynek przy Parku Tradycji – właściciel w Poznaniu nie jest zainteresowany współpracą z samorządem.

8.2.6. Wymiar społeczny

Szanse dla strategicznego obszaru rewitalizacji Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze społecznym są silnie zróżnicowane przedmiotowo. Z jednej strony funkcjonowanie w regionie Szlaku Zabytków Techniki oraz rosnąca moda na turystykę przemysłową w połączeniu ze wzrostem aktywności organizacji pozarządowych mogą skutkować nowymi aktywnościami społecznymi. Z drugiej strony wydarzenia sportowe w regionie, w tym o randze mistrzowskiej lub międzynarodowej promują aktywności sportową mieszkańców. Ponadto rosnące znaczenie edukacji regionalnej i pielęgnowanie śląskiej tradycji może korzystnie wpłynąć na procesy rewitalizacyjne w wyżej wymienionym obszarze.

Do najważniejszych wyzwań należą problemy społeczne w mieście mające swoje źródła w niestabilności regionalnego rynku pracy w powiązaniu z nasilającą się presją na podnoszenie kompetencji, a szerzej jakości kapitału ludzkiego. Dodatkowo zaobserwować można ogólnokrajowe zmiany demograficzne związane ze starzeniem się społeczeństwa. Istotnym wyzwaniem jest także rozwój kultury „kikolskiej” w szczególności w odniesieniu do kibiców piłki nożnej.

Tabela 45 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze społecznym

Szanse rewitalizacyjne		Wyzwania rewitalizacyjne	
SzS7.	Rosnąca moda na turystykę przemysłową i funkcjonowanie w regionie Szlaku Zabytków Techniki,	WS5.	Rozwój „kultury kibolskiej”,
SzS8.	Wydarzenia sportowe w regionie promujące aktywność fizyczną mieszkańców,	WS6.	Problemy na regionalnym rynku pracy przekładające się na problemy społeczne w mieście,
SzS9.	Edukacja regionalna i przywiązanie do tradycji lokalnej,	WS7.	Wysoka presja na podnoszenie jakości kapitału ludzkiego,
SzS10.	Wzrost aktywności organizacji pozarządowych,	WS8.	Zmiany demograficzne - zwiększająca się ilość osób starszych.

8.2.7. Wymiar gospodarczy

Zbiór szans w wymiarze gospodarczym obejmuje trzy podstawowe grupy czynników. Po pierwsze jest to znaczący potencjał gospodarczy Katowic i Aglomeracji Górnośląskiej.

Skutkuje on zarówno dużym rynkiem zbytu, możliwością rozwoju komplementarnych funkcji w mieście, w tym w obszarze Michałkowice i Nowy Świat, jak również dostępnością usług wyższego rzędu, które mogą być istotne dla części inwestorów zewnętrznych. Po drugie dostęp do środków unijnych, w szczególności na cele inwestycyjne oraz na rozwój ekonomii społecznej. Po trzecie bliskość ważnych ciągów komunikacyjnych, drogowych, kolejowych oraz portu lotniczego.

Co ciekawe, w zbiorze wyzwań rewitalizacyjnych również można odnaleźć czynniki dotyczące wysokiego potencjału gospodarczego Katowic, ale jest on dookreślony jako wysoka atrakcyjność inwestycyjna stolicy województwa. Można także zaobserwować rosnące wymagania inwestorów odnośnie ofert inwestycyjnych, w tym poziomu infrastruktury technicznej. Z kolei w połączeniu z wyzwaniem społecznym także w wymiarze gospodarczym wyzwaniem jest niski poziom aktywności zawodowej i trudności w generowaniu nowych miejsc pracy.

Tabela 46 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze gospodarczym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzG6. Duży potencjał gospodarczy Katowic i Aglomeracji Górnośląskiej umożliwiające rozwój komplementarnych funkcji w Siemianowicach,	WG6. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna Katowic,
SzG7. Duży rynek zbytu w Aglomeracji Górnośląskiej	WG7. Niski poziom aktywności zawodowej i trudności w generowaniu nowych miejsc pracy,
SzG8. Dostęp do środków unijnych na cele inwestycyjne,	WG8. Rosnące wymagania inwestorów odnośnie ofert inwestycyjnych, w tym poziomu infrastruktury technicznej.
SzG9. Dostępność środków unijnych na rozwój ekonomii społecznej,	
SzG10. Bliskość ważnych ciągów komunikacyjnych	
SzG11. Usługi kultury wyższego rzędu dostępne w miastach Aglomeracji Górnośląskiej mogące stanowić atut dla zewnętrznych inwestorów,	

8.2.8. Wymiar ekologiczny

Szanse dla obszaru obejmują przede wszystkim możliwości pozyskiwania środków finansowych na projekty ekologiczne zarówno ze źródeł unijnych jak i krajowych np. ministerialnych. Istotne znaczenie ma również powstawanie w regionie szlaków łączących przyrodnicze i kulturalne atrakcje turystyczne, w tym także bliskość zespołu przyrodniczo krajobrazowego „Żabie Doły”. Dodatkową szansą jest wzrost zainteresowania biznesu budowaniem wizerunku w oparciu o wartości ekologiczne.

Zidentyfikowane wyzwania rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym odnoszą się do dwóch podstawowych aspektów. Po pierwsze do wymagającego poprawy niskiego poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa, a po drugie do konieczności podejmowania wspólnych działań proekologicznych przez samorządy sąsiadujących miast. Dotyczy to w szczególności koordynacji działań ekologicznych w zakresie niskiej emisji, gospodarki odpadami, ochrony wód itp.

Tabela 47 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze ekologicznym

Szanse rewitalizacyjne	Wyzwania rewitalizacyjne
SzE8. Pozyskiwanie środków europejskich oraz ministerialnych na projekty ekologiczne, SzE9. Powstawanie w regionie szlaków łączących przyrodnicze i kulturalne atrakcje turystyczne, SzE10. Bliskość zespołu przyrodniczo krajobrazowego „Żabie Doły”, SzE11. Wzrost zainteresowania biznesu budowaniem wizerunku w oparciu o wartości ekologiczne.	WE6. Wymagający poprawy niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa, WE7. Konieczność podejmowania wspólnych działań proekologicznych przez samorządy sąsiadujących miast - koordynacja działań ekologicznych w zakresie niskiej emisji, gospodarki odpadami, ochrony wód itp.

8.3. Wizja obszaru Michałkowice i Nowy Świat po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji

Michałkowice i Nowy Świat to obszar, który w wyniku rewitalizacji powinny charakteryzować następujące cechy:

- przywrócenie śląskich wartości dotyczących etosu pracy, więzi międzyludzkich, odpowiedzialności za siebie i swoją rodzinę, troski o swoje mieszkanie i jego otoczenie,

- rosnący poziom przedsiębiorczości mieszkańców na polu społecznym i biznesowym, co przejawia się w powstawaniu firm lokalnych, podejmowaniu aktywności na rzecz społeczności lokalnej, a także umiejętnym wykorzystywaniu szans na rzecz rozwoju osobistego,
- poprawiająca się struktura demograficzna dzięki napływowi nowych mieszkańców, wzmocnieniu więzi społeczności lokalnych ze swoją dzielnicą, a w konsekwencji zatrzymaniu procesów migracyjnych prowadzących do odpływu cennego kapitału ludzkiego,
- wysoka zdolność mieszkańców do kształtowania karier zawodowych, dążenie do podwyższania i systematycznego aktualizowania kwalifikacji, rosnąca aktywność na rynku pracy, wzrost kompetencji cywilizacyjnych poprawiających mobilność zawodową i społeczną,
- wysokie kompetencje społeczne i rodzinne stanowiące podstawę rozwoju społeczności lokalnej i fundament bezpieczeństwa mieszkańców,
- ograniczone zjawiska patologii społecznych – w szczególności powstrzymanie procesu przekazywania negatywnych zachowań kolejnym pokoleniom – dzięki podnoszeniu skuteczności działań pomocy społecznej i organizacji pozarządowych, aktywizacji zawodowej realizowanej przez instytucje rynku pracy, odbudowywaniu codziennych więzi sąsiedzkich,
- wysoka estetyka i pozytywna wyjątkowość przestrzeni, na którą składa się: stara, lecz odrestaurowana zabudowa atrakcyjna poprzez swoją unikatowość, funkcjonalność i dobre wyposażenie infrastrukturalne, tereny zieleni urządzonej oraz tereny rekreacyjne wykorzystujące walory przyrodnicze obszaru, obiekty pełniące funkcje kulturalne o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, a także przyjazne otoczenie zabudowy mieszkaniowej, w którego zagospodarowanie czynnie włączają się mieszkańcy,
- wyeliminowanie nieużytków, przestrzeni zaniedbanych i zdegradowanych, terenów o niewystarczającym dostępie do infrastruktury technicznej, uregulowanie struktury własnościowej terenów i obiektów do ponownego zagospodarowania, znalezienie nowych, sprawnych gospodarzy dla terenów i obiektów odgrywających ważne funkcje w przeszłości, w szczególności dla terenów przemysłowych oraz osiedli robotniczych,

- poprawa sytuacji ekologicznej obszaru będąca rezultatem uporządkowania i rekultywacji terenów zdegradowanych, wyeliminowania uciążliwości związanych z kolizją różnych funkcji realizowanych na obszarze, szczególnie funkcji obniżających jakość zamieszkania, a także wdrażaniem proekologicznych technologii w mieszkalnictwie, transporcie i przemyśle,
- wzrost zainteresowania obszarem podmiotów z otoczenia widoczny w napływie nowych mieszkańców oraz inwestorów zagospodarowujących przygotowane dla nich tereny i obiekty.

8.4. Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu.

Cel generalny

Wysoka jakość przestrzeni do mieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego integrująca i aktywizująca mieszkańców Michałkowic i Nowego Światu.

Tabela 48 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
CSU 1. Wysoka jakość obiektów i terenów służących realizacji usług społecznych	COU 1.1. Nowa jakość infrastruktury społecznej w dzielnicy COU 1.2. Nowe funkcje społeczne w rewitalizowanych obiektach
CSU 2. Dostępność miejsc umożliwiających aktywizację społeczną mieszkańców	COU 2.1. Nowe miejsca i formy organizacji społeczności lokalnej COU 2.2. Aktywność lokalna i inkluzja społeczna seniorów w przestrzeni dzielnicy
CSU 3. Wysoka jakość obiektów i terenów czasu wolnego	COU 3.1. Nowa jakość infrastruktury rekreacyjnej i zagospodarowane tereny zielone COU 3.2. Zrewitalizowane miejsca i obiekty spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań
CSU 4. Wzrost dostępności i standardu zasobów mieszkaniowych	COU 4.1. Udogodnienia w infrastrukturze mieszkaniowej dla grup potrzebujących wsparcia COU 4.2. Rozwój nowego budownictwa mieszkaniowego na terenach pokopalnianych COU 4.3. Zachowanie walorów historycznych modernizowanych budynków

CSU 5. Nowe aktywności na terenach przemysłowych	COU 5.1. Przystosowanie terenów przemysłowych do działalności gospodarczej
CSU 6. Spójność komunikacyjna i funkcjonalna dzielnicy	COU 6.1. Nowe połączenia komunikacyjne i funkcjonalne wewnątrz dzielnicy

Tabela 49 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	CS U 1.	CS U 2.	CS U 3.	CS U 4.	CS U 5.	CS U 6.	Σ
PU12. Teren inwestycyjny pod zabudowę mieszkalną – ul. Domina				x			1
PU13. Funkcjonowanie i możliwości organizacji imprez w Parku Tradycji		x	x		x		3
PU14. Tereny zielone do zagospodarowania	x	x	x				3
PU15. Obiekty historyczne, np. Zameczek, dawny Urząd Gminy, zwarte osiedle robotnicze, fontanna przy Zameczku		x	x				2
PU16. Powstający Park Biznesu					x		1
Σ	1	3	3	1	2	0	
Bariery rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	CS U 1.	CS U 2.	CS U 3.	CS U 4.	CS U 5.	CS U 6.	Σ
BU10. Brak dogodnego lokalnego połączenia drogowego (brak układu tranzytowego)						x	1
BU11. Uciążliwości dla mieszkańców ul. Kościelnej – tranzyt samochodowy i ciężarowy (Piekary - Katowice)				x		x	2
BU12. Brak wystarczających środków w stosunku do dużych potrzeb związanych z odrestaurowaniem istniejącej zabudowy.	x			x			2
BU13. Rozproszenie własnościowe (tereny pomiędzy Parkiem Górnik a Nowym Światem, teren po dawnym ogrodnictwie pomiędzy Parkiem Górnik a Kotłomontażem)		x	x		x		3
BU14. Brak rynku z prawdziwego zdarzenia	x	x	x				3
Σ	2	2	2	2	1	2	

Wśród celów rewitalizacji sformułowanych dla obszaru Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze urbanistycznym i infrastrukturalnym jako te, które znajdują szczególne wsparcie w dostępnych potencjałach wskazać można cele odnoszące się do aktywizacji społecznej mieszkańców oraz rozwoju usług czasu wolnego. Równocześnie, na osiągnięcie tych celów oddziałują zidentyfikowane bariery własnościowe oraz urbanistyczne. Jako mało realną należy uznać realizację celu szóstego odnoszącego się do spójności komunikacyjnej i funkcjonalnej

dzielnicy. Niewątpliwie, jest to cel bardzo istotny dla rewitalizacji obszaru, jednak nie znajduje on wsparcia w dostępnych potencjałach oraz podlega presji barier infrastrukturalnych.

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym wskazuje na realizowalność celów w stopniu:

- średnim w odniesieniu do celu CSU2, CSU3, CSU5 w związku z posiadanymi potencjałami, które tylko nieznacznie przewyższają zidentyfikowane bariery,
- niskim w zakresie trzech celów tj. CSU1, CSU4, CSU6 ze względu na większą ilość zidentyfikowanych barier utrudniających realizację celu w stosunku do potencjałów

Tabela 50 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze społecznym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
CSS 1. Dobre warunki dla rozwoju osobowego i zawodowego mieszkańców	COS 1.1. Wysoki poziom dostępności przestrzennej i ekonomicznej do usług społecznych decydujących o podniesieniu jakości życia w dzielnicy COS 1.2. Edukacja i aktywizacja na rzecz przywracania, wzmacniania, kreowania mobilności zawodowej różnych grup wrażliwych na rynku pracy
CSS 2. Zintegrowana i zaangażowana w rozwój swojej dzielnicy społeczność lokalna	COS 2.1. Integracja mieszkańców dzielnicy i zapobieganie zjawiskom wykluczenia społecznego COS 2.2. Wzrost poczucia odpowiedzialności mieszkańców za swoją dzielnicę
CSS 3. Wysoki poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców	COS 3.1. Wysoki poziom kompetencji mieszkańców w zakresie kształtowania własnych karier zawodowych COS 3.2. Przedsiębiorczość mieszkańców wykorzystywana na rzecz samozatrudnienia oraz tworzenia miejsc pracy w dzielnicy
CSS 4. Wzrost możliwości aktywnego i twórczego wykorzystywanie czasu wolnego przez grupy problemowe	COS 4.1. Wzrost zainteresowania osób z grup zagrożonych korzystaniem z oferty czasu wolnego połączony z podnoszeniem finansowej i kompetencyjnej dostępności oferty COS 4.2. Rosnący poziom świadomości mieszkańców, w tym z grup problemowych w zakresie zdrowego trybu życia
CSS 5. Współdziałanie mieszkańców w osiągnięciu wysokiej jakości zamieszkania w dzielnicy	COS 5.1. Dbłość mieszkańców o mieszkania i urządzenia dostępne w przestrzeniach publicznych osiedli COS 5.2. Poszanowanie przez mieszkańców zasad współżycia społecznego
CSS 6. Wysokie kompetencje zawodowe mieszkańców odpowiadające nowej strukturze gospodarczej miasta	COS 6.1. Wykształcenie nowych kadr dla nowych działalności gospodarczych w mieście

Tabela 51 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze społecznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze społecznym	CSS 1.	CSS 2.	CSS 3.	CSS 4.	CSS 5.	CSS 6.	Σ
PS10. Wzrost zasobów mieszkaniowych (Osiedle Basztowe, budownictwo jednorodzinne)					x	x	2
PS11. Wykorzystanie potencjału społecznego poprzez Park Tradycji, Kompleks Sportowy Michał, Park Górnik	x	x		x			3
PS12. Wykorzystanie potencjału parafialnego Kościoła Św. Michała	x	x		x	x		4
PS13. Wykorzystanie filii bibliotecznych (1 i 7) Miejskiej Biblioteki Publicznej	x	x		x			3
PS14. Działalność szkół i przedszkoli na tym terenie z wykorzystaniem infrastruktury tych placówek	x	x	x	x	x		5
PS15. Poczucie więzi lokalnej		x			x		2
Σ	4	5	1	4	4	1	
Barier rewitalizacyjne w wymiarze społecznym	CSS 1.	CSS 2.	CSS 3.	CSS 4.	CSS 5.	CSS 6.	Σ
BS10. Zdegradowana infrastruktura lokalowa	x			x			2
BS11. Brak otwartości na zmiany lokalnej społeczności	x	x	x	x		x	5
BS12. Poczucie wykluczenia społeczności Nowego Świata	x	x	x	x	x		5
BS13. Negatywne nastawienie do aktywności społecznej		x		x	x		3
BS14. Powielanie negatywnych zachowań rodzic – dziecko		x	x	x	x	x	5
BS15. Wysokie poczucie odrębności dzielnicowej Michałkowic		x					1
Σ	3	5	3	5	3	2	

Zbliżona ilość i ranga potencjałów oraz barier powiązanych z realizacją poszczególnych celów strategicznych skutkuje wzajemnym równoważeniem się czynników wewnętrznych wspomagających i utrudniających realizację celów. W związku z tym nie można wskazać na cel którego realizacja byłaby możliwa w stopniu wysokim. W związku z tym analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze społecznym wskazuje na realizowalność celów w stopniu:

- średnim w odniesieniu do celu CSS1, CSS2, CSS5 w związku z posiadanymi potencjałami, które są jednakże równoważone przez zidentyfikowane bariery,

- niskim w zakresie trzech celów tj. CSS3, CSS4 i CSS6 ze względu na większą ilość zidentyfikowanych barier utrudniających realizację celu w stosunku do potencjałów wspomagających jego realizację.

Tabela 52 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze gospodarczym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
CSG 1. Integracja rozwoju gospodarczego z rozwojem rynku pracy	COG 1.1. Partnerstwo lokalnego biznesu i edukacji na rzecz podwyższania i uelastyczniania kwalifikacji zawodowych COG 1.2. Nowe funkcje gospodarcze na rewitalizowanych obszarach COG 1.3. Rozwój przedsiębiorczości społecznej
CSG 2. Kreowanie lokalnego rynku usług czasu wolnego	COG 2.1. Wzrost popytu na ofertę twórczego spędzania czasu wolnego wspierającą aktywizację zawodową i integrację społeczną COG 2.2. Wzbogacenie i podnoszenie jakości oferty czasu wolnego dostępnej w przestrzeniach i obiektach (instytucjach) publicznych COG 2.3. Dostępność infrastruktury wspierającej rozwój komercyjnej i niekomercyjnej oferty usług czasu wolnego, w tym infrastruktury komunikacyjnej i przestrzeni wypoczynku COG 2.4. Rozwój lokalnych firm oferujących usługi czasu wolnego
CSG 3. Wykorzystanie lokalnych potencjałów na rzecz przeobrażeń struktury gospodarczej	COG 3.1. Partnerstwo sektora samorządowego, biznesowego i obywatelskiego w kreowaniu kierunków rozwoju gospodarczego miasta COG 3.2. Wysoka atrakcyjność i skuteczna promocja terenów inwestycyjnych COG 3.3. Rozwój przedsiębiorczości społecznej sprzyjający aktywizacji gospodarczej mieszkańców
CSG 4. Dogodne warunki dla powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych	COG 4.1. Przyjazny „klimat” dla nowej przedsiębiorczości COG 4.2. Przywracanie wartości terenów i obiektów przemysłowych w rozwoju gospodarczym i społecznym miasta

Tabela 53 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze gospodarczym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym		CSG 1.	CSG 2.	CSG 3.	CSG 4.	Σ
PG10.	Dobra lokalizacja – położenie obszaru (zwłaszcza Michałkowic) i jego połączenie z innymi częściami miasta oraz innymi miejscowościami	x	x	x	x	4
PG11.	Tereny przeznaczone na działalność gospodarczą, szczególnie tereny w rejonie ul Bytomskiej blisko DK 94 (gdzie już lokują się nowe inwestycje komercyjne)	x		x	x	3
PG12.	Położenie Powiatowego Urzędu Pracy właśnie w tej dzielnicy – usługi rynku pracy „tu na miejscu”	x		x	x	3
PG13.	Dobra opinia na temat części Michałkowic – cały obszar od przejazdu kolejowego przy ul Oświęcimskiej do ronda ze Skarbnikiem przy kościele		x	x	x	3
Σ		3	2	4	4	
Bariery rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym		CSG 1.	CSG 2.	CSG 3.	CSG 4.	Σ
BG9.	Niekorzystna struktura ludności pod względem wieku – duży udział ludności w wieku poprodukcyjnym (zwłaszcza Michałkowice)	x		x	x	3
BG10.	Mało chęci do wychodzenia z inicjatywą gospodarczą wśród społeczności lokalnej	x		x	x	3
BG11.	Fatalna opinia na temat rejonu Nowy Świat	x	x	x	x	4
Σ		3	1	3	3	

Rozpoznane uwarunkowania realizacji celów strategicznych w wymiarze gospodarczym w bardzo silny sposób oddziałują na realizację postawionych celów. Cele dotyczące przeobrażeń struktury gospodarczej oraz powstawania nowych podmiotów gospodarczych podlegają oddziaływaniom wszystkich kluczowych potencjałów i barier zlokalizowanych w obszarze Michałkowic i Nowego Świata. Silny wpływ potencjałów i barier widoczny jest także w przypadku celu odnoszącego się do integracji rozwoju gospodarczego z rynkiem pracy. Najmniejszy, ale także istotny wpływ mają potencjały i bariery na realizację celu drugiego, który zorientowany jest na rozwój usług czasu wolnego.

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze gospodarczym wskazuje zatem na realizowalność celów w stopniu:

- średnim w odniesieniu do celu CSG2, CSG3, CSG4 w związku przewagą ilościową potencjałów nad zidentyfikowanymi barierami,
- niskim w zakresie celu CSG1 ze względu na zrównoważenie ilościowe potencjałów i barier w połączeniu z większym ciężarem gatunkowym barier rewitalizacyjnych.

Tabela 54 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze ekologicznym

Cele strategiczne	Cele operacyjne
CSE 1. Integracja mieszkańców wokół walorów przyrodniczych dzielnicy	COE 1.1. Zrewitalizowane obiekty i nowe przestrzenie publiczne wspomagające integrację mieszkańców COE 1.2. Wzrost świadomości ekologicznej
CSE 2. Wykorzystanie walorów przyrodniczych dzielnicy dla rozwoju oferty czasu wolnego	COE 2.1. Zrewitalizowane obiekty i nowe przestrzenie kultury i rekreacji COE 2.2. Nowe tereny rekreacyjno-sportowe
CSE 3. Poprawa warunków ekologicznych w miejscu zamieszkania	COE 3.1. Poprawa jakości środowiska dzięki rozwiązaniom proekologicznym w budownictwie mieszkaniowym
CSE 4. Proekologiczne przekształcenie krajobrazu terenów przemysłowych	COE 4.1. Edukacja ekologiczna i ochrona bioróżnorodności COE 4.2. Nowe miejsca wypoczynku i rekreacji
CSE 5. Bezpieczny i ekologiczny system komunikacyjny	COE 5.1. Rozwój sieciowego transportu proekologicznego – nowe połączenia piesze, rowerowe i tramwajowe COE 5.2. Sprawna i bezpieczna infrastruktura drogowa

Tabela 55 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze ekologicznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Potencjały rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym	CSE 1.	CSE 2.	CSE 3.	CSE 4.	CSE 5.	Σ
PE8. Istniejące w Michałkowicach instytucje kultury i sportu (Park Tradycji, Zameczek, Hala Zborna), jako bazy działań na przyległych terenach zielonych	x	x		x		3
PE9. Wykorzystanie potencjału szkół (np. edukacja ekologiczna i prozdrowotna) – SP 13 w Michałkowicach, SP 4, Gimnazjum 2, SP 5 (Nowy Świat), ZSOiZ (ul Budryka)	x			x		3
PE10. Istnienie zagospodarowanych ogródków działkowych (Michałkowice, Nowy Świat)						0
PE11. Wykorzystanie potencjału spółdzielni mieszkaniowych (osiedlowe tereny zielone)	x	x		x		3
Σ	3	2	0	3	0	
Barier rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym	CSE 1.	CSE 2.	CSE 3.	CSE 4.	CSE 5.	Σ
BE8. Tereny prywatne, dzikie wysypiska, tereny pokopalniane (hałdy)	x	x		x	x	4
BE9. Problemy społeczne – przejawy patologii	x			x		2
BE10. Problemy ekonomiczne po stronie władz gminy i mieszkańców (związane z niską emisją)			x			1
Σ	2	1	1	2	1	

Stosunkowo nieduża liczba czynników, a w konsekwencji również ich umiarkowany wpływ na realizację poszczególnych celów skutkuje brakiem realizowalności celów strategicznych w stopniu wysokim.

Analiza bilansu potencjałów i barier rewitalizacyjnych w wymiarze ekologicznym wskazuje zatem na realizowalność celów w stopniu:

- średnim w odniesieniu do celu CSE1, CSE2, CSE4 w związku z posiadanymi potencjałami i nieznacznie przewyższającymi zidentyfikowane bariery,
- niskim w zakresie dwóch celów tj. CSE3 i CSE5 ze względu na brak potencjałów wspomagających bezpośrednio osiągnięcie celu jednocześnie przy zidentyfikowanej barierze.

Tabela 56 Zestawienie celów strategicznych rewitalizacji obszaru Michałkowice i Nowy Świat według stopnia realizowalności pod wpływem analizy potencjałów i barier rewitalizacyjnych

Wymiary	Stopień realizowalności średni	Stopień realizowalności niski
urbanistyczno-infrastrukturalny	<p>CSU 2. Dostępność miejsc umożliwiających aktywizację społeczną mieszkańców</p> <p>CSU 3. Wysoka jakość obiektów i terenów czasu wolnego</p> <p>CSU 5. Nowe aktywności na terenach przemysłowych</p>	<p>CSU 1. Wysoka jakość obiektów i terenów służących realizacji usług społecznych</p> <p>CSU 4. Wzrost dostępności i standardu zasobów mieszkaniowych</p> <p>CSU 6. Spójność komunikacyjna i funkcjonalna dzielnicy</p>
społeczny	<p>CSS 1. Dobre warunki dla rozwoju osobowego i zawodowego mieszkańców</p> <p>CSS 2. Zintegrowana i zaangażowana w rozwój swojej dzielnicy społeczność lokalna</p> <p>CSS 5. Współdziałanie mieszkańców w osiąganiu wysokiej jakości zamieszkania w dzielnicy</p>	<p>CSS 3. Wysoki poziom aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców</p> <p>CSS 4. Wzrost możliwości aktywnego i twórczego wykorzystywania czasu wolnego przez grupy problemowe</p> <p>CSS 6. Wysokie kompetencje zawodowe mieszkańców odpowiadające nowej strukturze gospodarczej miasta</p>
gospodarczy	<p>CSG 2. Kreowanie lokalnego rynku usług czasu wolnego</p> <p>CSG 3. Wykorzystanie lokalnych potencjałów na rzecz przeobrażeń struktury gospodarczej</p> <p>CSG 4. Dogodne warunki dla powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych</p>	<p>CSG 1. Integracja rozwoju gospodarczego z rozwojem rynku pracy</p>
ekologiczny	<p>CSE 1. Integracja mieszkańców wokół walorów przyrodniczych dzielnicy</p> <p>CSE 2. Wykorzystanie walorów przyrodniczych dzielnicy dla rozwoju oferty czasu wolnego</p> <p>CSE 4. Proekologiczne przekształcenie krajobrazu terenów przemysłowych</p>	<p>CSE 3. Poprawa warunków ekologicznych w miejscu zamieszkania</p> <p>CSE 5. Bezpieczny i ekologiczny system komunikacyjny</p>

Źródło: opracowanie własne

9. Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne dla obszaru rewitalizacyjnego.

9.1. Kierunki i projekty

Tabela 57 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym

Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym
<p><u>Kierunek działań urbanistyczno-infrastrukturalny IU</u> Przebudowa energetyczna starej zabudowy z zachowaniem postindustrialnej architektury</p>
<p>Projekt 1U Projekt wsparcia modernizacji kamienic stanowiących zasób publiczny i prywatny w Śródmieściu</p>
<p>Kierunek IU Kreowanie estetycznej i funkcjonalnej, centralnej przestrzeni publicznej przy wykorzystaniu specyficznej zabudowy Michałkowic</p>
<p>Projekt 2U (rdzeniowy) Reprezentacyjna przestrzeń publiczna w centrum Michałkowic – pl. 11-go Listopada, Planty Michałkowickie, Dom Technika „Zameczek” z Parkiem „Górnik”. ZIT 10.3.1_9b</p>
<p>Projekt 3U (rdzeniowy) Rewitalizacja Pałacu Rheinbabenów na cele społeczno-aktywizacyjno-integracyjne. ZIT 10.3.1_9b</p>
<p><u>Kierunek działań urbanistycznych IIU</u> Rewitalizacja reprezentacyjnych przestrzeni publicznych Śródmieścia</p>
<p>Projekt 4U Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo-Parkowego Donnermarcków wraz z terenami przyległymi</p>
<p>Projekt 5U Poprawa infrastruktury zabytkowej Pływalni w Siemianowicach Śląskich</p>
<p>Projekt 6U (rdzeniowy) Rozwój infrastruktury usługowej i mieszkaniowej w Siemianowicach Śląskich SORSAL ZIT 10.2.1_9a</p>
<p>Kierunek IIU Stworzenie warunków do podjęcia nowych funkcji na terenach przemysłowych</p>
<p>Projekt 7U Nowe funkcje na terenach pomiędzy Parkiem Górnik a Nowym Światem</p>

Tabela 58 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze społecznym

kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze społecznym
<u>Kierunek działań społecznych IS (CENTRUM I SROKOWIEC):</u>
Tworzenie miejsc i przestrzeni dla rozwoju osobowego i spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi i młodzieży oraz osób starszych
Projekt 1S Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich dla rodzin z dziećmi: Park Hutnik, Park Miejski, aleje spacerowe (place zabaw, siłownie na powietrzu)
Projekt 2S Zagospodarowanie parterów na świetlice, Centrum Usług Społecznych, kluby dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, osoby starsze)
Projekt 3S (rdzeniowy) Rewitalizacja społeczna rejonu ulic Matejki i Fabrycznej wraz ze stworzeniem świetlicy kulturalno-środowiskowej dla młodzieży ZIT 10.2.1._9iv
Kierunek IS (MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM)
Tworzenie miejsc dla aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców
Projekt 4S Nowe oblicze Nowego Światu – centrum społeczno-kulturalne osiedla z ofertą świetlicy środowiskowej i zagospodarowania czasu wolnego.
Projekt 5S (rdzeniowy) SORSAL Siemianowicki Obszar Rewitalizacji Społecznej i Aktywności Lokalnej ZIT 9.1.1._9i
<u>Kierunek działań społecznych IIS (MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM):</u>
Budownictwo mieszkaniowe dedykowane rodzinom wielodzietnym o niskim statusie materialnym oraz osobom starszym wymagającym opieki
Projekt 6S Stworzenie Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych
Projekt 7S (rdzeniowy) Budowa i tworzenie mieszkań komunalnych w tym lokali socjalnych na obszarze rewitalizacji oraz usługi społeczne dla mieszkańców z terenów zdegradowanych_ ZIT.9.2.1
Kierunek IIS (MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM)
Tworzenie nowej oferty edukacyjnej i sportowo - rekreacyjnej
Projekt 8S Aktywni na sportowo - turniej dzielnic oraz amatorska liga piłkarska.
Kierunek IIS (MICAŁKOWICE Z NOWYM ŚWIATEM)
Budowa pozytywnego wizerunku Michałkowic i Nowego Światu
Projekt 9S Integracja Michałkowic i Nowego Światu z pozostałą częścią miasta poprzez wspólne i cykliczne działania kulturalne.

Tabela 59 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym

Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym
<p style="text-align: center;"><u>Kierunek działań gospodarczych IG</u></p> <p style="text-align: center;">Stworzenie przestrzeni biznesowych na terenach pohutniczych i Srokowca we wsparciem przedsiębiorczości i odnową środowiska przyrodniczego</p> <p>Projekt 1G Rewitalizacja terenu byłej Huty „Jedność” S.A. poprzez nadanie nowych funkcji techniczno-produkcyjnych</p> <p>Projekt 2G (rdzeniowy) Biznes Park Srokowiec spójny komunikacyjnie z GPP - Górnośląskim Parkiem Przemysłowym w Katowicach – uzbrojenie terenów brownfield ZIT-3.1.1_3a</p> <p style="text-align: center;"><u>Kierunek działań gospodarczych IIG</u></p> <p style="text-align: center;">Aktywizacja zawodowa ukierunkowana na rozwój drobnego biznesu i firm rzemieślniczych</p> <p>Projekt 3G Rozwój instytucji wspomagających i kreujących przedsiębiorczość</p> <p>Projekt 4G Poprawa warunków i klimatu dla lokalnego biznesu oraz inwestorów zewnętrznych</p> <p>Projekt 5G (rdzeniowy) Tworzenie warunków dla reintegracji zawodowej mieszkańców, w tym możliwości samozatrudnienia ZIT.7.3.1</p> <p>Projekt 6G Program aktywizacji i wykorzystania potencjału seniorów ułatwiający powrót rodziców na rynek pracy.</p>

Tabela 60 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym

Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym
<u>Kierunek działań ekologicznych IE</u>
Utworzenie ścieżek rowerowych i alei spacerowych wraz z infrastrukturą oraz włączenie społeczności lokalnej w projekty ekologiczne realizowane w Śródmieściu
Projekt 1E Stworzenie Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego wraz z rozbudową rowerowych szlaków komunikacyjnych oraz punktów przesiadkowych (ZIT 4.5.1._4e)
Projekt 2E Zieleń miejska – naturalne bogactwo miejskie (POIS_2.5)
<u>Kierunek IE</u>
Budowanie świadomości i promocja zachowań proekologicznych
Projekt 3E Likwidacja niskiej emisji poprzez wymianę i modernizację indywidualnych źródeł ciepła ZIT 4.3.1._4c
Projekt 4E Likwidacja niskiej emisji poprzez podłączenie budynków do sieciowych nośników ciepła ZIT 4.3.1._4c
Projekt 5E Projekt likwidacji niskiej emisji. (Promocja budownictwa pasywnego, jako działanie dodatkowe)
Projekt 6E Niskoenergetyczne budynki użyteczności publicznej - ZIT 4.3.1._4c

Dodatkowe projekty w formule ZIT dotyczące zarówno obszaru strategicznego „Śródmieście i Srokowiec” jak i „Michałkowice i Nowy Świat” jak i całego miasta, ale wpływające na rewitalizację.

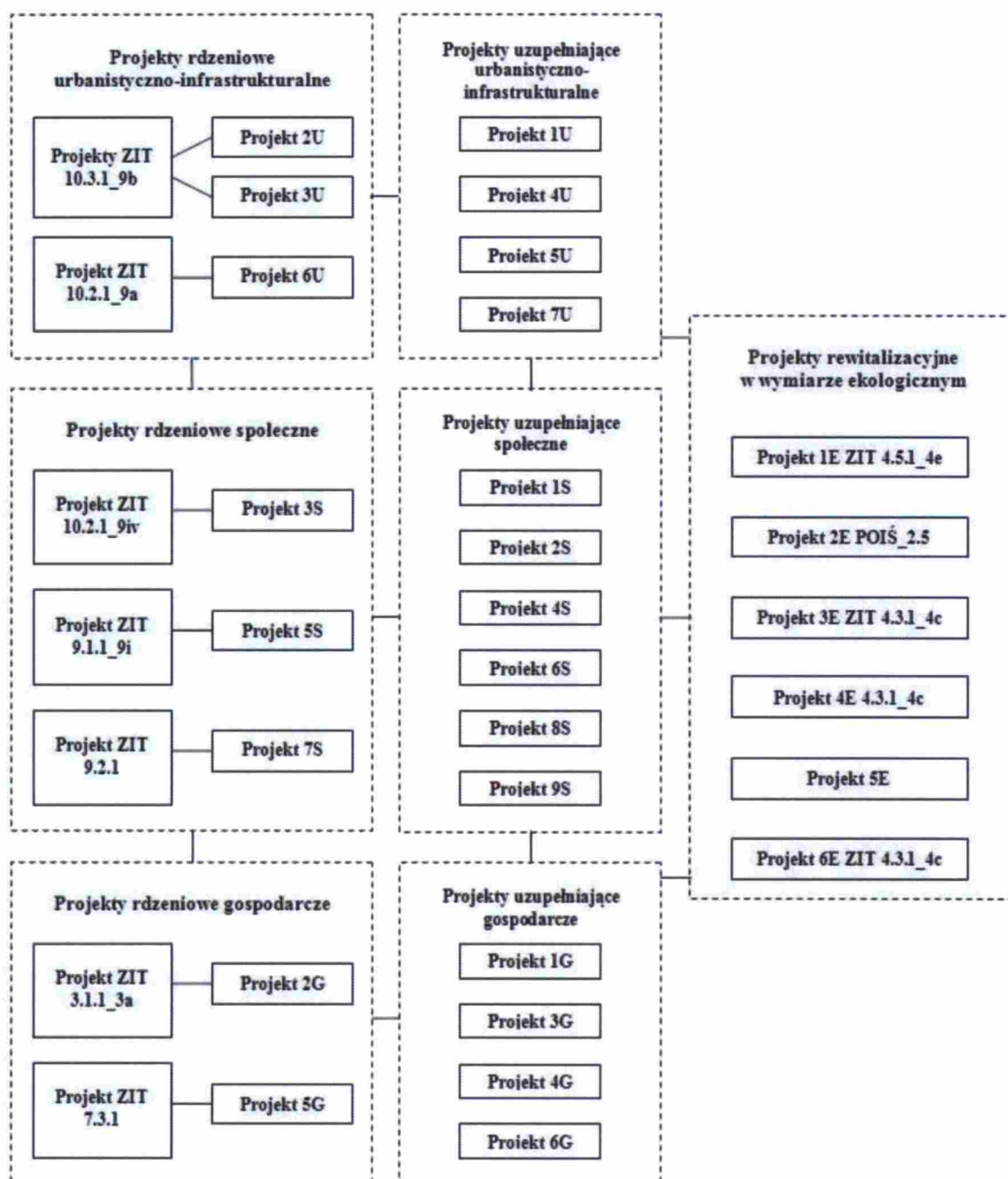
1. Bezpieczne Siemianowice. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Siemianowice Śląskie.
2. Jasno, bezpiecznie i ekologicznie – wymiana opraw oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem rozwiązań z zakresu oszczędności energii – 4.5.1 typ 4 ZIT
3. Zielone Płuca Miast - ochrona i wykorzystanie zasobów przyrodniczych Miasta Siemianowice Śląskie wraz z kampanią informacyjno-edukacyjną. Ochrona bioróżnorodności i zasobów przyrodniczych - Stawy Brysiowe, Park Bytkowski – 5.4.1 ZIT

4. Modernizacja basenu przy Zespole Szkół Sportowych w zakresie zmiany istniejącego systemu podgrzewu wody na system z zastosowaniem OZE – 4.1.1 ZIT
5. Rozwój kompetencji i dopasowanie do potrzeb rynku pracy uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych Siemianowic Śląskich – 12.2.1 ZIT
6. Wzmocnienie potencjału szkolnictwa zawodowego w mieście Siemianowice Śląskie – 11.2.1 ZIT
7. Poprawa dostępności do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 roku życia
8. Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców gminy (pośrednictwo pracy, staże, samozatrudnienie)
9. Poprawa infrastruktury Szpitala Miejskiego w Siemianowicach Śląskich
10. Program renowacji zabytków miejskich
11. Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów w Siemianowicach Śląskich
12. Poprawa jakości zdrowia poprzez programy profilaktyczne (alkoholizm, przemoc).
13. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz kanalizacji deszczowej na terenie miasta.
14. Unieszkodliwianie azbestu oraz innych materiałów szkodliwych.
15. Kształcenie ustawiczne i zawodowe mieszkańców Gminy Siemianowice Śląskie.

W ramach powyższych projektów będą realizowane pojedyncze inicjatywy wpisujące się w realizację celów Lokalnego Programu Rewitalizacji w poszczególnych wymiarach.

W aktualnej definicji pojęcia rewitalizacji za priorytetowe uznawane są projekty koncentrujące się na rozwiązywaniu problemów społecznych. Natomiast projekty typowo infrastrukturalne (tzw. twarde) powinny być zawsze powiązane z tymi społecznymi, mając względem nich charakter działań wspierających i komplementarnych. Projektami spełniającymi kryteria współczesnej definicji są oczywiście również projekty, które w sposób kompleksowy zawierają w sobie zarówno komponent społeczny, jak i infrastrukturalny. Mając na uwadze powyższe założenia należy przyjąć, że projekty strategicznego obszaru rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca układają się w wiązki przedstawione na rysunku poniżej.

Rysunek 7 Wiązki projektów strategicznego obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Projektami rdzeniowymi są w pierwszej kolejności projekty **SORSAL** (Siemianowicki Obszar Rewitalizacji Społecznej i Aktywizacji Lokalnej), które łączą się z pozostałymi dwoma rdzeniowymi projektami społecznymi, mającymi jednakże kompleksowy charakter, gdyż zawierają w sobie również zadania infrastrukturalne, takie jak: centrum społeczno-kulturalne

oraz Centrum Usług Społecznych. Szczególnie istotnym projektem podnoszącym atrakcyjność Śródmieścia jest rewitalizacja Zespołu Pałacowo-Parkowego Donnesmarcków, który oprócz modernizacji obiektu wraz z otoczeniem zakłada wykreowanie oferty społecznej, kulturalnej i biznesowej wykorzystujące potencjał w postaci walorów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Osobną, komplementarną grupę projektów społecznych o charakterze integracyjnym, edukacyjnym oraz sportowo-rekreacyjnym stanowią projekty uzupełniające: turniej dzielnic i amatorska liga piłkarska oraz cykliczne integracyjne działania kulturalne.

Projektami rdzeniowymi są też kompleksowe działania związane z modernizacją zabudowy śródmiejskiej w szczególności poprzez stworzenie nowej reprezentacyjnej przestrzeni publicznej w Michałkowicach oraz rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego Zameczku. Z kolei projekty gospodarcze zostały umiejscowione w dwóch wiązkach – pierwszej odnoszącej się do projektów przyczyniających się do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz większej aktywności na rynku pracy oraz drugiej odnoszącej się do oferty terenów inwestycyjnych. Rdzeniowym projektem ekologicznym jest projekt likwidacji niskiej emisji w połączeniu z działaniami planowanymi w ramach ZIT (4.3.1._4c). Dopełnieniem programu są projekty urbanistyczne i ekologiczne, które stanowią uzupełnienie pozostałych projektów.

9.2. Plan rzeczowo-finansowy realizacji projektów rewitalizacyjnych

Tabela 61 Wykaz szacunkowych kosztów projektów

Kod projektu	Nazwa projektu	Okres realizacji	Szacunkowy koszt (zł)	Planowane źródła finansowania
Projekt 1U	Projekt wsparcia modernizacji kamienic stanowiących zasób publiczny i prywatny w Śródmieściu	2016-2020	brak	WFOŚiGW, Wojewódzki Konserwator Zabytków, środki własne mieszkańców, środki własne gminy
Projekt 2U	Reprezentacyjna przestrzeń publiczna w centrum Michałkowic – pl. 11-go Listopada, Planty Michałkowickie, Dom	2016-2018 2019-2022	brak	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach

	Technika „Zameczek” z Parkiem „Górnik” - ZIT 10.3.1			projektów unijnych i z innych źródeł zewnętrznych
Projekt 3U	Rewitalizacja Pałacu Rheinbabenów na cele społeczno-aktywacyjno-integracyjne – ZIT 10.3.1	2017-2018 2019-2020	3 000 000	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych i z innych źródeł zewnętrznych, prywatny inwestor
Projekt 4U	Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo-Parkowego Donnermarcków wraz z terenami przyległymi	2016-2022	40 mln	Inwestor prywatny
Projekt 5U	Poprawa infrastruktury zabytkowej Pływalni Miejskiej w Siemianowicach Śląskich	2018-2020	Ok. 2 mln zł	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych i z innych źródeł zewnętrznych
Projekt 6U	Rozwój infrastruktury usługowej i mieszkaniowej w Siemianowicach Śląskich SORSAL – ZIT 10.2.1 (mieszkania socjalne)	2015-2017	1 344 800,60	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych i z innych źródeł zewnętrznych
Projekt 7U	Nowe funkcje na terenach pomiędzy Parkiem Górnik a Nowym Światem.	brak	brak	W przypadku zmian w MPZP, analiza skutków finansowych dla budżetu Gminy. W pozostałym zakresie koszty ponosi Inwestor.
Projekt 1S	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich dla rodzin z dziećmi: Park Hutnik, Park Miejski, aleje spacerowe	2015-2022	2 000 000	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych i z innych źródeł zewnętrznych

Projekt 2S	Zagospodarowanie parterów na świetlice, CUSy, kluby dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, osoby starsze)	2016-2020	Brak danych	środki własne Gminy, program MPiPS „Senior - Wigor” (do 2020r) lub środki własne prywatnych inwestorów
Projekt 3S	Rewitalizacja społeczna rejonu ulic Matejki i Fabrycznej wraz ze stworzeniem świetlicy kulturalno-środowiskowej dla młodzieży – ZIT 10.2.1	2016-2017	486 235,15	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych, prywatni inwestorzy
Projekt 4S	Nowe oblicze Nowego Światu – centrum społeczno-kulturalne osiedla z ofertą świetlicy środowiskowej i zagospodarowania czasu wolnego.	2016-2020	Brak danych	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych, prywatni inwestorzy, programy rządowe
Projekt 5S	SORSAL Siemianowicki Obszar Rewitalizacji Społecznej i Aktywności Lokalnej – ZIT 9.1.1	2017-2019	1,6 mln	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych
Projekt 6S	Stworzenie Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych	2016-2022	Brak danych	środki własne Gminy program MPiPS „senior - Wigor” (do 2020r)
Projekt 7S	Budowa i tworzenie mieszkań komunalnych w tym lokali socjalnych na obszarze rewitalizacji oraz usługi społeczne dla mieszkańców z terenów zdegradowanych	2016 - 2017	1 200 000	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych
Projekt 8S	Aktywni na sportowo - turniej dzielnic oraz amatorska liga piłkarska.	2016-2022	Brak	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów

				unijnych; środki od partnerów (firm lokalnych); środki z Ministerstwa Sportu; granty na poprawę jakości życia w środowisku lokalnym (ogłaszane często przez podmioty prywatne, np. banki oraz fundacje);
Projekt 9S	Integracja Michałkowic i Nowego Świata z pozostałą częścią miasta poprzez wspólne i cykliczne działania kulturalne.	2016-2022	20 tys. zł	środki własne Gminy, Siemianowickie Centrum Kultury, sektor prywatny (sponsorzy).
Projekt 1G	Rewitalizacja terenu byłej Huty „Jedność” S.A. poprzez nadanie nowych funkcji techniczno-produkcyjnych	2016-2022	brak	Inwestor prywatny
Projekt 2G	Biznes Park Srokowiec spójny komunikacyjnie z GPP - Górnośląskim Parkiem Przemysłowym w Katowicach – uzbrojenie terenów brownfield – ZIT 3.1.1	2016-2020	4 000 000	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych
Projekt 3G	Rozwój instytucji wspomagających i kreujących przedsiębiorczość	Od 2016	Ok. 50 tys.	Środki Gminy
Projekt 4G	Poprawa warunków i klimatu dla lokalnego biznesu oraz inwestorów zewnętrznych	Od 2016	Ok. 20 tys.	Środki Gminy
Projekt 5G	Tworzenie warunków dla reintegracji zawodowej mieszkańców, w tym możliwości samozatrudnienia_7.3.1 ZIT	2017-2019	Ok. 800 tys.	RPO WSL 2014-2020, środki Gminy
Projekt 6G	Program aktywizacji i wykorzystania potencjału seniorów ułatwiający powrót rodziców na rynek pracy.	2016-2022	350 000	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach

				projektów unijnych, środki od Partnerów, środki ministerialne
Projekt 1E	Stworzenie Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego wraz z rozbudową rowerowych szlaków komunikacyjnych oraz punktów przesiadkowych – ZIT 4.5.1	2016 - 2018	8,9 mln	środki własne Gminy i środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych
Projekt 2E	Zieleń miejska – naturalne bogactwo miejskie	2016-2019	4 000 000	POIS
Projekt 3E	Likwidacja niskiej emisji poprzez wymianę i modernizację indywidualnych źródeł ciepła oraz poprzez podłączenie budynków do sieciowych nośników ciepła – ZIT 4.3.1	2016-2017	1,2 mln	RPO oraz środki własne Gminy
Projekt 4E	Projekt likwidacji niskiej emisji. (Promocja budownictwa pasywnego, jako działanie dodatkowe) - ZIT 4.1.1., 4.3.1.	2016 2017	200 tys.	Środki własne Gminy oraz środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych (RPO WSL 2014-2020)
Projekt 5E	Niskoenergetyczne budynki użyteczności publicznej – ZIT 4.3.1.	2015-2018	9 500 000	Środki własne Gminy oraz środki zewnętrzne w ramach projektów unijnych (RPO WSL 2014-2020)

10. System komunikacji społecznej LPR na lata 2016-2022

10.1. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces tworzenia LPR

Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji będą wynikały z szczegółowych zasad działania Zespołu ds. rewitalizacji i Komitetu Rewitalizacji, które zostaną przyjęte przez Radę Miasta Siemianowice Śląskie w odrębnej uchwale. Poniżej zaprezentowane zostały ponadto wybrane elementy przebiegu procesu uspołecznienia opracowania dokumentu, w tym opiniowania proponowanych projektów rewitalizacyjnych przez mieszkańców Siemianowic Śląskich.

Punktem wyjścia dla działań rewitalizacyjnych było zebranie danych o aktualnej sytuacji przestrzenno-społeczno-gospodarczej miasta, poddanie ich analizie i zdiagnozowanie potencjalnych obszarów potrzebujących interwencji. Po przeprowadzeniu diagnozy sytuacji kryzysowej i wyznaczeniu obszarów strategicznych (Michałkowice z „Nowym Światem”, Śródmieście ze Srokowcem), zorganizowany został cykl 4 spotkań warsztatowych między innymi z udziałem pracowników Urzędu Miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy, gminnych jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, podczas których określone zostały cele rewitalizacji miasta, rozpoznane i ocenione potencjały i bariery, a także szanse i wyzwania rewitalizacji wyznaczonych obszarów Siemianowic Śląskich.

Analiza tych czynników oraz wzajemnego ich oddziaływania stanowiła podstawę dla kreowania projektów/działań rewitalizacyjnych. W efekcie prac warsztatowych powstała lista 27 propozycji projektów rewitalizacyjnych dla obszaru Michałkowice i „Nowy Świat” oraz 23 propozycji dla obszaru Śródmieście i Srokowiec, które w postaci anonimowych ankiet zostały poddane pod opinię mieszkańców. Każda osoba miała możliwość wypowiedzenia się na temat istotności proponowanych projektów rewitalizacyjnych, poprzez wskazanie odpowiedzi określającej stopień ważności projektu dla danego obszaru rewitalizacji. Ankiety dostępne były w budynkach Urzędu Miasta oraz zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Miasta z możliwością elektronicznego ich wypełnienia, bez konieczności drukowania i wysyłania drogą pocztową. Zwolennicy wersji papierowej mieli jednak możliwość wydruku formularza ankiety, by następnie go wypełnić i dostarczyć do Urzędu Miasta. Swoje uwagi i pytania można

było także zgłaszać telefonicznie lub pocztą elektroniczną na wskazane dane kontaktowe. Dodatkowo w celu ułatwienia wyrażenia swojej opinii na temat proponowanych projektów rewitalizacyjnych, uruchomione zostały punkty wypełniania ankiet w czasie trwania wybranych imprez miejskich, jak np. minione Dni Siemianowic Śląskich w SCK-Parku Tradycji, czy w czasie trwania imprezy z cyklu "Ludzie z pasją" w SCK-Willi Fitznera. Oprócz projektów rewitalizacyjnych wykreowanych w czasie spotkań warsztatowych, każdy mieszkaniec Siemianowic Śląskich miał możliwość zaproponowania własnych, dodatkowych propozycji działań rewitalizacyjnych w obu obszarach strategicznych.

Okres opiniowania propozycji projektów rewitalizacyjnych trwał od 12 czerwca do 22 lipca 2015 r. W tym czasie do Urzędu Miasta wpłynęło 96 kompletnie wypełnionych ankiet, dwukrotnie zgłoszono uwagi pocztą elektroniczną oraz przyjęto jedno zgłoszenie telefoniczne. Po zakończeniu okresu opiniowania, ankiety poddane zostały analizie pod kątem udzielonych odpowiedzi, nowych propozycji mieszkańców na dodatkowe projekty, ich zgodności z celami rewitalizacji oraz możliwości realizacji. W wyniku dalszych konsultacji międzywydziałowych w Urzędzie Miasta, wypracowana została docelowa lista projektów rewitalizacyjnych w podziale na dwa wyznaczone obszary strategiczne, uzupełniona o wcześniej przygotowane projekty w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, wpisujących się w cele rewitalizacji miasta.

Okazuje się, że na obszarze strategicznym najbardziej istotne dla mieszkańców są projekty dotyczące przygotowania dostępnych terenów na cele inwestycyjne, projekty infrastrukturalne w centrum dzielnic oraz projekty poszerzające ofertę rekreacyjną. Podobne pomysły pojawiły się wśród dodatkowych propozycji zgłoszonych przez mieszkańców Siemianowic Śląskich. Większość z nich w większym lub mniejszym stopniu wpisuje się w zakres projektów powstałych w trakcie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji. Jednakże ich realizacja nie będzie zależeć już tylko i wyłącznie od instytucji publicznych, ale także od stopnia zaangażowania pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji, tj. przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości, organizacji pozarządowych i pozostałych mieszkańców wyznaczonych obszarów strategicznych.

10.2. Mapa interesariuszy

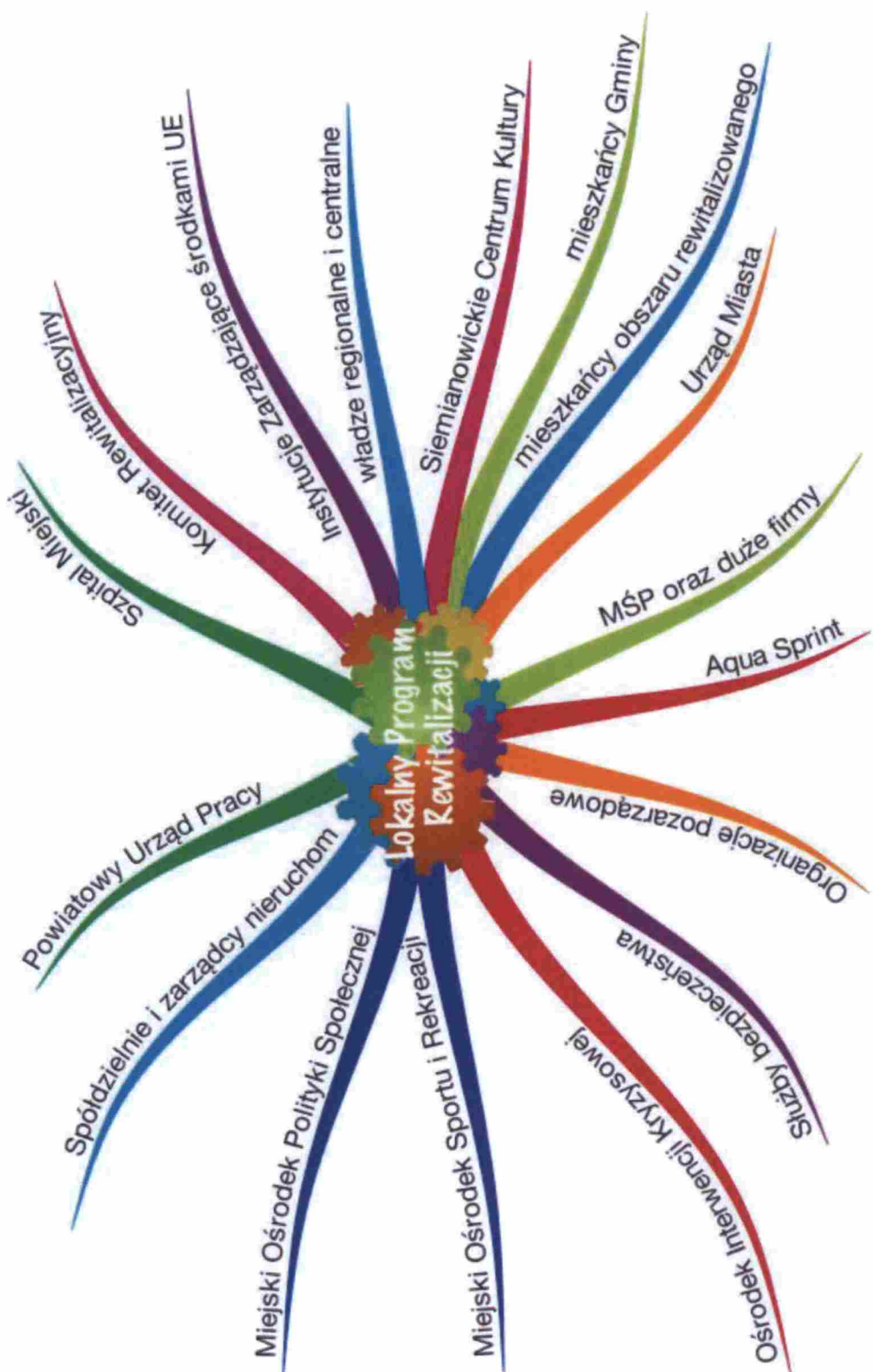
Mapa interesariuszy Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich określa szereg podmiotów, które mają wpływ na proces rewitalizacji, a także grup docelowych na które ten proces oddziałuje.

Kluczową grupę stanowią mieszkańcy podzieleni na tych z obszarów rewitalizowanych i mieszkańców całej Gminy. Wśród mieszkańców z obszaru rewitalizacji znajdują się enklawy miejskie takie jak: Hugo, Nowy Świat, Huta Laura, Srokowiec. Program dotyczy mieszkańców dzielnic Centrum i Michałkowice, stąd stanowią one kluczową grupę interesariuszy.

Kolejną są jednostki organizacyjne Gminy, jak MOPS, PUP, SCK, OIK, MOSiR, które mają bezpośredni wpływ na kreowanie lokalnych polityk publicznych na obszarze rewitalizacji. Równie ogromne znaczenie dla funkcjonowania Programu Rewitalizacji mają Instytucje Zarządzające dofinansowaniami unijnymi oraz system władzy ustawodawczo-wykonawczej na szczeblu regionalnym i centralnym.

W związku z faktem, że proces rewitalizacji ma być działaniem kreowanym często oddolnie znaczącymi interesariuszami są organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i partnerzy społeczno-gospodarczy wpływający pośrednio i bezpośrednio na mieszkańców w obszarze rewitalizowanym.

Poniżej mapa interesariuszy.

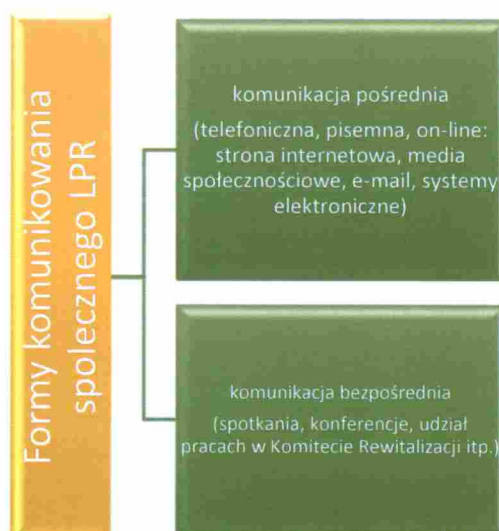
Rysunek 8 Mapa interesariuszy/ Źródło: opracowanie własne

10.3. Komunikacja społeczna w procesie rewitalizacji w latach 2016-2022

Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem strategicznym dotyczącym głównie obszaru zdegradowanego wskazanego do rewitalizacji. Działania operacyjne podejmowane w ramach holistycznego procesu przeobrażeń miejskich są funkcyjnie powiązane z pozostałymi częściami miasta, tworząc jednolity system wzajemnych relacji gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Dokument stanowi pewnego rodzaju księgę drogowskazów i wskazówek, jak zrównoważyć rozwój przestrzeni miejskich. Program jest dokumentem stale poddawany zmianom, aktualizacjom i konsultacjom społecznym. W związku z tym niezwykle ważnym aspektem jest sam proces komunikowania się mieszkańców – głównych interesariuszy Programu z urzędem i przedstawicielami środowiska społeczno-gospodarczego.

Mechanizm włączenia mieszkańców do partycypacji społecznej w zakresie kształtowania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 9 Formy komunikowania społecznego LPR

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy jak również pozostali interesariusze zewnętrzni będą mogli otrzymać wszystkie informacje dot. rewitalizacji i przebiegu procesu od członków zespołu ds. rewitalizacji. Ponadto raz do roku odbywać się będą spotkania podsumowujące dotychczasowe

działania w zakresie przeobrażeń obszarów kryzysowych, prezentujące dobre praktyki. Bieżące pytania i sprawy będzie można zgłaszać powołanemu Komitetowi Rewitalizacyjnemu.

Rysunek 10 System komunikowania

Źródło: opracowanie własne

Grupą docelową w procesie komunikacji społecznej LPR są przede wszystkim mieszkańcy i partnerzy społeczno-gospodarczy mający swój interes prawny na obszarze rewitalizowanym. Można ich nazwać odbiorcą bezpośrednim. Pośrednim odbiorcą są jednak wszyscy mieszkańcy Gminy oraz organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, przedsiębiorstwa itp. W związku z przeprowadzonym procesem delimitacji obszarów kryzysowych według poszczególnych kryteriów kluczowymi grupami docelowymi w procesie komunikacji społecznej będą kobiety samotnie wychowujące dzieci, wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą, osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne i niepełne, a także osoby bezrobotne i nieaktywne zawodowo.

Każda jednostka organizacyjna w mieście, ale również organizacje pozarządowe i przedsiębiorcy otrzymają pakiet informacji dot. funkcjonowania Lokalnego Programu Rewitalizacji i korzyści płynących z niego dla poszczególnych grup mieszkańców. Dzięki szeroko zakrojonej współpracy międzysektorowej, Gmina świadomie przeprowadzi rewitalizację terenów zdegradowanych, włączając we współpracę podmioty spoza sektora finansów publicznych.

Dla korzystających z Internetu prowadzona będzie strona poświęcona rewitalizacji (www.lpr.siemianowice.pl) oraz funpage w mediach społecznościowych dedykowany tej tematyce. Wydziałem Prowadzącym jest:

Wydział Programów Pomocowych
ul. Michałkowicka 105,
41-100 Siemianowice Śląskie,
pok. 40,
mail: programy@um.siemianowice.pl,
tel. 32 760 54 70

Celem komunikacji społecznej Lokalnego Programu Rewitalizacji jest włączenie w realizację jego celów jak największą rzeszę mieszkańców, zamieszkujących teren wskazany do rewitalizacji. Cel ten będzie osiąganym przez prowadzenie konsultacji społecznych dla podejmowanych inicjatyw/projektów rewitalizacyjnych, komunikację bezpośrednią i pośrednią z mieszkańcami, powołani i funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji, uczestnictwo w spotkaniach promujących dobre praktyki w zakresie LPR. Osiągając stopień partycypacji społecznej mieszkańców (minimalny to 10% ogółu mieszkańców, usytuowanych na terenie rewitalizowanym) Gmina realizuje kluczowy cel Programów rewitalizacji i samej ustawy o rewitalizacji, jakim jest wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy miasta.

Skuteczna realizacja założeń i celów strategicznych Lokalnego Programu Rewitalizacji umożliwi wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru stanowiącego centrum miasta na prawach powiatu. Ten obszar jest wizytówką dla mieszkańców i odwiedzających. Z jednej strony mamy centrum miasta z zabytkowym kompleksem pałacowym, z drugiej siemianowicki „Zameczek”, niegdyś miejsce spotkań i integracji społeczno-kulturalnej mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji to tereny poprzemysłowe zdegradowane, ale także zabytkowe parki i przede wszystkim osiedla robotnicze. Dwie niszczone dzisiaj enklawy miasta: „Hugo” i „Nowy Świat” przeobrażą się w miejsca godne zamieszkania i założenia rodziny. Dzięki mechanizmom pomocowym zwrotnym oraz dotacjom z Unii Europejskiej wyremontowane zostaną zasoby gminne z przeznaczeniem na funkcje mieszkalne i usługowe. Jednak najlepszym sposobem na zaangażowanie mieszkańców jest włączenie ich we wspólną zmianę społeczną.

Materiały dotyczące Lokalnego Programu Rewitalizacji będą opatrzone podpisem w stopce dokumentu oraz logotypem wykonanym na te potrzeby. Poniżej zaprezentowano znak identyfikacyjny siemianowickiego LPR.

Rysunek 11 Logotyp LPR

Źródło: Biuro Rzecznika UM

11. Zarządzanie procesem rewitalizacji w latach 2016-2022

11.1. Struktura instytucjonalna zarządzania procesem rewitalizacji miasta Siemianowice Śląskie.

Zarządzanie procesem rewitalizacji w Siemianowicach Śląskich jest oparte na zasadach partnerstwa i partycypacji co oznacza, że poszczególne grupy interesariuszy są równoprawnymi uczestnikami w procesie planowania, wdrażania, monitorowania i oceny projektów oraz działań rewitalizacyjnych. Ponadto zgodnie z zasadą partycypacji poszczególne grupy interesariuszy powinny aktywnie zaangażować się w proces rewitalizacji. Współdziałanie interesariuszy w procesie rewitalizacji przyczyni się do:

- lepszego zrozumienia potrzeb i oczekiwań wyrażanych przez poszczególne grupy,
- większej reprezentacji środowisk wykluczonych oraz grup społeczno-zawodowych nie biorących dotychczas aktywnego udziału w procesach rozwoju lokalnego,
- wykorzystania w większym stopniu potencjału endogenicznego i realizacji inicjatyw oddolnych,
- wspólnego podejmowania unikatowych inicjatyw, uwzględniających lokalne warunki kontekst zewnętrzny.

Kompleksowość procesu rewitalizacji przejawiająca się zaangażowaniem wielu grup interesariuszy wymaga stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków. W związku z realizacją programu rewitalizacji miasta zostanie powołany Zespół ds. Rewitalizacji, składający się z pracowników Urzędu zaangażowanych w przeprowadzenie procesu rewitalizacji zgodnie z Wytycznymi i w dalszej perspektywie przeformatuje dokument do ustawy o rewitalizacji. Będzie on **Operatorem rewitalizacji** koordynującym całość działań rewitalizacyjnych.

Do podstawowych zadań Operatora rewitalizacji powinno należeć:

- tworzenie i wdrażanie instrumentów rewitalizacji miasta (rozwiązania prawne, finansowe itp.) - stosowanie rozwiązań proponowanych między innymi w ramach Krajowej i Regionalnej Polityki Miejskiej, Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ustawy o Rewitalizacji),
- prowadzenie koordynacji procesów realizacyjnych oraz tworzenie warunków do skutecznej współpracy instytucji lokalnych i aktywnych grup społecznych,
- wsparcie informacyjne, doradcze, techniczne, finansowe dla partnerów planujących i realizujących projekty rewitalizacyjne,
- ustalenie kryteriów wprowadzania przez podmioty lokalne i aktywne grupy społeczne nowych projektów rozwijających i wzbogacających Lokalny Program Rewitalizacji,
- tworzenie bazy projektów w oparciu o karty projektów zgłaszane przez podmioty lokalne i aktywne grupy społeczne,
- realizacja działań informacyjnych o strategicznych projektach rewitalizacji oraz zachęcających mieszkańców do uczestnictwa w ich realizacji,
- diagnozowanie sytuacji w strategicznych obszarach rewitalizacji, gromadzenie i analiza danych, w tym przy wykorzystaniu narzędzi analizy przestrzennej oraz siatki GRID,
- sporządzanie okresowych raportów z monitoringu i oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Zespół ds. rewitalizacji będzie monitorował wskaźniki rezultatu i produktów w projektach wpisanych do LPR dwa razy na rok. Dwukrotność mierzenia wskaźnika podyktowana jest reagowaniem na ewentualne zagrożenia i ryzyka powodujące nie zrealizowanie wszystkich oszacowanych w czasie wskaźników. Zespół będzie odpowiedzialny także za aktualizację LPR, proces konsultacji społecznych oraz kontakt z Instytucją Zarządzającą środkami pomocowymi, niezbędnymi do realizacji celów Programu. Planuje się

organizować raz do roku spotkanie z mieszkańcami prezentujące rozwój i dotychczasowe efekty programu w określonym czasie. Spotkania te będą także okazją do konsultacji nowopowstałych problemów na obszarach zdegradowanych i ich dalszej eliminacji.

Zespół ds. rewitalizacji zostanie powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta. Prócz niego po przyjęciu uchwałą Rady Miasta dokumentu programowego, zostanie powołany Komitet Rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą prezydenta miasta. W skład Komitetu Rewitalizacji wchodzi przedstawiciele grupy interesariuszy zawiązujący partnerstwa w strategicznych obszarach rewitalizacji miasta. W ramach Komitetu powinny funkcjonować grupy wdrożeniowe reprezentujące poszczególne strategiczne obszary rewitalizacji (tzw. Grupy zadaniowe dedykowane poszczególnym projektom).

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się uwzględniając jego funkcję opiniotwórczo-doradczą oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Organem właściwym do ustalenia powyższych zasad jest Rada Miasta Siemianowice Śląskie. Przedmiotowa uchwała o wyborze członków Komitetu poprzedzona zostanie konsultacjami społecznymi i zostaje podjęta po uchwaleniu programu rewitalizacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia.

Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia Urząd Miasta Siemianowice Śląskie. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, nie biorą udziału w głosowaniu, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem prezydenta miasta. Podstawowe zadania Komitetu Rewitalizacji powinny obejmować:

- inicjowanie partnerstw na rzecz realizacji projektów i działań w poszczególnych strategicznych obszarach rewitalizacji,
- wymianę opinii poszczególnych grup interesariuszy lokalnych na temat sytuacji miasta i przebiegu procesu rewitalizacji,
- kreowanie pomysłów w zakresie systemu wsparcia tworzącego zachęty i warunki do współpracy grup interesariuszy gwarantującej osiągnięcie założonych produktów i efektów projektów rewitalizacyjnych,
- zgłaszanie propozycji rozstrzygnięcia konfliktów występujących pomiędzy różnymi grupami interesariuszy,

- formułowanie propozycji w sprawie modyfikacji zasięgu strategicznych obszarów rewitalizacji oraz celów i projektów zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji,
- opiniowanie i rekomendowanie projektów z bazy przygotowywanej przez Operatora Rewitalizacji dla poszczególnych strategicznych obszarów rewitalizacji,
- wypracowywanie specyficznych narzędzi wspierających realizację projektów i działań rewitalizacyjnych

Rysunek 12 Schemat organizacyjny funkcjonowania procesu rewitalizacji w Gminie.

Źródło: opracowanie własne

11.2. Monitoring i ewaluacja programu.

U podstaw systemu monitoringu i oceny realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowice Śląskie na lata 2015-2022* znajdują się dane przestrzenne generowane z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych, w tym Systemu Informacji Przestrzennej (GIS). Dane powinny być gromadzone na poziomie ulic bądź adresów, z możliwością agregacji dla poszczególnych jednostek urbanistycznych (w tym: obszarów rewitalizacji, dzielnic). System zapewnić będzie kompletny zbiór informacji obejmujący wszystkie wymiary rewitalizacji.

W szczególności w systemie będą gromadzone i analizowane informacje w przekroju obszarów tematycznych:

- demografia – liczba mieszkańców, struktura wiekowa,
- wykluczenie społeczne – liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na różne rodzaje dysfunkcji i patologii,
- bezrobocie – liczba bezrobotnych z uwzględnieniem kobiet, młodzieży, osób długotrwale pozostających bez pracy,
- bezpieczeństwo publiczne – liczba wykroczeń i przestępstw w podziale na różne rodzaje,
- przedsiębiorczość – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Dane statystyczne gromadzone w systemie w sposób ciągły powinny służyć do przeprowadzania specjalistycznych analiz i corocznego raportowania postępu w realizacji programu rewitalizacji.

Ocena procesu rewitalizacji będzie prowadzona na trzech poziomach:

1. produktów projektów rewitalizacji (każdorazowo wskazanych przez podmiot wnoszący propozycję projektu do *Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2015-2022*,
2. wskaźników osiągnięcia celów strategicznych programu rewitalizacji adresowanych do strategicznych obszarów rewitalizacji (przyjęć zestaw wskaźników zawartych w załączniku do *Uszczegółowienia Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Śląskiego na lata 2014-2020*),
3. wskaźników endogenicznych warunków rewitalizacji miasta w formie wzmacnianych potencjałów i eliminowanych barier.

Coroczne raporty mają za zadanie określenie zakresu i zasięgu poprawy ogólnej sytuacji miasta w ujęciu wielowymiarowym oraz ukazywać proces osiągnięcia celu generalnego rewitalizacji miasta.

Raz na rok będzie sporządzany raport dot. przeprowadzonych prac rewitalizacyjnych, w tym złożonych projektów, w trakcie realizacji i zakończonych. Będą także prowadzone badania ankietowe (forma zestandaryzowana, on-line i off-line), w celu zweryfikowania przydatności stosowanych narzędzi do aktualnych potrzeb mieszkańców. Mierzone będą projektu kluczowe i komplementarne, które swoim zasięgiem oddziałują na obszar rewitalizowany.

11.3. Kluczowe wskaźniki

Obok wskaźników obrazujących generalną sytuację miasta w aspekcie społecznym i gospodarczym proponuje się wykorzystanie wskaźników służących określeniu stopnia realizacji strategicznych celów rewitalizacji w obszarach objętych LPR. Wśród wskaźników zawartych w poniższej tabeli znalazły się zarówno wskaźniki produktu, jak i wskaźniki rezultatu. Ze względu na to, że cele rewitalizacji dotyczą specyficznych zagadnień i problemów na wyznaczonych obszarach rewitalizacji lista wskaźników wykracza poza standardowe dane zaczerpnięte ze źródeł statystyki publicznej. Gromadzenie i przetwarzanie danych do wskaźników wymaga współpracy instytucji miejskich a także podmiotów z sektora pozarządowego a nawet biznesowego (np. dane o rynku nieruchomości). Monitoring wskaźników powinien odbywać się w okresach rocznych, aczkolwiek przy części wskaźników można sugerować rozważenie monitoringu uwzględniającego sezonowość zjawiska (np. poziom niskiej emisji).

Metodologia doboru wskaźników opiera się na wskazanych projektach rewitalizacyjnych. Projektu odpowiadają celom i kierunkom strategicznym. Do każdego z nich dobrano poszczególne wskaźniki. Część odpowiada wskaźnikom rekomendowanym przez Komisję Europejską i zawartym w uszczegółowieniach programów operacyjnych, natomiast wzbogacono je o własne wskaźniki, z uwagi na różnorodność źródeł finansowania.

W załączniki do Programu opisano szczegółowo projekty uwzględniając kluczowe zadania, rezultaty, szacunkowe koszty oraz osoby odpowiedzialne za zadania. W przypadku kilku projektów, z uwagi na brak aktualnych dokumentacji technicznych i kosztorysów, Gmina nie wskazała szacunkowego kosztu inwestycji. W związku z faktem, iż Lokalny Program ma być dokumentem stale aktualizowanym, informacje te na bieżąco będą poddawane uaktualnieniom oraz konsultacjom społecznym.

Tabela 62 Określenie wskaźników projektowych

Kod projektu	Nazwa projektu	Wskaźniki projektowe
Projekt 1U	Projekt wsparcia modernizacji kamienic stanowiących zasób publiczny i prywatny w Śródmieściu	Liczba zmodernizowanych kamienic publicznych Liczba zmodernizowanych kamienic prywatnych Liczba kamienic publicznych/prywatnych z wymienionymi elewacjami zew. Liczba mieszkańców kamienic publicznych/prywatnych (jako pośrednich beneficjentów pomocy) Liczba przygotowanych projektów modernizacji

		Liczba remontów przeprowadzonych w kamienicach prywatnych/publicznych
Projekt 2U	Reprezentacyjna przestrzeń publiczna w centrum Michałkowic – pl. 11-go Listopada, Planty Michałkowickie, Dom Technika „Zameczek” z Parkiem „Górnik” - ZIT 10.3.1	Liczba zrewitalizowanych przestrzeni publicznych Liczba m2 powierzchni miejskiej zrewitalizowanej Liczba zainstalowanych ławek miejskich Liczba zmienionego oświetlenia miejskiego
Projekt 3U	Rewitalizacja Pałacu Rheinbabenów na cele społeczno-aktywacyjno-integracyjne – ZIT 10.3.1	Liczba zrewitalizowanych obiektów Liczba wydarzeń edukacyjno-aktywacyjnych
Projekt 4U	Rewitalizacja Kompleksu Pałacowo-Parkowego Donnermarcków wraz z terenami przyległymi	Liczba zrewitalizowanych powierzchni w m2 Liczba zrewitalizowanych alejek spacerowych Liczba nowego oświetlenia parkowego Liczba wydarzeń w zrewitalizowanym kompleksie Liczba odwiedzających nowy kompleks
Projekt 5U	Poprawa infrastruktury zabytkowej Pływalni Miejskiej w Siemianowicach Śląskich	Liczba zrewitalizowanych powierzchni w m2 Liczba mieszkańców odwiedzających zrewitalizowany obiekt/rok Liczba zajęć dodatkowych prowadzonych na Pływalni/rok
Projekt 6U	Rozwój infrastruktury usługowej i mieszkaniowej w Siemianowicach Śląskich SORSAL – ZIT 10.2.1 (mieszkania socjalne)	Liczba osób korzystających ze wsparcia infrastruktury Liczba wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych/ objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej Liczba nowo utworzonych mieszkań w istniejących budynkach
Projekt 7U	Nowe funkcje na terenach pomiędzy Parkiem Górnik a Nowym Światem.	Liczba nowych inicjatyw inicjowanych przez mieszkańców na tych terenach Liczba zrewitalizowanych przestrzeni miejskich Liczba m2 powierzchni zrewitalizowanej Liczba mieszkańców zaangażowanych w rewitalizację terenów przemysłowych
Projekt 1S	Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich dla rodzin z dziećmi: Park Hutnik, Park Miejski, aleje spacerowe	Liczba zrewitalizowanych przestrzeni miejskich Liczba m2 powierzchni miejskiej zrewitalizowanej Liczba placów zabaw dla dzieci Liczba zainstalowanych ławek miejskich Liczba km zrewitalizowanych alei spacerowych Liczba nowego oświetlenia w przestrzeniach miejskich
Projekt 2S	Zagospodarowanie parterów na świetlice, CUS, kluby dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, osoby starsze)	Liczba m2 powierzchni zagospodarowanej na świetlice/kluby/itp. Liczba świetlic/klubów Liczba dzieci odwiedzających świetlicę/klub na kwartał Liczba osób starszych odwiedzających kluby/swietlice Liczba zajęć aktywizacyjnych w świetlicach/klubach

		Liczba przeprowadzonych eventów/kwartał w świetlicy/klubie
Projekt 3S	Rewitalizacja społeczna rejonu ulic Matejki i Fabrycznej wraz ze stworzeniem świetlicy kulturalno-środowiskowej dla młodzieży – ZIT 10.2.1	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury Liczba wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych/ objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej
Projekt 4S	Nowe oblicze Nowego Świata – centrum społeczno-kulturalne osiedla z ofertą świetlicy środowiskowej i zagospodarowania czasu wolnego.	Liczba m2 powierzchni zagospodarowanej na centrum społ.-kult. Liczba centrów społ.-kult. Liczba dzieci odwiedzających CSK Liczba dorosłych CSK Liczba starszych osób odwiedzających CSK Liczba możliwości spędzania czasu wolnego Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń w CSK
Projekt 5S	SORSAL Siemianowicki Obszar Rewitalizacji Społecznej i Aktywności Lokalnej – ZIT 9.1.1	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu Liczba środowisk objętych programami aktywności lokalnej; Liczba projektów zrealizowanych w pełni lub częściowo przez partnerów społecznych lub organizacje pozarządowe; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie
Projekt 6S	Stworzenie Domu Dziennego Pobytu dla Osób Starszych	Liczba seniorów uczestniczących w projekcie Liczba powstałych DDPS Liczba zajęć organizowanych dla seniorów Liczba usług społecznych
Projekt 7S	Budowa i tworzenie mieszkań komunalnych w tym lokali socjalnych na obszarze rewitalizacji oraz usługi społeczne dla mieszkańców z terenów zdegradowanych	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu; Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie; Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie.

Projekt 8S	Aktywni na sportowo - turniej dzielnic oraz amatorska liga piłkarska.	Liczba drużyn piłkarskich zaangażowanych w turniej Liczba przeprowadzonych meczy Liczba zaangażowanych dzieci w turniej /liczba osób ogółem Liczba materiałów promujących działanie Liczba stadionów, na których odbywały się turnieje
Projekt 9S	Integracja Michałkowic i Nowego Świata z pozostałą częścią miasta poprzez wspólne i cykliczne działania kulturalne.	Liczba inicjatyw oddolnych (od mieszkańców) na kwartał Liczba uczestników wydarzeń Liczba zaproszonych gości/zespołów na wydarzenie Liczba organizacji pozarządowych biorących udział w przedsięwzięciach Liczba mieszkańców zaangażowanych w tworzenie oferty kulturalnej Liczba beneficjentów oferty
Projekt 1G	Rewitalizacja terenu byłej Huty „Jedność” S.A. poprzez nadanie nowych funkcji techniczno-produkcyjnych	Liczba m2 powierzchni zrewitalizowanej
Projekt 2G	Biznes Park Srokowiec spójny komunikacyjnie z GPP - Górnośląskim Parkiem Przemysłowym w Katowicach – uzbrojenie terenów brownfield – ZIT 3.1.1	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych w km2 Zgodnie z RPO Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych Liczba MŚP zlokalizowanych na terenach inwestycyjnych Liczba miejsc pracy utworzonych w MŚP Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych
Projekt 3G	Rozwój instytucji wspomagających i kreujących przedsiębiorczość	Liczba nowych instytucji Liczba nowych firm
Projekt 4G	Poprawa warunków i klimatu dla lokalnego biznesu oraz inwestorów zewnętrznych	Liczba nowych MŚP Liczba pozyskanych inwestorów / rok
Projekt 5G	Tworzenie warunków dla reintegracji zawodowej mieszkańców, w tym możliwości samozatrudnienia	Liczba działalności gospodarczych z podziałem na kobiety i mężczyzn / rok Liczba kobiet powracających na rynek pracy Procent spadku stopy bezrobocia
Projekt 6G	Program aktywizacji i wykorzystania potencjału seniorów ułatwiający powrót rodziców na rynek pracy.	Liczba zaangażowanych seniorów Liczba dzieci biorących udział w projekcie
Projekt 1E	Stworzenie Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego wraz z rozbudową rowerowych szlaków komunikacyjnych oraz punktów przesiadkowych – ZIT 4.5.1	Liczba samochodów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź” Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” Liczba miejsc postojowych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”

		<p>Liczba miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych w wybudowanych obiektach „parkuj i jedź”</p> <p>Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride”</p> <p>Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride”</p> <p>Długość wyznaczonych ścieżek rowerowych</p> <p>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych</p> <p>Liczba zaoszczędzonej energii elektrycznej</p>
Projekt 2E	Zieleń miejska – naturalne bogactwo miejskie	<p>Dodatkowa powierzchnia biologicznie czynna uzyskana w wyniku realizacji projektów</p> <p>Łączna powierzchnia zrekultywowanych gruntów</p> <p>Liczba obiektów, na których przeprowadzono rekultywację</p> <p>Liczba ośrodków miejskich, w których realizowane są projekty dotyczące zieleni miejskiej</p>
Projekt 3E	Likwidacja niskiej emisji poprzez wymianę i modernizację indywidualnych źródeł ciepła oraz poprzez podłączenie budynków do sieciowych nośników ciepła – ZIT 4.3.1	<p>Zgodnie z RPO</p> <p>Stopień redukcji PM10</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</p> <p>Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii</p> <p>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych</p> <p>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych</p>
Projekt 4E	Projekt likwidacji niskiej emisji. (Promocja budownictwa pasywnego, jako działanie dodatkowe) - ZIT 4.1.1., 4.3.1.	<p>zgodnie z RPO</p> <p>Stopień redukcji PM10</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</p> <p>Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii</p> <p>Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych</p> <p>Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych</p>
Projekt 5E	Niskoenergetyczne budynki użyteczności publicznej – ZIT 4.3.1.	<p>zgodnie z RPO</p> <p>Stopień redukcji PM10</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE</p> <p>Liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE</p> <p>Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii</p>

Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych

Spis tabel

Tabela 1 Powiązanie LPR z kluczowymi strategiami krajowymi.....	18
Tabela 2 Działania, poddziałania i typy operacji na rzecz rewitalizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – Oś Priorytetowa IX Włączenie społeczne.	27
Tabela 3 Działania, poddziałania i typy operacji na rzecz rewitalizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 – Oś Priorytetowa X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna.....	31
Tabela 4 Powiązanie ze strategią ZIT	32
Tabela 5 Cele wynikające z miejskich dokumentów strategicznych i programów sektorowych powiązane celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	38
Tabela 6 Ludność w Siemianowicach Śląskich – stan na 31.12.2014r.	41
Tabela 7 Poziom bezrobocia wg stanu na 31.12.2014r.....	46
Tabela 8 Bezrobotni w wybranych powiatach Województwa Śląskiego	47
Tabela 9 Liczba miejsc pracy w Siemianowicach Śląskich zgłoszona w 2014 r.	51
Tabela 10 Środki PUP w Siemianowicach Śląskich pozyskane z Funduszy Unii Europejskiej w latach 2012-2014	52
Tabela 11 Struktura kształcenia w szkolnictwie ponadgimnazjalnym w Siemianowicach Śląskich w roku szkolnym 2014/15.....	54
Tabela 12 Ulice o największym spadku liczby ludności w latach 2004-2014.....	63
Tabela 13 Ulice o największym udziale w procesie depopulacji w latach 2004-2014.....	64
Tabela 14 Ulice o największym udziale osób w wieku poprodukcyjnym – porównanie lata 2004 i 2014	68
Tabela 15 Ulice o największym udziale osób w wieku przedprodukcyjnym - 2014 rok.....	73
Tabela 16 Ulice o największej koncentracji problemów społecznych - 2014 rok	77
Tabela 17 Ulice o największym udziale w zjawisku wykluczenia społecznego - 2014 rok.....	81
Tabela 18 Ulice o największym udziale bezrobotnych w liczbie mieszkańców - 2014 rok	82
Tabela 19 Ulice o największej liczbie bezrobotnych - 2014 rok.....	84
Tabela 20 Koncentracja przedsiębiorstw mikro i małych w układzie ulic w 2014 r.	86
Tabela 21 Koncentracja przedsiębiorstw średnich i dużych w układzie ulic w 2014 r.	87
Tabela 22 Koncentracja przedsiębiorstw ogółem w układzie ulic w 2014 r.....	87
Tabela 23 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	97
Tabela 24 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze społecznym.....	99
Tabela 25 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze gospodarczym.....	101
Tabela 26 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze ekologicznym	102
Tabela 27 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	103

Tabela 28 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze społecznym	104
Tabela 29 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze gospodarczym.....	105
Tabela 30 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Śródmieście i Srokowiec w wymiarze ekologicznym	107
Tabela 31 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	108
Tabela 32 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	109
Tabela 33 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze społecznym	111
Tabela 34 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze społecznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	112
Tabela 35 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze gospodarczym.....	113
Tabela 36 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze gospodarczym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	114
Tabela 37 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Śródmieścia i Srokowca w wymiarze ekologicznym	115
Tabela 38 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze ekologicznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	116
Tabela 39 Zestawienie celów strategicznych rewitalizacji obszaru Śródmieścia i Srokowca według stopnia realizowalności pod wpływem analizy potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	117
Tabela 40 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	121
Tabela 41 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze społecznym	122
Tabela 42 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze gospodarczym.....	123
Tabela 43 Potencjały i bariery rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze ekologicznym	124
Tabela 44 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	125
Tabela 45 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze społecznym	126
Tabela 46 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze gospodarczym.....	127
Tabela 47 Szanse i wyzwania rewitalizacyjne obszaru Michałkowice i Nowy Świat w wymiarze ekologicznym	128
Tabela 48 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Świata w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym	130
Tabela 49 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	131

Tabela 50 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze społecznym.....	132
Tabela 51 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze społecznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	133
Tabela 52 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze gospodarczym.....	134
Tabela 53 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze gospodarczym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	135
Tabela 54 Cele strategiczne i operacyjne rewitalizacji Michałkowic i Nowego Światu w wymiarze ekologicznym.....	136
Tabela 55 Realizowalność celów strategicznych rewitalizacji w wymiarze ekologicznym w oparciu o bilans potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....	136
<i>Tabela 56 Zestawienie celów strategicznych rewitalizacji obszaru Michałkowice i Nowy Świat według stopnia realizowalności pod wpływem analizy potencjałów i barier rewitalizacyjnych.....</i>	<i>138</i>
Tabela 57 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze urbanistyczno-infrastrukturalnym.....	139
Tabela 58 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze społecznym.....	140
<i>Tabela 59 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze gospodarczym.....</i>	<i>141</i>
Tabela 60 Kierunki działań i projekty rewitalizacyjne w wymiarze ekologicznym.....	142
Tabela 61 Wykaz szacunkowych kosztów projektów.....	145
Tabela 62 Określenie wskaźników projektowych.....	162

Spis Wykresów

Wykres 1 Ludność Siemianowic Śląskich wg ekonomicznych grup wieku – stan na 31.12.2014.....	42
Wykres 2 Ludność Siemianowic Śląskich wg ekonomicznych grup wieku z podziałem na płeć – stan na 31.12.2004r.....	42
Wykres 3 Pracujący mieszkańcy Siemianowic Śląskich wg działów zatrudnienia.....	43
Wykres 4 Pracujący mieszkańcy Siemianowic Śląskich wg statusu zatrudnienia w 2014 r.....	44
Wykres 5 Ludność Siemianowic Śląskich wg głównego źródła utrzymania w 2014r.....	44
Wykres 6 Struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych.....	45
Wykres 7 Stopa bezrobocia w Siemianowicach Śląskich; 01-07.2014r.....	46
Wykres 8 Struktura wieku bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich – stan na dzień 31.12.2014r.....	48
Wykres 9 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg stażu pracy – 31.12.2014.....	48
Wykres 10 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg czasu pozostawania bez pracy – 31.12.2014.....	49
Wykres 11 Struktura bezrobotnych mieszkańców Siemianowic Śląskich wg wykształcenia. Stan na 31.12.2014r.....	50
Wykres 12 Liczba miejsc pracy w Siemianowicach Śląskich zgłoszona w 2014 r.....	52

Spis rysunków

Rysunek 1 Mapa graficzna miasta GRID	11
Rysunek 2 Metody pracy nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2016-2022.....	12
Rysunek 3 Proces konsultacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Siemianowic Śląskich na lata 2015-2022.....	12
Rysunek 4 Strategiczne Kierunki Rozwoju Miasta/ Źródło: opracowanie własne	36
Rysunek 5 Mapa obszaru rewitalizowanego.....	61
Rysunek 6 Poglądowe mapy przestrzennego rozmieszczenia terenów zabudowy techniczno-produkcyjnej, terenów zabudowy mieszkaniowej oraz terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej	88
Rysunek 7 Wiązki projektów strategicznego obszaru rewitalizacji.....	144
Rysunek 8 Mapa interesariuszy/ Źródło: opracowanie własne	153
Rysunek 9 Formy komunikowania społecznego LPR	154
Rysunek 10 System komunikowania.....	155
Rysunek 11 Logotyp LPR.....	157
Rysunek 12 Schemat organizacyjny funkcjonowania procesu rewitalizacji w Gminie.....	160

Spis map

Mapa 1 Przestrzenne rozmieszczenie ludności w roku 2004.....	65
Mapa 2. Przestrzenne rozmieszczenie ludności w roku 2014	66
Mapa 3. Proces depopulacji w Siemianowicach Śląskich w latach 2004-2014	67
Mapa 4. Charakterystyka przestrzennego rozmieszczenia ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 2004	70
Mapa 5. Charakterystyka przestrzennego rozmieszczenia ludności w wieku poprodukcyjnym w roku 2014	71
Mapa 6. Dynamika zmian liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w układzie wewnątrzmijskim (2004-2014)	72
Mapa 7. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w roku 2004	74
Mapa 8. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w roku 2014	75
Mapa 9. Dynamika zmian liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w układzie wewnątrzmijskim (2004-2014)	76
Mapa 10. Struktura przestrzenna bezpośredniej aktywności miasta związanej z beneficjentami pomocy społecznej	79
Mapa 11. Przestępstwa w Siemianowicach Śląskich	80
Mapa 12. Osoby bezrobotne w Siemianowicach Śląskich w roku 2014	83
Mapa 13. Małe i średnie firmy w Siemianowicach Śląskich	85

Mapa 14. Obszary o podwyższonych parametrach negatywnych tendencji i zmian - synteza	91
Mapa 15. Wybrane negatywne tendencje – synteza dla obszaru Śródmiejskiego	92
Mapa 16. Wybrane negatywne tendencje – synteza dla obszaru Michałkowic	93

Wzór karty projektu

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA MIASTA SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE DO ROKU 2022 UPROSZCZONA KARTA PROJEKTU (NUMER PROJEKTU)	
Nazwa projektu	
Lokalizacja szczegółowa	
Podmioty realizujące projekt, w tym lider projektu	
Zakres realizowanych zadań	
Planowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny	
Koszty realizacji projektu	
Źródła finansowania	
Termin rozpoczęcia i zakończenia realizacji projektu	
Osoba(y) sporządzające kartę (imię i nazwisko, instytucja, telefon, e-mail)	

